

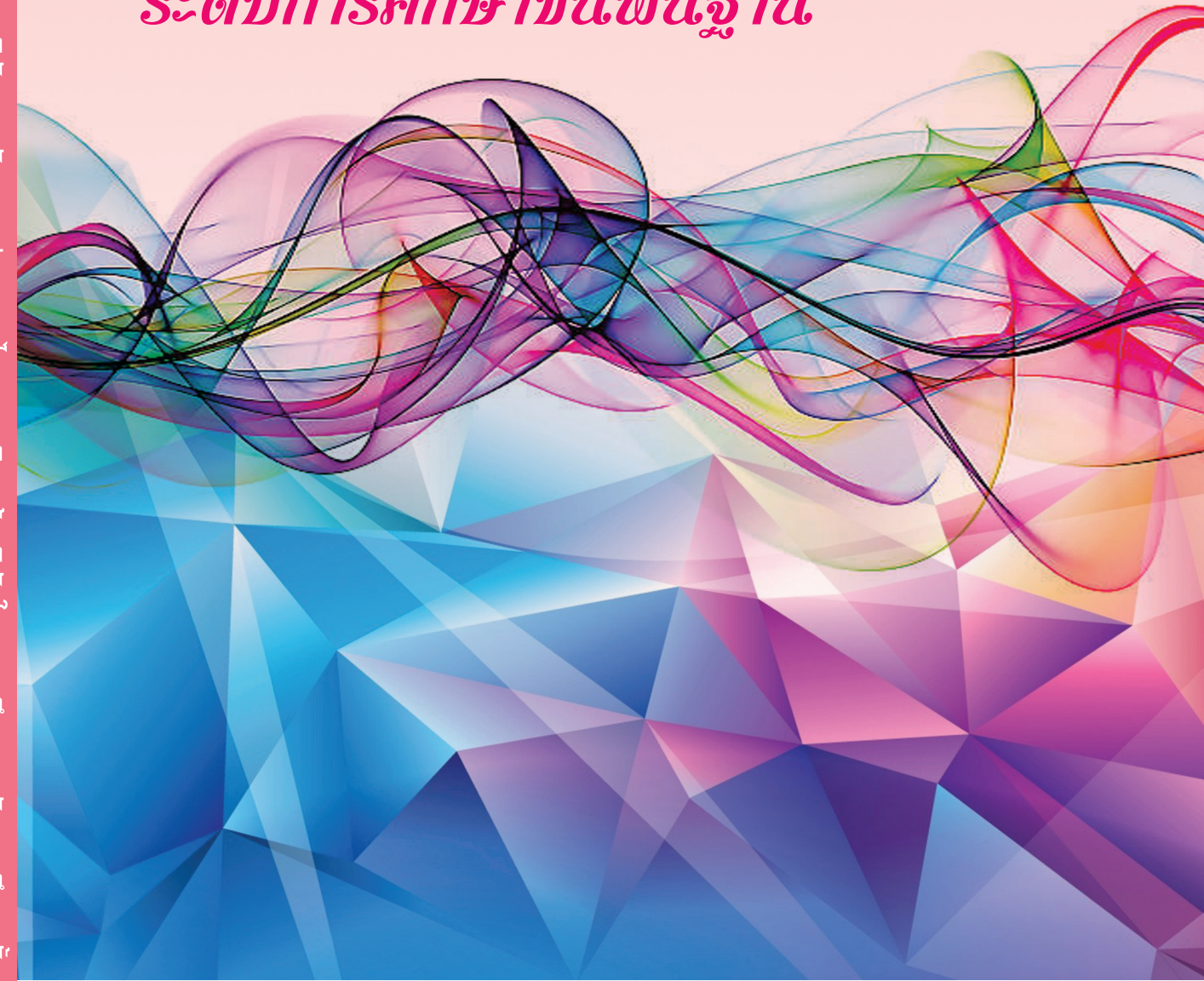
เอกสารองค์ความรู้ชุด

“การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

รายงานผลการสังเคราะห์

ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบ
กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายงานผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 19/2561
ISBN 978-616-270-165-8

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารองค์ความรู้ชุด
“การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

รายงานผลการสังเคราะห์ ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบ
กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ จำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสร้างลักษณะนิสัยและต่อเนื่องถึงวัยเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ คิดอย่างมีเหตุผล ตามลำดับของการพัฒนาการของแต่ละ ช่วงวัย ทุกสถาบันในสังคมจึงมีบทบาทในการปลูกฝัง การมีวินัยแก่คนในชาติ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและการปกครอง สื่อมวลชน องค์กรอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้าง วินัยให้เกิดขึ้นกับคนทุกวัยที่จะต้องปลูกฝังเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่ พึงประสงค์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพกติกาของสังคม โดยไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบายการศึกษา เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้สนับสนุน ให้มหาวิทยาลัยนครพนม โดย รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร และคณะ ทำการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ ชุด “การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ทำให้ได้รายงานเอกสาร ชุดองค์ความรู้ จำนวน 8 เล่ม ประกอบด้วย 1. บทสรุปสำหรับผู้บริหารในเอกสารองค์ความรู้ “การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” 2. รายงานผลการสังเคราะห์ ผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของ ประเทศไทย 4. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศญี่ปุ่น 5. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 6. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเกาหลีใต้ 7. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยใน สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 8. ข้อเสนอ เจริญนโยบายการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสม กับบริบทสังคมไทย

สำหรับเอกสาร เรื่อง รายงานผลการสังเคราะห์ ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์สังเคราะห์จากรายงานผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์ นักวิจัยที่ดำเนินการวิจัยและพัฒนาแต่ละด้าน สำนักงานฯ คาดหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน สามารถนำแนวคิดและวิธีการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างวินัยแต่ละด้านไปใช้ในสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานฯ ขอขอบคุณคณะนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วน ในการดำเนินการให้เอกสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วง จนสามารถเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาและสาธารณชน ในวงกว้าง

(นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

คำนำคณะนักวิจัย

เอกสารฉบับนี้ เป็นการนำเสนอรายงานผลการวิจัยชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากรายงานผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ประกอบด้วย ส่วนนำ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัย

ทั้งนี้ องค์กรความรู้ที่นำเสนอ ผ่านกระบวนการการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การถอดบทเรียนที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ทั้งในและต่างประเทศผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

มหาวิทยาลัยนครพนม

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานผลการวิจัย ชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากรายงานผลการวิจัยและพัฒนาแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

1. การสังเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นรากฐานของการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยนักเรียน นำไปสู่การวิเคราะห์ ปัจจัยและตัวบ่งชี้การเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบ (Model) และตัวแปรตาม ได้แก่ วินัยของเด็ก (Discipline) เป็นลักษณะของการศึกษาวิจัยโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Whole School Approach) สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาของหน่วยทดลองและมหาวิทยาลัยที่เป็นเครือข่ายวิจัย

2. การถอดบทเรียนความสำเร็จจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติดี ด้วยการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการพัฒนาวินัยนักเรียนในทุกภูมิภาคของประเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่องผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นฐานในการยกกร่างรูปแบบและกลไกฯ

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และตัวชี้วัดวินัยในแต่ละด้าน ด้วยการสำรวจแบบสอบถามพฤติกรรมทางด้านวินัยของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนจากผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศ

4. การยกย่องรูปแบบและกลไกฯ ในแต่ละด้าน เพื่อกำหนดปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลิตผล ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาวินัยในสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบและกลไกฯ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิพากษ์รูปแบบและกลไกฯ และองค์ประกอบของวินัยในแต่ละด้าน โดยการ จัดประชุมวิพากษ์ผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย จำนวน 17 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบและกลไกฯ และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

1. การคัดเลือกโรงเรียนที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา จำนวน 5 โรงเรียน เป็น โรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ขนาดกลาง 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกฯ ให้สอดคล้องกับบริบทและความพร้อม ของสถานศึกษา

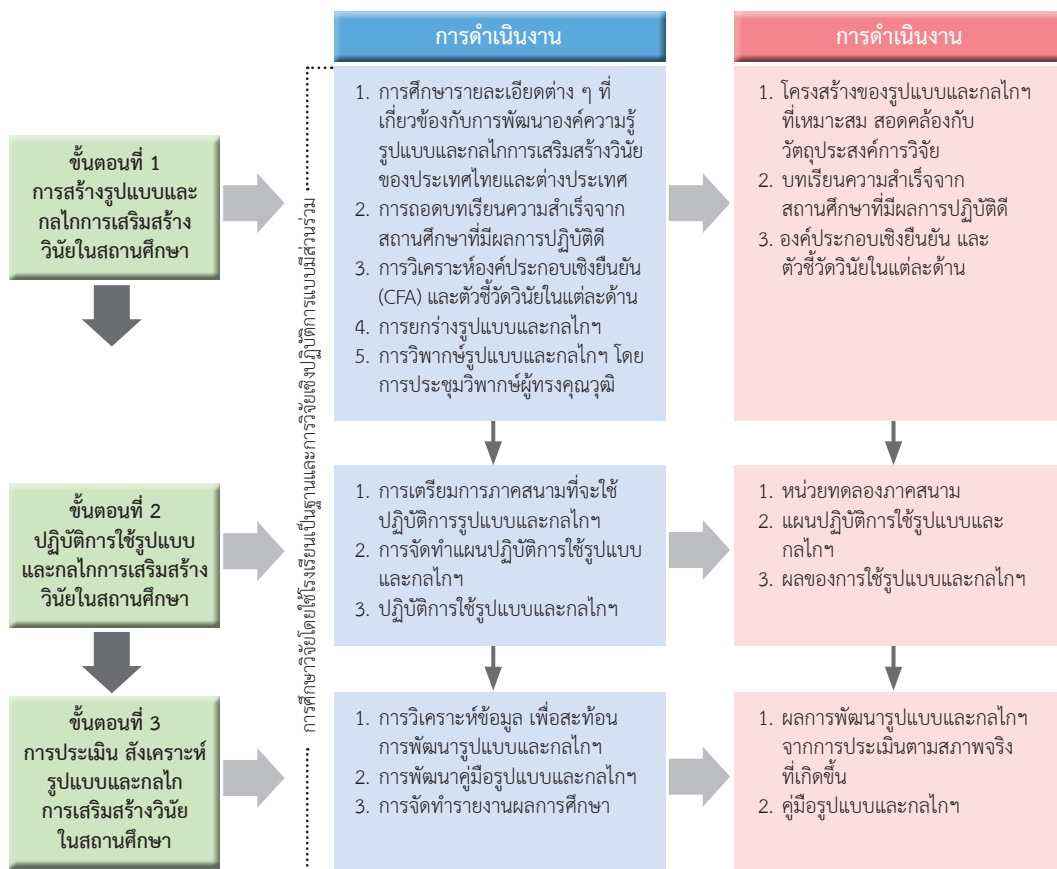
3. ปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกฯ โดยใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมิน สังเคราะห์รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

1. การประเมินสภาพจริงที่เกิดขึ้นจากการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อสะท้อน ผลการพัฒนา รูปแบบและกลไกฯ

2. การพัฒนาคู่มือรูปแบบและกลไกการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ การจัดทำรายงานผลการศึกษาฉบับสมบูรณ์

ทั้งนี้ ระหว่างการปฏิบัติงานของแต่ละเครือข่ายมหาวิทยาลัย ได้มีการจัดประชุม เครือข่ายมหาวิทยาลัยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และเป็น เวทีให้นักวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเชิงวิชาการและประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้การวิจัยของ แต่ละเครือข่ายสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ภาพที่ 1 ภาพรวมของกระบวนการวิจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน

จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน

ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น

จุดแข็ง

1. ใช้วิธีการ “สร้างผู้นำ” ผ่านการจัดค่ายผู้นำวินัย เพื่อพัฒนาครูและนักเรียนแกนนำให้พัฒนาวินัยต่อในโรงเรียน ช่วยกันขับเคลื่อนและซึ่มลึกการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน

2. กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน เน้นกิจกรรมและกลไกเสริมสร้างวินัยระดับห้องเรียนและสถานศึกษา โดยออกแบบนับตั้งแต่วินาทีแรกที่นักเรียนก้าวเข้าสู่ประตูโรงเรียนจนกระทั่งเลิกเรียน (Daly life)

3. เน้นให้ผู้เรียนสร้างความศรัทธาและเห็นคุณค่าในตนเอง มีเหตุผลและเป็นคนดี
4. กระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้แทนชุมชน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง

จุดอ่อน

1. การจัดค่ายพัฒนาผู้นำ โดยการนำตัวแทนแต่ละโรงเรียนมาเข้าค่ายร่วมกัน ในทางปฏิบัติหลังจากจบการวิจัย โรงเรียนอื่นที่นำรูปแบบไปใช้ จะยากต่อการดำเนินงาน
2. การเข้าค่ายเพียง 1 ครั้ง ไม่ได้รับรองว่าแกนนำได้รับการพัฒนาและนำไปปฏิบัติในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ระบบและกลไกฯ เน้นกิจกรรมในค่ายและความร่วมมือกับฝ่ายปกครองมากเกินไป จนละเลยการสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์มากเกินไป ผู้เรียนอาจละเลยการเคารพสิทธิของผู้อื่น
4. การฝึกวินัยโดยให้ผู้เรียนฝึกฝนหรือทำซ้ำ ผู้เรียนอาจไม่เห็นคุณค่าและมีทัศนคติไม่ดีต่อการพัฒनावินัย
5. ความเข้มข้นของการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน และกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเอง

ด้านความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา

จุดแข็ง

1. เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนารูปแบบและกลไกฯ ร่วมกัน
2. กลยุทธ์การพัฒनावินัยนักเรียน ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน บูรณาการกับกิจกรรม การเรียนรู้ทุกชั่วโมง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. กิจกรรมการพัฒनावินัย เน้นการให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากภายใน (Inside out) จนกลายเป็น “แรงผลักดันภายใน” (Internal change drivers) ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อเสริมสร้างการมีวินัยด้วยตนเอง
4. เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความผูกพันของครูที่มีต่อการทำงาน และความมุ่งมั่นของครู

จุดอ่อน

1. ความเข้มข้นของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน
2. ความชัดเจนของบทบาทผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ที่มีต่อการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

จุดแข็ง

1. กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน เป็นการบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาหน้าที่พลเมือง/ ทุกรายวิชา
2. ใช้การสร้างความรู้แบบ PDCA เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้/ บูรณาการวิธีการเรียนรู้
3. กิจกรรมการพัฒนาวินัย เน้นการให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากภายใน (Inside out) จนกลายเป็น “แรงผลักดันภายใน” (Internal change drivers) ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อเสริมสร้างการมีวินัยด้วยตนเอง
4. เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จุดอ่อน

1. ความเข้มข้นของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน
2. ความชัดเจนของบทบาทผู้ปกครอง ครูบคลากร และชุมชน ที่มีต่อการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

จุดแข็ง

1. การพัฒนาวินัยนักเรียนตั้งอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ร่วมกันเป็นชุมชนนักปฏิบัติ
2. ใช้วิธีการ “จัดค่ายผู้นำวินัย” โดยมีตัวแทนครูและนักเรียนเข้าร่วม เพื่อเป็นครูและนักเรียนแกนนำ
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งกระตุ้นการคิด โดยมอบบทบาทการคิดเป็นรายบุคคล และนำมาเปรียบเทียบเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนและกลุ่มเพื่อน
4. สร้างระบบการพัฒนาความรู้และการจัดการความรู้ โดยความร่วมมือกับโรงเรียน กรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. การใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ เป็นเครื่องมือวิเคราะห์และอธิบายสถานการณ์ปัญหาวินัยของนักเรียน
6. เสนอแนะการฝึกวินัยตามขนาดของโรงเรียน

รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การสร้างทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน

เป็นกระบวนการจัดตั้งคณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียกับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องวินัยนักเรียน เข้ามาร่วมรับผิดชอบ ผลักดัน ขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างจริงจัง โดยคณะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของทีมขับเคลื่อน ควรประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนชุมชน ผู้นำทางความคิดของคนในชุมชน ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ ครูอาวุโส และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพครู

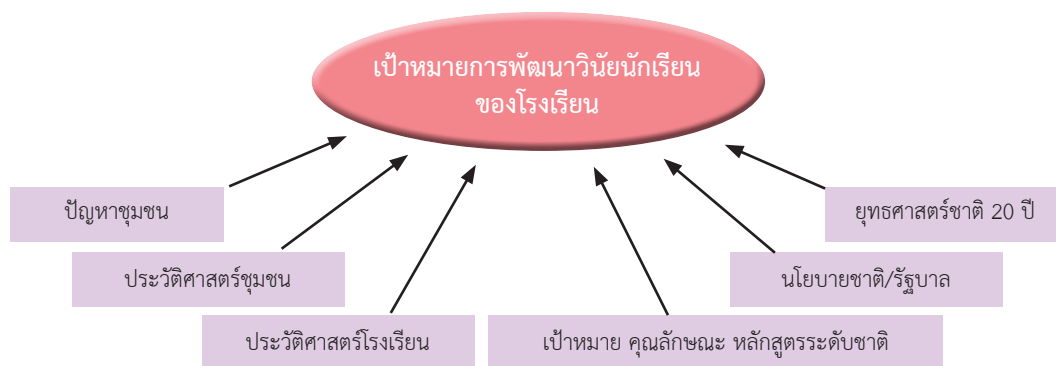
2. การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน

ดำเนินการโดยทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาวินัยนักเรียนของสถานศึกษา ด้วยกระบวนการ SWOT analysis

2.2 การสร้างทางเลือกเป้าหมายวินัยนักเรียน ที่สอดคล้องกับโอกาสความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการให้สำเร็จ โดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง ปัญหาด้านวินัยของนักเรียน และนโยบายการพัฒนาวินัยนักเรียนที่เป็นภาพรวมของประเทศ ซึ่งการสร้างทางเลือกเป้าหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียน ควรมีเป้าหมายที่หลากหลาย มีเหตุผล ความสำคัญ และความจำเป็นที่แตกต่างกันไปในแต่ละเงื่อนไข มีความท้าทายต่อการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย มีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาได้สำเร็จในระยะเวลา 3-5 ปี

2.3 การตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน โดยการสร้างโอกาสในประชาคมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัย โดยการประชุมชี้แจง อธิบาย และสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน ด้วยการให้มีการอภิปราย สร้าง การเรียนรู้ร่วมกันด้วยเหตุผล และด้วยหลักการประชาธิปไตย ภายใต้การให้ข้อมูลและเงื่อนไขการพัฒนาร่วมกัน

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนของโรงเรียน

3. กลยุทธ์การดำเนินงานการพัฒนาวินัยนักเรียน

3.1 การพัฒนาวินัยนักเรียน มีหลักการพื้นฐานที่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้น ดังนี้

3.1.1 นักเรียนทุกคนมีคุณค่า แม้จะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่สามารถสอนและเรียนรู้วินัยได้

3.1.2 การพัฒนาวินัยนักเรียน ต้องเป็นการดำเนินการแบบปฏิบัติการทั่วทุกภาคส่วนทั้งโรงเรียน และการพัฒนานักเรียนร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง ซึ่งจะต้องมีการวางแผนงาน ออกแบบและกำหนดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ

3.1.3 หลักการการมีส่วนร่วมมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีภาพที่ปรารถนาในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนที่ชัดเจนร่วมกัน มีพื้นฐานการพัฒนาแนวคิดมาจากสภาพแวดล้อม บริบทและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อที่จะทำให้ภาพที่พึงประสงค์มีความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับวิถีของชุมชน

3.1.4 หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ควรอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนระดับโรงเรียน

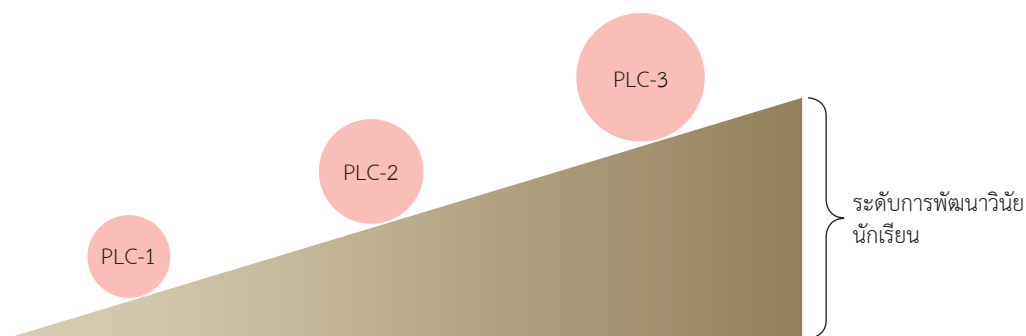
3.1.5 กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาวินัยนักเรียน ควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขของ Edward L. Thorndike ประกอบด้วย กฎการฝึกหัด กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งผล และการใช้หลักการเสริมแรง

3.1.6 การพัฒนาวินัยโดยอาศัยหลักการความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชน วัดโรงเรียน (Cluster community base) โดยมุ่งหวังให้ชุมชนช่วยดูแลในทุกระดับการศึกษา

3.1.7 การพัฒนาวินัยนักเรียนตั้งอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ร่วมกันเป็นชุมชนของนักปฏิบัติ ที่ต้องปรับตัว เรียนรู้ ปรับเปลี่ยนวิธีการ ยืดหยุ่น และสื่อสารร่วมกันตลอดเวลา

3.2 กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน บูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั่วโมง ทุกกลุ่มสาระ โดยครูทุกคน

3.3 การพัฒนาวินัยโดยการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra curriculum) อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้า แต่งตัวไปโรงเรียน จนเลิกเรียนเดินทางกลับบ้าน อยู่ในความดูแลของครอบครัวและชุมชน

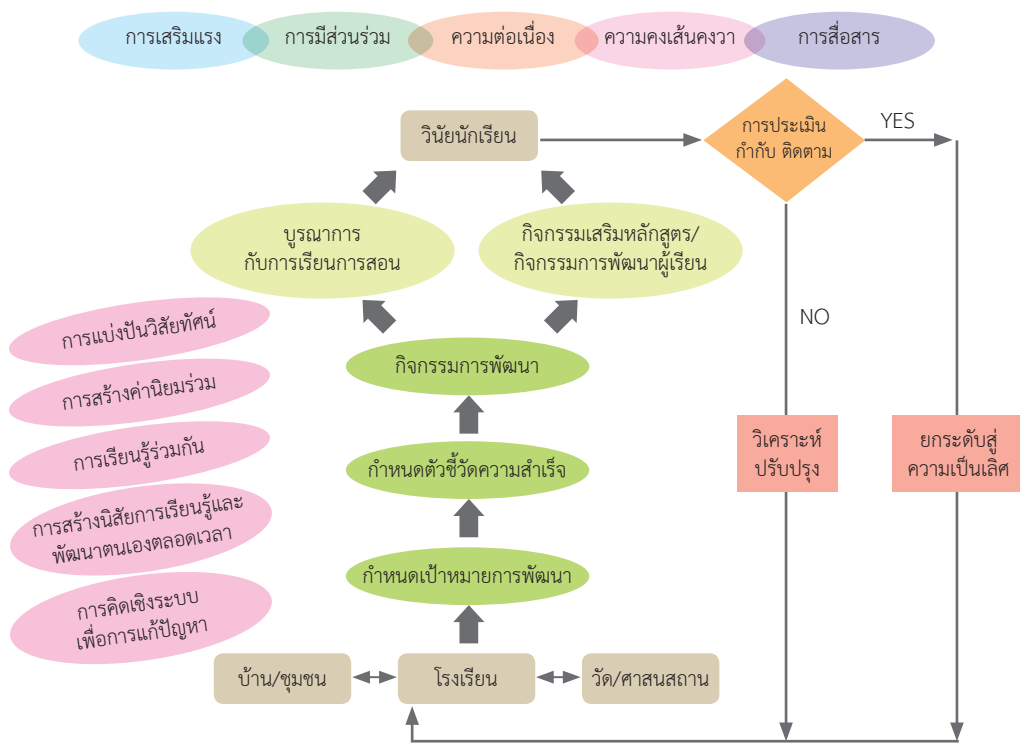
ภาพที่ 3 การปฏิบัติซ้ำ ตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการพัฒนาวินัยนักเรียน

3.4 การออกแบบการเรียนรู้ที่ดี ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การจัดกิจกรรมเพิ่มความเข้าใจของการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป การให้ข้อมูลย้อนกลับของผลการกระทำ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสปรับปรุงพัฒนาตนเอง การสร้างประสบการณ์แห่งความสำเร็จและการจัดกิจกรรมให้มีการกระตุ้นการคิด

3.5 สร้างระบบการพัฒนาความรู้และการจัดการความรู้ด้านวินัยอย่างเป็นระบบ เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์องค์ความรู้จากการดำเนินงานและปรับปรุงระบบการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.6 การใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ อธิบายสถานการณ์ปัญหาของวินัยนักเรียนในโรงเรียน

3.7 การพัฒนาวินัยนักเรียน ควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างรอบคอบรอบด้าน คำนึงถึงบริบท ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน พร้อมกับกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและเครื่องมือวัดความสำเร็จของการพัฒนาวินัย เพื่อสะท้อนความก้าวหน้าของการพัฒนาวินัยให้มีความน่าเชื่อถือ (Content validity)

ภาพที่ 4 รูปแบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนทุกระบบ ทั้งโรงเรียน (Whole school approach)

รายละเอียดของรูปแบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน

1. การเตรียมความพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยและบุคลากรทุกระดับ
- 1.2 การสรรหาบุคคลที่จะเป็นคณะรับผิดชอบ
- 1.3 การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้อย่างกว้างขวางกับชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 การปรับหรือสร้างระบบการบริหารที่สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน
- 1.5 การสนทนาที่มุ่งสะท้อนคิดต่อผลการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

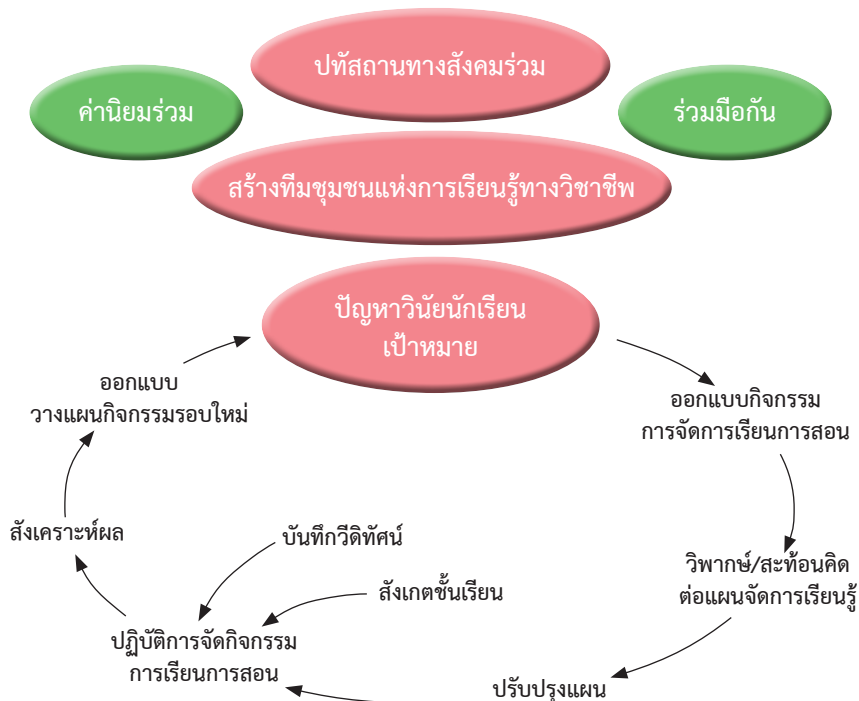
2. กิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด

2.2 กิจกรรมฝึกอบรมวินัยที่ได้รับการออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ กิจกรรมการเดินแถวมาโรงเรียน กิจกรรมการเดินแถวเข้าชั้นเรียน กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมน้องช่วยพี่ และกิจกรรม Body scan

2.3 กิจกรรมฝึกภาวะผู้นำ ได้แก่ กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน และกิจกรรม การสร้างสรรค์ผลงานโดยนักเรียนเป็นผู้ออกแบบ (Learner generated media: LGM)

2.4 กิจกรรมการเข้าค่ายอย่างเข้มข้น โดยแบ่งลักษณะของการออกแบบกิจกรรมที่มีการฝึกฝนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันทั้งนักเรียนและครูอย่างต่อเนื่อง ในช่วงเวลา 1-2 วัน เช่น ค่ายผู้นำ ค่ายอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต กิจกรรมระดมสมอง กิจกรรมเพลงความซื่อสัตย์ เป็นต้น นักเรียนที่เกิดจากการบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแห่งนั้นทันที

ภาพที่ 5 วงจรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวินัยนักเรียน

3. กิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน

การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือสำคัญ เหตุที่ต้องใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาวินัยนักเรียน ด้วยเหตุผลดังนี้

3.1 การแก้ปัญหาวินัยนักเรียน มีเงื่อนไขและบริบทของปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน การใช้กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน จะช่วยสะท้อนแง่มุมของกระบวนการพัฒนาวินัยนักเรียนในทุกมิติ

3.2 ลดความโดดเดี่ยวในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนของครูรายบุคคล มาเป็นการทำงานร่วมกันผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นลักษณะของการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกัน

3.3 สร้างพลังการพัฒนาวินัยนักเรียน ผ่านการทำงานร่วมกันของครูและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำให้เกิดพลัง ในการสร้างสรรค์แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

4. การประเมิน นิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน จำเป็นต้องมีระบบการประเมิน นิเทศ ติดตาม การปฏิบัติอย่างจริงจัง ชัดเจนและต่อเนื่อง แล้วนำผลการประเมินย้อนกลับ เพื่อปรับปรุง เป้าหมายและกิจกรรมการพัฒนาให้เหมาะสม

ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัย

1. **ปัจจัยด้านผู้บริหาร** เป็นความสามารถของผู้บริหารที่ควรมีในการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

2. **ปัจจัยด้านครู** มีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมวินัยนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการและประสานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวินัยของผู้เรียนกับการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

3. **ปัจจัยด้านนักเรียน** เป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้เรียน ที่เมื่อมีลักษณะหรือพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว จะทำให้การเสริมสร้างวินัยบรรลุเป้าหมาย

4. **ปัจจัยด้านเครือข่ายความร่วมมือ** เป็นความร่วมมือกันของสถาบันต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน ที่สามารถช่วยเหลือ ดูแล แนะนำนักเรียนให้มีวินัย เมื่ออยู่ภายนอกโรงเรียน

5. ปัจจัยด้านบริบท เป็นการสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีวินัยของนักเรียน

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่จะต้องใช้พลังความร่วมมือ และต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน โดยมีเงื่อนไขที่จะทำให้การเสริมสร้างวินัยประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. ความสนใจและเต็มใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยอาศัยความคิดริเริ่มของคณะครู และการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นหลัก

2. การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยไว้ในแผนหรือหลักสูตรสถานศึกษา โดยมอบหมายผู้รับผิดชอบหลักอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

3. การติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

4. การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยให้เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา ไม่เป็นการเพิ่มงบประมาณจากปกติและไม่ใช้การเพิ่มภาระงานให้กับผู้สอน

5. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยรอบ

6. การสร้างความยั่งยืนของการเสริมสร้างวินัย โดยนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ปรับเข้ากับกระบวนการภายใน จะเป็นการบูรณาการการดำเนินงานและกลายเป็นความร่วมมือของครูและผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	(ก)
คำนำคณະนักวิจัย	(ค)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(ง)
สารบัญ	(ณ)
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
เป้าหมายการดำเนินงาน	2
ขอบเขตการดำเนินงาน	3
กระบวนการวิจัย	4
คำถามการวิจัย	9
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวินัยในสถานศึกษา	10
ทฤษฎีการเสริมสร้างวินัยนักเรียน	19
แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	30
กรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	53
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดทฤษฎี	53
ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกลไก	56
ขั้นตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม	56
ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวิพากษ์รายงานผลการศึกษา	59
ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรายงานผลการศึกษานับสมบูรณ์	65

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	67
ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ	67
จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน	84
รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	88
ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัย	105
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	108
ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ	108
จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน	110
รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	112
ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัย..	117
ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน.	118
บรรณานุกรม	119
ภาคผนวก	123
ภาคผนวก ก	124
ภาคผนวก ข	126
ภาคผนวก ค	139

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

โครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ฯ เป็นโครงการที่ตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้เยาวชนมีวินัยในตนเอง โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการจัดประชุม เครือข่ายอุดมศึกษา เพื่อระดมสมองในประเด็นที่ต้องการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยให้กับเยาวชน จัดลำดับความสำคัญของวินัยที่ควรเร่งพัฒนา จนเป็นที่มาของการศึกษาวินัยใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ภายใต้การดำเนินงานของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบกับการศึกษารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาของต่างประเทศ ที่มีชื่อเสียง ด้านการพัฒนาวินัยและทั่วโลกให้การยอมรับความมีวินัยของประชากรในประเทศ ได้แก่ เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้และเวียดนาม พร้อมข้อเสนอแนะการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยคาดหวังให้เกิดรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ตลอดจนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างมีคุณภาพ

รายงานฉบับนี้ เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการพัฒนารูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้าน การสะท้อนคิดต่อผลการพัฒนาดังกล่าว ในภาพรวม และการวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งของรูปแบบการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน ที่พัฒนาโดยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาของต่างประเทศ เพื่อนำผลการพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน และแบบปฏิบัติที่ดี (Best practice) ของต่างประเทศ ไปปรับใช้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมกับโรงเรียนในสังกัด ตลอดจนสามารถขยายผลสู่การศึกษาทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในบริบทของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาของต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และเวียดนาม พร้อมข้อเสนอแนะการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย
3. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการพัฒนา รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้านคือ 1) ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) การมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

เป้าหมายการดำเนินงาน

- รายงานผลการวิจัยชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีจำนวน 8 เล่ม ประกอบด้วย
- เล่มที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
 - เล่มที่ 2 รายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัยและพัฒนา รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 - เล่มที่ 3 การศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
 - เล่มที่ 4-7 การศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม
 - เล่มที่ 8 ข้อเสนอเชิงนโยบายการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

ขอบเขตการดำเนินงาน

รายงานผลการวิจัยชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่าน การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการสังเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบ อภิธาน (Meta-analysis) ภายใต้การดำเนินงาน ดังนี้

1. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากรายงานผลการวิจัยและพัฒนาแบบ กลไก การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จัก กาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ลักษณะ การดำเนินงานเป็นการสังเคราะห์ผลในภาพรวม พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริม สร้างวินัยในแต่ละด้าน และการนำข้อเสนอที่ได้จากผลการพัฒนาดังกล่าว ไปปรับใช้ให้เกิด ประโยชน์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. การศึกษาสภาพและปัจจัยการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย เป็นการศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วย

- 1) นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความ ซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 4) แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา อาทิ สถาบันครอบครัว ภาคเอกชน เป็นต้น
- 6) สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 7) ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

3. การศึกษาและพัฒนางานองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม พร้อมข้อเสนอแนะการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วย

- 1) นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ
- 3) แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาของประเทศไทยทั้ง 4 ประเทศ
- 4) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา อาทิ สถาบันครอบครัว ภาคเอกชน เป็นต้น
- 5) ระบบกลไกและความร่วมมือที่ส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา
- 6) ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

4. การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

กระบวนการวิจัย

กระบวนการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยวิธีการและแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 การศึกษาและพัฒนางานองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ประกอบด้วยวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

คำถามการวิจัย

1) นโยบายของรัฐบาล กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดและเป็นปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้าง

2) มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดและเป็นปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้าง

3) หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีรายละเอียดอย่างไรบ้าง

4) แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกรอบแนวคิด กระบวนการและหลักการ อย่างไรบ้าง

5) สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคม ในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีสภาพและเงื่อนไขเป็นอย่างไรบ้าง

6) สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไรบ้าง

7) ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย มีกรอบความคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายของรัฐบาล กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

4) เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

6) เพื่อศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

วิธีดำเนินการ

1) การศึกษาเอกสาร หลักฐานทางวิชาการ ทั้งที่อยู่ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

2) การวิเคราะห์เอกสารเพื่อสังเคราะห์สรุปความคิด สร้างภาพของผลการศึกษาและอธิบายกรอบแนวคิดให้มีความชัดเจน

3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปีขึ้นไป เพื่อนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล และสร้างความเชื่อมั่นของข้อมูลด้วยกระบวนการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน

4) การสังเคราะห์สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอผลการศึกษา

5) การตรวจสอบข้อเสนอผลการศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี อย่างน้อย จำนวน 5 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบผลการศึกษา

1.2 การศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม ประกอบด้วยวิธีดำเนินงาน ดังนี้

คำถามการวิจัย

1) นโยบายของรัฐบาล กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม) มีรายละเอียดและเป็นปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรบ้าง

2) มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม) มีรายละเอียดและเป็นปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรบ้าง

3) แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม) มีกรอบแนวคิด กระบวนการและหลักการอย่างไรบ้าง

4) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษามีสภาพและเงื่อนไข เป็นอย่างไรบ้าง

5) ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไรบ้าง

6) ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย มีกรอบความคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายของรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม) ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม) ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม)

4) เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม) ในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

5) เพื่อศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม)

6) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัยของแต่ละประเทศ (เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม)

วิธีดำเนินการ

1) การศึกษาเอกสาร หลักฐานทางวิชาการ ทั้งที่อยู่ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

2) การวิเคราะห์เอกสารเพื่อสังเคราะห์สรุปความคิด สร้างภาพของผลการศึกษา และอธิบายกรอบแนวคิดให้มีความชัดเจน

3) การสังเกตสภาพจริงในสถานศึกษาของประเทศเวียดนามและประเทศญี่ปุ่น เป็นกรณีศึกษาและ นำผลการสังเกตมาใช้อ้างอิงในการศึกษา

4) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล และสร้างความเชื่อมั่นของข้อมูลด้วยกระบวนการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน

5) การสังเคราะห์สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอผลการศึกษา

6) การตรวจสอบข้อเสนอผลการศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบผลการศึกษา

2. วางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ร่วมกับคณะนักวิจัยโครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

วางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ร่วมกับคณะนักวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

วิธีการดำเนินการ

- 1) การสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารกับโครงการวิจัยแต่ละพื้นที่
- 2) การสื่อสารและวางแผนปฏิบัติการพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
- 3) การติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลการวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ในภาพรวม

3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายงานผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากผลการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัย 4 แห่ง การสะท้อนคิดต่อผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ในภาพรวม เพื่อตรวจสอบผลการวิจัยดังกล่าว พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน และข้อเสนอของการนำผลการพัฒนาดังกล่าวในแต่ละด้าน ไปปรับใช้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. จัดทำร่างรายงานผลการวิจัยชุด “การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

5. นำเสนอร่างรายงานการวิจัยชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

6. ปรับปรุงร่างรายงานผลการดำเนินงานแต่ละประเด็นให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

1. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดอย่างไรบ้าง
2. แนวทาง กระบวนการเสริมสร้างวินัย รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกรอบแนวคิด กระบวนการและหลักการอย่างไรบ้าง
3. สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ตลอดจนปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย มีสภาพและเงื่อนไขเป็นอย่างไรบ้าง
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการส่งเสริมการมีวินัยในสถานศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ควรเป็นอย่างไร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์ความรู้ สภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในบริบทของประเทศไทย
2. กลไกกระบวนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาและกรณีศึกษาของต่างประเทศ เป็นองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย
3. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้าน สามารถนำไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ เพื่อการขยายผลในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษา ที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทประเทศไทย สามารถนำไปใช้ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาในภาพรวมของประเทศ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ และเคารพสิทธิผู้อื่น ตลอดจน ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งดำเนินงานโดยคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวินัยในสถานศึกษา
2. ทฤษฎีการเสริมสร้างวินัยนักเรียน
3. แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. กรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวินัยในสถานศึกษา

1. ความหมายของวินัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ให้นิยามคำศัพท์เกี่ยวข้องกับความเข้าใจด้านวินัยไว้ ดังนี้

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับ ของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

มีวินัยในตนเอง คือ ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนอย่างสม่ำเสมอ

การมีวินัยในสังคม คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความรับผิดชอบ เป็นระเบียบ ไม่กระทบกระทั่งกัน ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ผู้มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียน ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ของครอบครัว โรงเรียน และสังคม และ 2) การตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและมีความรับผิดชอบในการทำงาน

วินัย จึงเป็นลักษณะของการปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติของสังคมหรือหน่วยงานที่สังกัด เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคนในสังคม (จรรยา กุลสุทธิชัย, 2547) ทั้งนี้ การให้นิยามหรือความหมายของวินัย สามารถจำแนกให้สอดคล้องกับลักษณะของการประพฤติปฏิบัติหรือแง่มุมทางสังคม ได้ดังนี้ (ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ, 2539; ประวิณ ณ นคร; 2557 และ พันัส หันนาคินทร์, 2542)

1) นิยามเชิงพฤติกรรมการกระทำ การมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตนให้ปฏิบัติตามตามกฎระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับ หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตาม หรือที่มุ่งหวังสำหรับคนในองค์กรเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สามารถตรวจสอบได้จากการแสดงความประพฤตินั้นโดยตรง ว่าเป็นไปตามวินัยที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

2) นิยามเชิงความรู้สึกนึกคิด จิตใจ การมีวินัย หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความสำนึก และจิตวิญญาณ ที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล เป็นเครื่องกำกับให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตามวินัย หรือเป็นลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะของการควบคุมตนเอง ยอมรับหรือปฏิบัติตามการนำหรือการบังคับบัญชา ความเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่ในแบบแผน

3) นิยามเชิงจิตใจและพฤติกรรม การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะโดยรวมของบุคคลที่แสดงออกด้วยใจหรือความรู้สึก ความคิด การตัดสินใจ และเลือกกระทำตามวินัยที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาของตนและส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

4) นิยามเชิงสัมพันธ์กับจริยธรรม การมีวินัย หมายถึง จริยธรรมที่กำกับความประพฤติที่สังคมยอมรับ การพัฒนา สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระเบียบและความสำนึกในจิตใจที่จะควบคุมความประพฤติทางกายให้เป็นไปตามความต้องการ สิ่งที่จะประกันได้ว่าคนจะไม่ประพฤติออกนอกระเบียบ คือความมีสติสัมปชัญญะ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีหรือการมีวินัยทางจิต ที่จะบังคับความประพฤติให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า วินัย หมายถึง แนวทางความประพฤติ กฎเกณฑ์ ข้อตกลง หรือระเบียบแบบแผนการปฏิบัติ อันเป็นที่พึงปรารถนาและเป็นที่ยอมรับว่ามีความถูกต้องเหมาะสม ตามความมุ่งหวังของสังคมในแต่ละชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตน ในการอยู่

ร่วมกันในสังคมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังนั้น วินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจหมายถึง แนวทางความประพฤติหรือระเบียบแบบแผนการปฏิบัติตนที่พึงประสงค์ และเป็นที่ยอมรับว่ามีความถูกต้องเหมาะสมตามความมุ่งหวังของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ความสำคัญของการเสริมสร้างวินัย

ระเบียบวินัย มีความสำคัญต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ทุกคนต้องรักษาระเบียบวินัย เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียนและสังคม การควบคุมตนเอง ความมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น มุ่งมั่นพัฒนา คือ พื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม (ประหยัด ยางกลาง, 2546) การเสริมสร้างวินัยจึงมีความสำคัญ ดังนี้ (สุชา จันท์ธอม, 2531 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2542; Elizabeth B Herlock, 1984)

1) เด็กต้องเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาให้เป็นพฤติกรรมที่ดี และเป็นที่ยอมรับของสังคม ประพฤติตนในสิ่งที่ดีและขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

2) เด็กจะต้องกระทำความดีจนกระทั่งเกิดเป็นนิสัย โดยไม่ต้องมีใครคอยแนะนำ รักษาแรงจูงใจโดยการเสริมแรง เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้รับสิ่งที่เป็นความต้องการที่ถูกต้อง เกิดความพอใจที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ดี ที่ควร และหลีกเลี่ยงในการปฏิบัติตนในสิ่งไม่ดี ไม่ควร

3) ช่วยให้เด็กรู้สึกมั่นใจ โดยบอกว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ หลีกเลี่ยงต่อความรู้สึกผิดหรืออับอาย ต่อสิ่งที่ผิด ความรู้สึกที่หลีกเลี่ยงไม่ได้นี้จะทำให้ไม่มีความสุขและเกิดการปรับตัวยาก ซึ่งวินัยจะช่วยให้เด็กอยู่ในมาตรฐานของสังคม

4) ช่วยให้เด็กเรียนรู้การประพฤติตนที่จะเป็นทางไปสู่การเป็นผู้นำที่น่ายกย่องนับถือ เป็นข้อบ่งชี้ของความรักและการยอมรับที่สำคัญ คือการปรับตัวจนประสบความสำเร็จ และมีความสุข

5) ช่วยให้เกิดการพัฒนาจิตสำนึก ศีลธรรม ซึ่งเป็นแนวทางในการทำให้เด็กมีการตัดสินใจและควบคุมพฤติกรรมด้วยตนเอง กล่าวได้ว่า วินัยมีความสำคัญต่อตนเอง ต่อการอยู่ร่วมกันในครอบครัว สังคม การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง เพราะบุคคลที่มีวินัยนั้น จะรู้จักรักษาระเบียบ รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และควบคุมตนเองให้มีพฤติกรรมที่สังคมต้องการสามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาความวุ่นวายได้

3. ประเภทของวินัย

วินัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2541 อ้างถึงใน คำพิ ตรงกลาง, 2551; พล แสงสว่าง, 2529 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ ธนะคำดี, 2552)

1) วินัยที่เกิดจากภายใน บุคคลนั้นเองเป็นผู้ควบคุมให้มีวินัย เรียกวินัยประเภทนี้ว่า “วินัยในตนเอง” หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการควบคุมตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่

เรียกว่า “ดี” เป็นการตัดสินใจและเลือกกระทำด้วยความสมัครใจของตน ซึ่งเป็นผลมาจากความเคยชินที่มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม

2) วินัยที่เกิดจากสังคมภายนอกหรือผู้อื่นเป็นผู้ควบคุมให้มีวินัย เรียกวินัยประเภทนี้ว่า “วินัยภายนอก” หรือ “วินัยในสังคมหรือในหมู่คณะ” หมายถึง การใช้ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ เพื่อเป็นการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของโรงเรียน การที่สร้างวินัยขึ้นมาก็เพื่อมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่จะบังคับตนเอง ซึ่งเกิดจากการสำนึกตัวขึ้นมาเอง ไม่ใช่การถูกบังคับหรือการเกรงกลัวต่อระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และสิ่งที่ทำนั้นเกิดจากความรู้สึกในใจ ซึ่งการแนะนำและบอกกล่าวอย่างมีเหตุผล ช่วยให้เกิดการปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ นำไปสู่ความเคยชินที่ดี เป็นพื้นฐานของจริยธรรมที่นำไปสู่การมีวินัยในตนเอง

3. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2558-2577) ให้ความสำคัญในการส่งเสริมด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยการปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้การเสริมสร้างวินัยเป็นหนึ่งในค่านิยม 12 ประการ และมีนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำแนวปฏิบัติ เพื่อให้ นักเรียนรู้หน้าที่ของคนไทย มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความภูมิใจในชาติและความเป็นคนไทย ค่านิยม 12 ประการ ประกอบด้วย 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ 7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย 8) มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ 10) รู้จักดำรงตนอยู่ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ และ 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างวินัย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรบุคคลของชาติ นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยที่สำคัญ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 1 มาตราที่ 6 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข และมาตราที่ 7 ที่กล่าวไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้การมีวินัย เป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีวินัย เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญ มี 8 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	5. อยู่อย่างพอเพียง
2. ซื่อสัตย์สุจริต	6. มุ่งมั่นในการท างาน
3. มีวินัย	7. รักความเป็นไทย
4. ใฝ่เรียนรู้	8. มีจิตสาธารณะ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้โรงเรียนมีหน้าที่ให้การศึกษา เป็นผู้กล่อมเกลาและปลูกฝังการมีระเบียบวินัยให้แก่ นักเรียนอย่างอิสระ

3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2546) ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 และประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 มีสาระสำคัญและรายละเอียด

เกี่ยวกับการส่งเสริมความประพฤติเด็กที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนด ขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยให้ความหมายของนักเรียนว่า “นักเรียน” หมายถึง เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา หรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

มาตรา 63 โรงเรียนและสถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการ แนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความ ประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตาม หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 64 นักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือ สถานศึกษา และตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 65 นักเรียนหรือนักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 64 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด และมีอำนาจนำตัวไปมอบแก่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา ของนักเรียนหรือนักศึกษานั้น เพื่อดำเนินการสอบถามและอบรมสั่งสอนหรือลงโทษตามระเบียบ ในกรณีที่ไม่สามารถนำตัวไปมอบได้ จะแจ้งด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ เมื่อได้อบรมสั่งสอน หรือลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา แจ้งให้ผู้ปกครองว่ากล่าวตักเตือน หรือสั่งสอนเด็กอีกชั้นหนึ่ง การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้ กระทำเท่าที่สมควร เพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 66 พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวดนี้ มีอำนาจดำเนินการเพื่อส่งเสริม ความประพฤตินักเรียน และนักศึกษา ดังต่อไปนี้

- 1) สอบถามครูอาจารย์หรือหัวหน้าสถานศึกษา เกี่ยวกับความประพฤติ การศึกษา นิสัยและสติปัญญาของนักเรียนหรือนักศึกษาที่ฝ่าฝืนมาตรา 64
- 2) เรียกให้ผู้ปกครอง ครูอาจารย์หรือหัวหน้าสถานศึกษาที่นักเรียนหรือนักศึกษานั้นกำลังศึกษาอยู่ มารับตัวนักเรียนหรือนักศึกษา เพื่อว่ากล่าวอบรมสั่งสอนต่อไป
- 3) ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในเรื่องการอบรมและสั่งสอนนักเรียนหรือนักศึกษา
- 4) เรียกผู้ปกครองมาว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนว่าจะปกครองดูแลมิให้ นักเรียนหรือนักศึกษา ฝ่าฝืนมาตรา 64 อีก
- 5) สอดส่องดูแลรวมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล หรือแหล่งที่ซักจูงนักเรียนหรือนักศึกษาให้ประพฤติในทางมิชอบ

6) ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา ครูผู้ปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหมวดนี้

มาตรา 67 ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนหรือนักศึกษา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการเพื่อทำการตรวจสอบการฝ่าฝืนดังกล่าวได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวก่อน และให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร บัตรประจำตัวพนักงาน เจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3.3 กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2549) ประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ ด้วยเหตุโดยที่มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติให้นักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และตามที่กำหนดในกฎกระทรวงจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้ โดยอาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา 6 และมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีบทบัญญัติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวินัยเด็ก ดังนี้

ข้อ 1 นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้

- 1) หนีเรียนหรือออกนอกสถานศึกษาโดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วงเวลาเรียน
- 2) เล่นการพนัน จัดให้มีการเล่นการพนัน หรือมั่วสุมในวงการเล่น
- 3) พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด
- 4) ซื้อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน เสพสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สิ่งมีเม

บุหรี หรือยาเสพติด

- 5) ลักทรัพย์กรรโชกทรัพย์ข่มขู่หรือบังคับขืนใจเพื่อเอาทรัพย์บุคคลอื่น
- 6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ

อันน่าจะก่อให้เกิดความ ไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

- 7) แสดงพฤติกรรมทางชู้สาวซึ่งไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ
- 8) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี
- 9) ออกนอกสถานที่พักเวลากลางคืน เพื่อเที่ยวเตร่หรือรวมกลุ่ม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ข้อ 2 ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษากำหนดระเบียบว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาได้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้

3.4 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2548) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และ มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษาไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2543

ข้อ 4 ในระเบียบนี้ “ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา” หมายความว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการบดี หรือหัวหน้าของโรงเรียนหรือสถานศึกษาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นของโรงเรียน หรือสถานศึกษานั้น

“กระทำความผิด” หมายความว่า การที่นักเรียนหรือนักศึกษาประพฤติฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษา หรือของกระทรวงศึกษาธิการ หรือกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา

“การลงโทษ” หมายความว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อการอบรมสั่งสอน

ข้อ 5 โทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 4 สถาน ดังนี้

- (1) ว่ากล่าวตักเตือน
- (2) ทำทัณฑ์บน
- (3) ตัดคะแนนความประพฤติ
- (4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ข้อ 6 ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษ ด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติการณ์ประกอบการลงโทษด้วย

การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป

ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา มอบหมาย เป็นผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียน นักศึกษา

ข้อ 7 การว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง

ข้อ 8 การทำทัณฑ์บนใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนหรือนักศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา หรือกรณีทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษา หรือฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่ยังไม่ เช็ดหลาบ การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิด และรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย

ข้อ 9 การตัดคะแนนความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของแต่ละสถานศึกษากำหนด และให้ทำบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 10 ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษาก่อทำความผิด ที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ข้อ 11 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ปัจจุบันการจัดการศึกษายังไม่เห็นผลชัดเจนมากนักว่าสามารถเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนได้ตามที่พึงประสงค์ ทั้ง ๆ ที่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการพัฒนา ด้านอื่น ๆ การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน ยังมีอุปสรรคอยู่มาก อาจเนื่องจากผู้บริหารและครูยังไม่ตระหนักในเรื่องนี้เท่าที่ควร หรือไม่ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายที่แน่นอน ประการสำคัญคืออาจจะขาดแนวคิด ขาดองค์ความรู้ ที่ถูกต้อง และทันสมัย (พรทิพย์ อันทิวโรทัย, 2555) นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีนโยบายเล็งผลแต่เฉพาะการสอนวิชาการต่าง ๆ มุ่งแข่งขันให้เรียนเก่งทางด้านวิชาการเพื่อจะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ การให้ความสำคัญกับ การสอนคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนจึงลดลง และการสอนสอดแทรก ในวิชาการต่าง ๆ หรือกิจกรรมเสริม เพื่อพัฒนาจริยธรรมก็ลดลงหรือแทบจะไม่มี ประกอบกับการเรียนรู้โดยการสังเกต เป็นวิธีเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องการตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน แต่ครูในโรงเรียนบางคนกลับเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมให้แก่เด็กนักเรียน

จากการสำรวจประจำปี 2542 ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ปรากฏว่า ข้าราชการในกระทรวงศึกษาธิการ ถูกร้องเรียนและมีความผิดจริงอยู่ในอันดับหนึ่งมากกว่ากระทรวงอื่น ๆ สะท้อนว่านักเรียนต้องได้พบเห็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมอยู่ภายในโรงเรียน คือ ครู (เนืออน พิณประดิษฐ์, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มจิตวิเคราะห์ที่กล่าวว่า ครอบครัวและสังคมมีบทบาทในการอบรมสั่งสอน ชัดเกล้าให้บุคคลเป็น

สมาชิกที่ดีของสังคม โดยเด็กจะเรียนรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว จากบุคคลใกล้ชิดที่เป็นบุคคลที่มีอำนาจ และเป็นบุคคลที่เด็กรัก เช่น พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู โรงเรียน บุคคลตัวอย่างในสังคม และสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก กลุ่มคนเหล่านี้ คือ ตัวแทนของสังคมที่เด็กจะเลียนแบบความคิด การกระทำ และยอมรับมาเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตของเด็กเองโดยอัตโนมัติ ดังนั้น เด็กจะดีได้นั้นควรได้ใกล้ชิดผู้ใหญ่ที่มีจริยธรรมสูง เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเลียนแบบ (นีออน พิณประดิษฐ์, 2555 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2524) ดังนั้น การศึกษาควรเป็นเครื่องหล่อหลอมคนไทยให้มีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจิตใจ บ่มเพาะให้เป็นคนที่มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข ช่วยนำประเทศไปสู่ระดับการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

ทฤษฎีการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

วินัยในตนเอง เป็นคุณสมบัติสำคัญที่บุคคลควรจะมี เพราะผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีคุณธรรม ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล ไม่ก่อความวุ่นวายแก่สังคม การศึกษาทฤษฎีที่ว่าด้วยการเกิดวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้ทราบว่าวินัยในตนเองมีที่มาอย่างไร เพื่อที่จะได้ปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ (ไพบุลย์ ขำขันมะลี, 2548) จากการวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั้ง 4 เครื่องข่ายวิจัย พบว่ามีแนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของเมาเรอร์ (Mowrer)

การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้น สิ่งสำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถใน การให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น ซึ่งเมาเรอร์อธิบายว่า ทารกหรือเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูตนเอง โดยการเรียนรู้นี้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กทารกหรือเด็ก จะเกิดขึ้นหลายระดับ และมีขั้นตอน ดังนี้

1) บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของทารกหรือเด็ก คือ บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ จะเกิดความรู้สึกสบายใจ มีความสุข และจะติดอยู่ในสำนักของทารกไปจนเติบโตขึ้น

2) ความรักและความผูกพันของเด็ก นำไปสู่การปฏิบัติตามการอบรมสั่งสอน หรือ การเลียนแบบผู้ที่ตนรักและพอใจ กล่าวคือ จากความรักและความพอใจของเด็กที่มีต่อบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู จึงทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและทำตามจากการเลี้ยงดู การอบรม

สั่งสอน การกระทำหรือการพูดจาของบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู ซึ่งการเลียนแบบผู้เลี้ยงดูของเด็ก จะทำทั้งทางที่ดีและไม่ดีเท่ากัน ตราบเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ ดังนั้น จากทฤษฎีของแมเรอร์ การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่น และผ่านการอบรมสั่งสอน หรือเลียนแบบที่ดีจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้น และกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง มีเหตุผลของบุคคลนั้น

2. ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของเพกและฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst)

เพกและฮาวิกเฮอร์ส เชื่อว่าการควบคุมอีโก (Ego control) และการควบคุมซูเปอร์อีโก้ (Super ego control) ร่วมกัน ช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งพลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน เนื่องจากได้รับความรู้จากจริยธรรมที่ทำให้บุคคลรู้ผลของการกระทำของตนไม่เท่ากัน ส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ความแตกต่างของบุคลิกภาพในตัวบุคคลแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) บุคคลที่ปราศจากจริยธรรม (Amoral person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้้น้อยมาก จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัว โดยไม่เรียนรู้ที่จะให้ผู้อื่นไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และกระทำการต่าง ๆ อย่างไม่ไตร่ตรอง

2) บุคคลที่เอาแต่ได้ (Expedient person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้้น้อยแต่พลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มากขึ้นในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและทำทุกอย่างเพื่อความพึงพอใจและเพื่อผลประโยชน์ของตน ไม่จริงจัง ยอมอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ที่มีอำนาจ ถ้าหากทำให้ตนได้รับผลประโยชน์ ลักษณะนี้จะปรากฏตั้งแต่วัยเด็กตอนต้นและบางคนจะติดตัวไปตลอดชีวิต

3) บุคคลที่คล้อยตาม (Conforming person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้้น้อยเหมือนสองประเภทแรก แต่มีพลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มากกว่า ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก จะยึดพวกพ้องเป็นหลักและคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรอง จะอยู่ภายใต้การควบคุมของสังคมและกลุ่ม

4) บุคคลที่ตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrational conscientious person) หมายถึง บุคคลมีพลังควบคุมอีโก้ปานกลาง แต่มีพลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มาก จะเป็นผู้ที่ยอมรับกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่นและศรัทธา ถูกควบคุมโดยค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ทำตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด แม้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็จะไม่สนใจ ขาดการยึดหยุ่นอย่างมีเหตุผล

5) บุคคลที่เห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational altruistic person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้มาก เกิดความสมดุลระหว่างการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล เห็นแก่ผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองอย่างมีเหตุผล ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มในสังคม หรือตกอยู่ใต้อิทธิพลของกฎเกณฑ์อย่างปราศจากเหตุผล ตระหนักถึงผลการกระทำของตนที่มีต่อผู้อื่น พิจารณาไตร่ตรองก่อนตัดสินใจกระทำ ให้ความร่วมมือกับสังคม มีความรับผิดชอบ ให้ความเคารพเพื่อนมนุษย์ เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีไม่มากนักในสังคม เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพที่ระดับสูงสุด

3. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Response) โดยสิ่งมีชีวิตจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง อันนำไปสู่ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ ผู้นำที่สำคัญของกลุ่มนี้ คือ พาฟลอฟ (Ivan Pavlov) และสกินเนอร์ (B.F. Skinner)

3.1 หลักการสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของพาฟลอฟ (Ivan Pavlov)

พาฟลอฟ เชื่อว่าการเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจากการวางเงื่อนไข (Conditioning) กล่าวคือการตอบสนองหรือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น ต้องมีเงื่อนไขหรือมีการสร้างสถานการณ์ให้เกิดขึ้น เช่น สุนัขได้ยินเสียงกระดิ่งแล้วน้ำลายไหล เป็นต้น โดยเสียงกระดิ่งคือสิ่งเร้าที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไข ซึ่งเรียกว่า “สิ่งเร้า ที่วางเงื่อนไข” (Conditioned stimulus) และปฏิกิริยาการเกิดน้ำลายไหลของสุนัข เรียกว่า “การตอบสนองที่ ถูกวางเงื่อนไข” (Conditioned response) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไข (วัลภา สบายยิ่ง, 2542)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกของพาฟลอฟ นอกจากจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการวางเงื่อนไขหรือมีการสร้างสถานการณ์ขึ้นมาแล้ว ยังหมายถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาตอบสนองอย่างฉับพลัน หรือปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) ซึ่งพาฟลอฟได้อธิบายเรื่องราวการวางเงื่อนไขในแง่ของสิ่งเร้า (Stimulus - S) และการตอบสนอง (Response - R) ว่า อินทรีย์มีการเชื่อมโยงสิ่งเร้าบางอย่างกับการตอบสนองบางอย่างมาตั้งแต่แรกเกิด แล้วพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเติบโตขึ้นตามธรรมชาติ โดยสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เรียกว่า สิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข (Unconditioned stimulus = UCS) หมายถึง สิ่งเร้าที่มีอยู่ในธรรมชาติ และเมื่อนำมาใช้คู่กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้หรือตอบสนองจากการวางเงื่อนไขได้ และการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เรียกว่า การตอบสนองที่ไม่ได้

วางเงื่อนไข (Unconditioned response = UCR) ซึ่งหมายถึง การตอบสนองตามธรรมชาติที่ไม่ต้องมีการบังคับ เช่น การเคาะเอ็นที่สะบ้าหัวเข่าทำให้เกิดการกระตุกขึ้นนั้น เป็นปฏิกิริยาสะท้อนโดยธรรมชาติ สมมติว่าเราสร้างการเชื่อมโยงบางอย่างขึ้นในระบบประสาท เช่น สั่นกระดิ่งทุกครั้งที่มีการเคาะหัวเข่า เข่าจะกระตุกเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งโดยไม่ต้องเคาะหัวเข่า เป็นต้น

จากหลักการข้างต้นสามารถสรุปหลักการเรียนรู้ของพาฟลอฟเป็นแผนผัง ดังนี้

การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก = สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข + สิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข = การเรียนรู้

ในการทดลองของพาฟลอฟนั้น พบว่า 1) การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ควรเริ่มจากการเสนอสิ่งเร้า ที่วางเงื่อนไขก่อน แล้วจึงเสนอสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไข 2) ช่วงเวลาในการให้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขและไม่วางเงื่อนไข ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการตอบสนองที่แตกต่างกัน และ 3) ถ้ามีการวางเงื่อนไขซ้อนกันมากครั้ง (หมายถึง การให้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขหลาย ๆ สิ่ง) การตอบสนองก็จะมีกำลังอ่อนลงยิ่งขึ้น

สำหรับการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วยหลักการดังนี้

1) ในแง่ของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างทางด้านอารมณ์มีแบบแผนการตอบสนองได้ ไม่เท่ากัน จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพทางอารมณ์ผู้เรียนว่าเหมาะสมที่จะสอนเนื้อหาอะไร

2) การวางเงื่อนไข เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ด้วย โดยปกติผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบหรือไม่ชอบเนื้อหาที่เรียนหรือสิ่งแวดล้อมในการเรียน

3) การลบพฤติกรรมที่วางเงื่อนไข ผู้เรียนที่ถูกวางเงื่อนไขให้กลัวผู้สอน อาจช่วยได้โดยป้องกันไม่ให้ผู้สอนทำโทษเขา

4) การสรุปความเหมือนและการแยกความแตกต่าง เช่น การอ่านและการสะกดคำ ผู้เรียนที่สามารถสะกดคำว่า “round” เขาก็ควรจะเรียนคำทุกคำที่ออกเสียง o-u-n-d ไปในขณะเดียวกันได้ เช่นคำว่า found, bound, sound, ground, แต่คำว่า wound (บาดแผล) ไม่ควรเอาเข้ามารวมกับคำที่ออกเสียง o-u-n-d และควรฝึกให้รู้จักแยกคำนี้ออกจากกลุ่ม เป็นต้น

3.2 หลักการสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (B.F.Skinner)

สกินเนอร์ อธิบายว่าการตอบสนองในรูปแบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก เป็นไปโดยเจ้าตัวควบคุม การตอบสนองโดยตรงไม่ได้ ส่วนการตอบสนองในแบบการวางเงื่อนไขแบบควบคุมการกระทำของตนเองได้ สามารถทำอะไรหลายอย่างเพราะรู้สึกรู้สีกว่าการกระทำนั้น

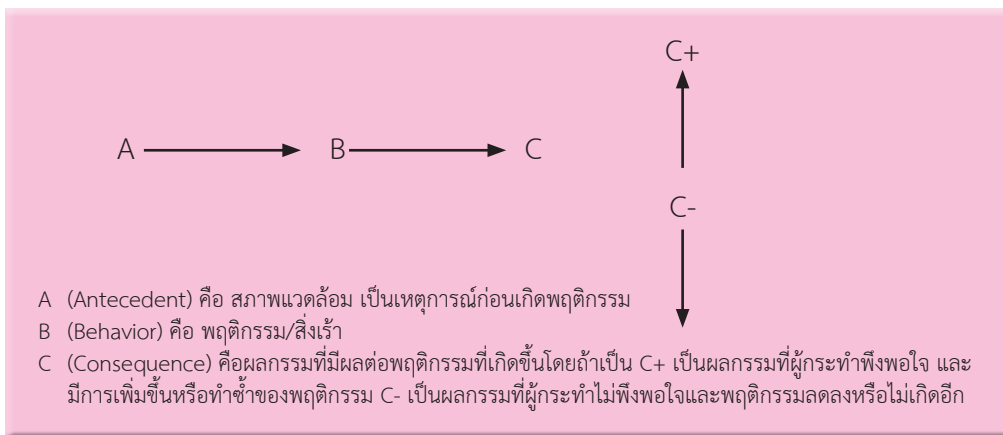
จะให้ผลดี และทำอะไรอย่างอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงประสบการณ์ที่ไม่ดี เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เมื่อได้รับผลดีจากการกระทำ หรือเมื่อกระทำแล้วถูกลงโทษ ซึ่งการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ การตอบสนองต่อเงื่อนไขแบบนี้ต้องมีการกระทำ (Operate) ต่อสิ่งแวดล้อม กฎของการวางเงื่อนไขแบบการกระทำจะอธิบายถึงการแต่งพฤติกรรมที่ถูกปรับแต่ง (Shaping behavior) และการปรับพฤติกรรม (Behavior modification) โดยการใช้ผลของการกระทำที่จะได้รับการเสริมแรงหรือได้รับการลงโทษตามมา ก่อนการทดลองการวางเงื่อนไข

ถึงแม้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้แบบการกระทำของสกินเนอร์ จะได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของพาฟลอฟ ก็ตาม แต่ทั้งสองทฤษฎีดังกล่าวต่างก็มีมุมมองต่อวิธีการวางเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทฤษฎีของพาฟลอฟให้ความสำคัญกับสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง และเชื่อว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปฏิกิริยาสะท้อนโดยอัตโนมัติของร่างกายที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ถูกวางเงื่อนไขไว้แล้ว ส่วนทฤษฎีของ สกินเนอร์ให้ความสำคัญกับ “ผลกรรม” ที่ตามมาหลังจากการแสดงพฤติกรรม รวมทั้งเชื่อว่าพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาเกิดจากการกระทำของตัวบุคคลเอง (Active) มากกว่าที่จะเกิดขึ้นจากการกระตุ้นของสิ่งเร้า (Passive)

การเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning theory) มีแนวความคิดพื้นฐานว่าพฤติกรรมของมนุษย์ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเงื่อนไขการเสริมแรงและการลงโทษ และพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไป เนื่องจากผลกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม ซึ่งสกินเนอร์เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดร่วมกันระหว่างตัวผู้แสดงพฤติกรรม และเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมในรูปผลกรรม ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เรียกว่า “พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเอง” ผู้แสดงพฤติกรรมแสดงเอง และพฤติกรรมดังกล่าวถูกควบคุมโดยผลกรรมนั้น รูปแบบการเกิดพฤติกรรม มี 2 ประเภท คือ 1) ผลสืบเนื่อง ที่เป็นตัวเสริมแรง (Reinforce) ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่ มีอัตราการกระทำเพิ่มขึ้น และ 2) ผลสืบเนื่องที่เป็นการลงโทษ (Punisher) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549) ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นยุติลง

สกินเนอร์ มีแนวคิดว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขและสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เพราะทฤษฎีนี้ต้องการเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม สิ่งสนับสนุนและการลงโทษ สกินเนอร์มองว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งการที่พฤติกรรมของมนุษย์จะคงอยู่ตลอดไป จำเป็นต้องมีการเสริมแรง ทั้ง การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) วิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ความสัมพันธ์

ระหว่างพฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลของการกระทำของพฤติกรรมนั้น โดยมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ผลกรรมที่ผู้กระทำพึงพอใจจะมีแนวโน้มทำพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น หากเป็นผลกรรมที่ผู้กระทำไม่พึงพอใจก็จะมีแนวโน้มทำพฤติกรรมนั้นลดลง เห็นได้จากแผนภาพ

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า ในสภาพแวดล้อมมีสิ่งเร้าที่ทำให้ผู้กระทำแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งพฤติกรรมนั้นจะมีผลกรรมตามมา และผลกรรมนั้นอาจจะทำให้เพิ่มขึ้นหรือระดับคงที่หรือลดลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเป็น ผลกรรมที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

4. ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory)

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นปรัชญาการศึกษาที่ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ความรู้นี้จะฝังติดอยู่กับคนสร้าง ดังนั้น ความรู้ของแต่ละคนเป็นความรู้เฉพาะตัว เป็นสิ่งที่ตนสร้างขึ้นเองเท่านั้น โดยนักเรียนจะเป็นผู้กำหนดหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดสิ่งที่จะเรียนและวิธีการเรียนของตนเอง เป็นผู้ตัดสินใจว่าตนเองจะได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้อย่างไร สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ ในบริบทอื่นได้อย่างเหมาะสม เรียนรู้จากการปฏิบัติ มีอิสระในการคิดและทำสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนรู้ ด้วยตนเอง เรียนรู้จากบรรยากาศการเรียนที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้การอำนวยความสะดวกของครู

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ เป็นการเปลี่ยนจากเดิมที่เน้นการศึกษาปัจจัยภายนอกมาเป็นสิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ หรือกระบวนการรู้คิด (Cognitive processes) ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยภายในมีส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน

(โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้, 2544) นักการศึกษาเชื่อว่าความรู้เป็นที่สร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มนักการศึกษาที่มีความเชื่อในลักษณะนี้ได้ 2 กลุ่ม คือ (ยุรวุฒัน คล้ายมงคล, 2542)

1) กลุ่มการสร้างความรู้เชิงความคิด เน้นการสร้างความรู้ที่เกิดจากปัจเจกบุคคล การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงพลวัต (Dynamic process) ของการสร้าง การจัดระบบและการสร้างความรู้ นักการศึกษาที่มีความเชื่อลักษณะนี้ มีทัศนะว่าการสร้างความรู้จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ที่จะต้องสร้างและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2) กลุ่มการสร้างความรู้เชิงสังคม-วัฒนธรรม การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการพูดคุยกันอย่างมีความหมาย ในลักษณะแลกเปลี่ยนกันด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร การปฏิสัมพันธ์ภายในห้องเรียน จะเป็นตัวเชื่อมโยงการเรียนรู้และการสอน ให้ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ทั้งนี้ บุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียนจะมีอิทธิพลต่อทัศนะและวิธีคิดของผู้เรียน ขณะที่ผู้ใหญ่ ภาษา และวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้

หลักการสร้างความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1) ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับทุกสิ่งที่อยู่แวดล้อมตัว จะพยายามค้นหาเพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ โดยผู้เรียนจะสร้างแบบจำลองหรือสัญลักษณ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นไว้ในความคิด เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์และเหตุการณ์ ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมรอบตัว บทบาทของครูจึงเป็นการช่วยผู้เรียนสร้างและประกอบแบบจำลองทางความคิดให้ สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

2) ผู้เรียนทุกคนจะสร้างหรือร่วมสร้างสิ่งที่มีความหมายด้วยตนเอง

3) ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ครูเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกการเรียนรู้

4) ผู้เรียนจะสร้างสิ่งที่มีความหมายแลกเปลี่ยนกันจากการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

การนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูจะเริ่มต้นจากการเสนอปัญหาหรือคำถามที่เป็นจุดเน้นของบทเรียน จากนั้นให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์ภายในระหว่างกันในกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือตอบคำถามจนสำเร็จ โดยครูทำหน้าที่นำทาง ตั้งคำถามและยกตัวอย่างเพื่อเสริมหรือตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน หลักการพัฒนาผู้เรียนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้ (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, มปป.)

1) เด็กต้องมีโอกาสวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง และมีความยืดหยุ่นในเรื่องที่จะเรียน

2) เด็กจะสร้างความรู้และความเข้าใจจากการกระทำ ผ่านโลกทางกายภาพและทางสังคม โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น

3) ความผิดพลาด (Error) นำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ ความผิดพลาดจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด

4) การเรียนรู้ของเด็กจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในทุกด้าน ไม่มีการแยกแยะออกเป็นรายวิชาเหมือนผู้ใหญ่ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้ (ยุรวัฒน์ คล้ายมงคล, 2542)

- 1) มีจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่ชัดเจน
- 2) การออกแบบและเตรียมงาน หรือปัญหาที่เป็นสภาพการณ์จริง
- 3) การออกแบบวิธีการนำเสนอปัญหาหรือแนวคิดที่เป็นนาม กระทำในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้และมองเห็นปัญหาได้หลายมุม
- 4) การจัดกิจกรรมและโอกาสให้ผู้เรียนได้มีบทบาท มีส่วนร่วมและได้ปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้เรียนกับบทเรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง คืองานกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ
- 5) การประเมินความรู้ความเข้าใจและความต่อเนื่องระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ของผู้เรียน

สำหรับวิธีการกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูจะเริ่มต้นจากการเสนอคำถามหรือปัญหาที่เป็นจุดเน้นของบทเรียน จากนั้นผู้เรียนจะใช้ประโยชน์จากวิธีการทำความเข้าใจกับปัญหา และปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือตอบคำถามจนสำเร็จ ซึ่งครูจะทำหน้าที่ช่วยนำทางด้วยการใช้กลยุทธ์คำถาม และการให้ตัวอย่างเพิ่มเติม เพื่อสร้างเสริมและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นลักษณะที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จาก การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaborative problem solving) กระบวนการเรียนการสอนจะเริ่มต้นด้วยปัญหา ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) กล่าวคือ ประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มี อยู่เดิม ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหา นั้นได้ ลงตัวเหมือนปัญหาที่เคยแก้มาแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า “การปรับโครงสร้าง” หรือ “การสร้างโครงสร้างใหม่” ทางปัญญา (Cognitive restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ถกเถียงปัญหา ชักค้ำจนกระทั่งหาเหตุผลหรือหลักฐานในเชิงประจักษ์มาขจัดความขัดแย้งทางปัญญาภายในตนเองและระหว่างบุคคลได้ การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

เชื่อว่า ครูผู้สอน ไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับขยายโครงสร้างทางปัญญา โดยการจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะเสียสมดุล หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาขึ้น ซึ่งก็คือสภาวะที่โครงสร้างทางปัญญาเดิมใช้ไม่ได้ ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องประสบการณ์มากขึ้นหรือเกิดโครงสร้าง ทางปัญญาใหม่นั้นเอง โดยมีเงื่อนไขการเรียนรู้ ดังนี้ (อนุชา โสมาบุตร, 2556)

- 1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิบัติ (Active process) ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล
- 2) ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เรียนเอง โดยการใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิม มาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง
- 3) ความรู้และความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล จะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี และประสบการณ์ของผู้เรียน จะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่หรือการเรียนรู้

5. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's moral development theory)

การพัฒนาทางจริยธรรม หมายความว่า การเจริญเติบโตในการเข้าสังคมของเด็ก มีความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนที่มีต่อบุคคลอื่นและสังคมโดยรวม จุดมุ่งหมายของการพัฒนาทางจริยธรรมหรือศีลธรรม คือ การที่บุคคลจะทำให้เกิดความสงบสุขและความเจริญทั้งทางวัตถุและจิตใจ ในกลุ่มของตน สังคม หรือโดยรวม (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2521) ซึ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์แบ่งเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ตามลักษณะการให้เหตุผลทางจริยธรรม ตามรายละเอียดดังนี้ (พัชรี สวนแก้ว, 2545)

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-conventional level) การที่บุคคลสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตน จะเลือกกระทำพฤติกรรมเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น ในระดับนี้ เป็นระดับจริยธรรมของเด็กวัย 2-10 ปี แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การหลบหลีกการถูกลงโทษ (The punishment and obedience orientation) ผู้ที่มีจริยธรรมชั้นนี้ โดยทั่วไปแล้วอายุจะต่ำกว่า 7 ขวบ ลงมา และจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่มุ่งหลบหลีกไม่ไห้ตนเองต้องถูกลงโทษ เพราะกลัวว่าตนเองจะเจ็บหรือลำบาก เด็กจะยอมทำตามคำสั่งหรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่เพราะไม่ต้องการให้ตนถูกลงโทษมากกว่าอย่างอื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล (The instrumental relativist orientation) ผู้ที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ โดยทั่วไปจะมีอายุระหว่าง 7-10 ปี ซึ่งการแสดงพฤติกรรมมีสาเหตุมาจากการต้องการได้รับผลประโยชน์ จึงเลือกกระทำพฤติกรรมในส่วนที่จะนำความพอใจ ความสุข หรือประโยชน์สุขมาสู่ตน เริ่มพยายามกระทำเพื่อต้องการรางวัล

ระดับที่ 2 ระดับกระทำตามเกณฑ์ (Conventional level) ระดับนี้เป็นระดับที่กระทำตามความคาดหวังของบุคคลอื่น การดำเนินและยกย่องชมเชยจากสังคม เป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติ มีการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน ซึ่งระดับนี้ยังต้องควบคุมจากภายนอก แต่ยังสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ ระดับนี้ เป็นระดับจริยธรรมของเด็กวัย 10-16 ปี แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The interpersonal concordat orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้มีอายุประมาณ 10-13 ปี ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจเพื่อให้ยอมรับเข้าเป็นพวก ชอบคล้อยตามผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ

ขั้นที่ 4 ขั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The law and order orientation) ผู้ที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ มีอายุประมาณ 13-16 ปี ซึ่งจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนและสามารถกระทำตามหน้าที่ของตนตามเกณฑ์ ที่สังคมกำหนด อาศัยหลักความเหมาะสมตามบทบาทของตนและให้ความเคารพกฎหมาย ผู้ที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่ามีความมีจริยธรรมที่ดีพอสมควร

ระดับที่ 3 ระดับเหนือเกณฑ์ (Postconventional level) ระดับนี้เป็นระดับที่มีจริยธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนย่อย และมักจะมีในอายุ 16 ปีขึ้นไป ระดับนี้มีการตัดสินใจขัดแย้งด้วยการคิด ตรึกตรองด้วยตนเองแล้วตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับว่าจะเน้นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 5 ขั้นยึดหลักตามคำมั่นสัญญา (The social contract legalistic orientation) ผู้ที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ผู้ที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเป็นสิ่งที่ไม่ได้เมื่อได้ใช้วิจารณ์ด้วยเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดหลักการยึดอุดมคติสากล (The universal ethical principle orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นสูงสุดนี้ จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา มีประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นสากล จึงมีความคิดที่กว้างไกลไปกว่ากลุ่มและสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เป็นบุคคลที่มีอุดมคติ มีความสมเหตุสมผล คำนึงถึงความเท่าเทียมกันของสิทธิมนุษยชน

6. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ อธิบายว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทุกชนิด และในการเล่นต่าง ๆ ของเด็ก จะต้องมีการปฏิบัติที่เป็นระบบซับซ้อนแฝงอยู่ในการเล่นนั้น ๆ ซึ่งเพียเจต์ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการเล่นของเด็ก 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การฝึกหัดตามกฎเกณฑ์ อยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี ภายนี้เด็กจะยึดกฎเกณฑ์ภายนอก คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก โดยกฎเกณฑ์จะมีลักษณะตายตัว และเด็กจะไม่คำนึงถึงแรงจูงใจต่าง ๆ หรือเหตุของการกระทำ แบ่งเป็น 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 เด็กพยายามกระทำตามอย่างคนอื่น เพราะยังไม่รู้จักกฎเกณฑ์ในการเล่น

ชั้นที่ 2 เด็กจะยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง พฤติกรรมจะเกิดจากตนเองรวมกับการตามอย่างคนอื่น ที่เล่นเป็น โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่น คือการมุ่งเอาชนะ

ชั้นที่ 3 เด็กเกิดความร่วมมือในระหว่างผู้เล่น ความสนใจจะอยู่ที่การเล่นตามกฎเกณฑ์ ไม่มุ่งเอาชนะ

ชั้นที่ 4 เด็ก นอกจากจะมีความร่วมมือในการเล่นตามกฎเกณฑ์แล้ว ยังทำตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบเฉพาะตนเอง ซึ่งเพียเจต์อธิบายว่า การที่เด็กพัฒนาจากการรับกฎเกณฑ์ที่ตายตัว จากอิทธิพลภายนอกมาเป็นกฎเกณฑ์ของตนเองได้ เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญา ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและอายุ ดังนั้น การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่นหรือทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อน จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น รู้จักควบคุมตนเองและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยผู้ใหญ่ต้องชี้แจงเหตุผลและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก

ประการที่ 2 ความสำนึกในกฎเกณฑ์ เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ภายนี้พัฒนาการทางจริยธรรม เริ่มก้าวไปสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง ในลักษณะของการคิดถึงความยุติธรรม คิดถึงเหตุและผลของการกระทำ

ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียน เป็นฐานคิดสำคัญในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก บริบทของโรงเรียนและสังคม

แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วินัยในสถานศึกษา (School discipline) เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนา นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย วินัยนักเรียน (Student discipline) และวินัย ในชั้นเรียน (Classroom discipline) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน แต่มีขอบเขตและ จุดเน้นที่ต่างกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) วินัยในสถานศึกษาจะมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถ ควบคุมตนเอง รู้จักปกครองตนเอง และเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของชั้นเรียน ครูและนักเรียนมีความ ปลอดภัย และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Gaustac, 1992)

การรักษาวินัยในสถานศึกษา หมายถึง 1) ระวัง ได้แก่ การเอาใจใส่ 2) ดูแล ได้แก่ การตรวจสอบ กำกับ ตรวจสอบตรา 3) ป้องกัน ได้แก่ การกระทำในทางที่จะขจัดเหตุที่ทำให้เกิด การกระทำที่ผิดวินัย 4) เยียวยา ได้แก่ การแก้ไขและปรับปรุงหรือส่งเสริมให้มีวินัยที่ดีขึ้น ซึ่งแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ประกอบด้วยรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวินัยในสถานศึกษา

1.1 ครอบครัว ประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากครอบครัว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของนักเรียน หากผู้ปกครองขาดการอบรมเลี้ยงดูหรือปล่อยปละละเลย เด็กจะไปแสวงหา ประสบการณ์ทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนาจากที่อื่น เงื่อนไขสำคัญจากครอบครัวที่ส่งผลต่อวินัย ของนักเรียน มีดังนี้

1) การทำลายมโนทัศน์ของเด็ก เด็กได้รับการพัฒนามโนทัศน์ของตนเองก่อนจะ เข้าโรงเรียน ความเชื่อมั่น ในตนเองของเด็กเมื่อเข้าโรงเรียน อาจได้รับการส่งเสริมหรือสกัดกั้น จากประสบการณ์ในครอบครัว

2) การขาดการเอาใจใส่จากครอบครัว ส่งผลให้ผลให้เด็กมักจะมาทดแทนที่ โรงเรียน นักเรียนบางคนอาจโชคร้ายที่จะได้รับการเอาใจใส่หรือความสนใจเมื่อกระทำผิดเท่านั้น สภาพการณ์เช่นนี้จะส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาและไปสกัดกั้นพฤติกรรมที่เหมาะสม

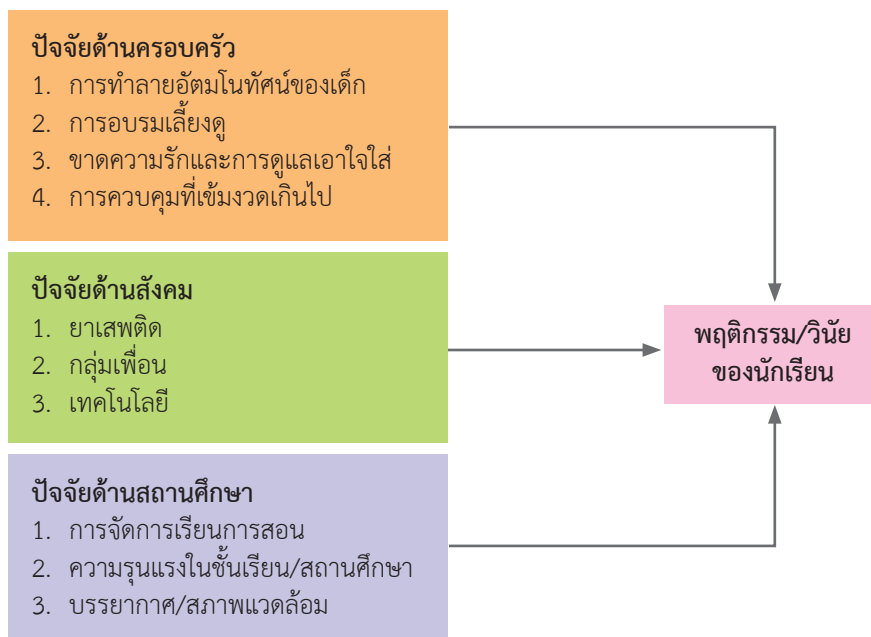
3) การขาดความรักหรือขาดความสนใจจากครอบครัว เด็กจะรู้สึกขาดความรัก เมื่อผู้ปกครองไม่สนใจ ผู้ปกครองจะต้องไตร่ตรองให้ดีว่าการให้เวลากับบุตรหลานต้องให้ทั้งในเชิง ปริมาณและคุณภาพ

4) การควบคุมที่เข้มงวดจนเกินไป เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด มักเกิดปัญหาทางวินัยในสถานศึกษา เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ต้องการมีเสรีภาพ ดังนั้น จึงประสงค์จะควบคุมตนเองมากกว่าการควบคุมที่เข้มงวด ขาดความเป็นอิสระ

1.2 สังคม บทบาทของสังคมอาจมีอิทธิพลต่อเด็กนักเรียนมากกว่าที่บ้าน เนื่องจาก บทบาททางสังคม บางประการอยู่เหนือการควบคุมของครอบครัวและผู้ปกครอง อิทธิพลของสังคมที่เกี่ยวกับวินัยนักเรียน ได้แก่ ยาเสพติด กลุ่มเพื่อน และเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์มือถือ ทีวี วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนเกมต่าง ๆ บนโลกออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เด็กไม่สนใจที่จะเรียนรู้หรือไม่มีเวลาเรียน

1.3 สถานศึกษา บทบาทของสถานศึกษาต่อการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนายุทธศาสตร์ ได้แก่ การทำ ความเข้าใจนักเรียนและสอนวินัยทั้งในและนอกชั้นเรียน การสอนทักษะ การคิด การกำหนดกฎระเบียบที่เกิดจากการมีส่วนร่วมและยึดหยุ่นในกรณีที่ยืดหยุ่น การส่งเสริม การแข่งขันในเชิงสร้างสรรค์ ไม่เน้นการควบคุม จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้มีความอิสระ และเสริมสร้างค่านิยมทางบวกให้กับนักเรียน ทั้งนี้ สิ่งที่สถานศึกษาควรตระหนักในการป้องกัน ปัญหาวินัยในสถานศึกษาและในชั้นเรียน ได้แก่ การสอนให้มีความหมาย (Teaching for meaning) สอนการคิดและการแก้ปัญหา การให้การยอมรับ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดย ไม่ควรใช้วิธีการบังคับ ตระหนักถึงขอบเขตและวิธีการทำโทษ และส่งเสริมการค้นหาตนเองอย่าง สร้างสรรค์ ตลอดจนการมีโปรแกรมการจัดการชั้นเรียนที่ดี เช่น สร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพใน ชั้นเรียน การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน การทำงานกับนักเรียนที่มีความแตกต่าง และการจัดการกับ ความรุนแรงในชั้นเรียนและในสถานศึกษา

สรุปว่า การพัฒนายุทธศาสตร์ในสถานศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถเรียนรู้ ได้ ครอบครัว สภาพสังคม และสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยใน ตนเอง โดยพัฒนานักเรียนให้มี การควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งใน ชั้นเรียน ในสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติ

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒनावินัยในสถานศึกษา

2. แนวทางของการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) อธิบายแนวคิดที่น่าสนใจไว้ 5 ประการ ดังนี้

1) การทำให้เกิดพฤติกรรมที่เคยชิน โดยให้บุคคลเรียนรู้และปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2) การใช้วัฒนธรรมในสังคมเป็นแนวปฏิบัติ โดยผสมผสานกับหลักการทางวิชาการ เพื่อทำให้เกิด พฤติกรรมที่เคยชิน เช่น การทำความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ เป็นสิ่งที่เด็ก ฟังกระทำได้ง่ายกว่าการเข้าแถว เพราะการเข้าแถวไม่ใช่วัฒนธรรมไทยแต่เป็นระเบียบที่ถูก กำหนดขึ้น เด็กจึงไม่เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ แต่การไหว้เป็นวัฒนธรรมของไทยที่ฟังปฏิบัติ ต่อผู้ที่อาวุโสกว่า ดังนั้น การไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่า การเข้าแถว เป็นต้น

3) การใช้ข้อครวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็น หลักการพัฒนาจริยธรรมและหลักการทางการศึกษา กล่าวคือ มีความเข้าใจในสำคัญของสิ่ง ที่จะกระทำ มีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ

4) การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการกำหนดความมุ่งมั่นและความพยายาม เพื่อปฏิบัติตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบในส่วนของความภาคภูมิใจ ในผลการปฏิบัติ เพราะหากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นการดูหมิ่นผู้อื่น

5) การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาวินัยประสบความสำเร็จ ในชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุม วินัยเหล่านั้นก็จะหายไป จึงอาจเป็นวิธีการที่ไม่ยั่งยืน

วนิดา เสวตรรุทร (อ้างถึงใน ไพบูลย์ ขำขันมะลี, 2537) นำเสนอแนวคิดและแนวทางในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียน ดังนี้

1) ผู้ใหญ่กับการเสริมสร้างวินัย คือ การประพฤติตนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ให้การชี้แนะ ตักเตือน ชี้แจงเหตุผล ยกข้อดี ข้อเสียของการประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ได้

2) ชั้นเรียนกับการเสริมสร้างวินัย คือ การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกชั้นเรียน การกำกับ ควบคุมระเบียบ ข้อบังคับ และบทลงโทษต่าง ๆ อย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ

3) กิจกรรมโฮมรูมกับการเสริมสร้างวินัย กล่าวคือ ในระดับประถมศึกษา ครูประจำชั้นมีอิทธิพลและ มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมาก เหมาะสมที่จะเสริมสร้างนิสัยให้กับนักเรียน ในหลายโอกาสที่เอื้ออำนวย โดยเฉพาะในตอนเช้าหลังการเคารพธงชาติ โรงเรียนส่วนใหญ่มัก มีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียน ได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ การปรับตัว ตลอดจนการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ควร กำหนดจุดประสงค์ การปฏิบัติ และการประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้การเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายการพัฒนา

กองวิจัยทางการศึกษา (2542) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านความมีวินัย ในตนเองของนักเรียนไว้ 7 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

1) ผู้บริหารต้องกำหนดให้การพัฒนาศักยภาพด้านวินัยเป็นนโยบายของโรงเรียน อย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้บริหารโรงเรียนจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนรับรู้ถึงความสำคัญและสร้างความเข้าใจถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ และ ประโยชน์ของการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน กำหนดให้เป็นนโยบายที่ทุกคนในโรงเรียน ต้องปฏิบัติร่วมกัน

2) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน โดย แต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับบริบทของ โรงเรียน กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับความพร้อม ข้อจำกัดของบุคลากร สภาพแวดล้อมและงบประมาณ ของโรงเรียน

3) กำหนดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และดำเนินการกับนักเรียนอย่างทั่วถึงทุกคน

4) การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการดำเนินการจัดประชุมและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียน เพื่อชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านวินัย ของนักเรียน พิจารณามอบหมายให้ครูรับผิดชอบการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรม ให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคนอย่างทั่วถึง

5) การนิเทศ ติดตาม และการประเมินผลระหว่างดำเนินการพัฒนาศักยภาพ

6) การประเมินและสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และภาพรวมของการพัฒนา โดยมีเครื่องมือในการประเมินผล เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต เป็นต้น โดยสรุปผลการดำเนินงานเป็นขั้นตอนและเป็นระบบอย่างชัดเจน หากพบว่าการดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ต้องปรับปรุงแก้ไข แล้ว ดำเนินการใหม่จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

7) ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง จนเป็นงานประจำที่ต้องปฏิบัติ และสามารถเปลี่ยนแปลงกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2539) กล่าวถึง วิธีการเสริมสร้างวินัยให้เจริญงอกงาม ดังนี้

1) สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน ควรให้พฤติกรรมที่ดีและกัน พฤติกรรมที่ไม่ดีไม่ให้เกิดขึ้น นำเอาพฤติกรรมที่ดีมาเป็นพื้นฐานและฝึกจนกลายเป็นความเคยชิน เป็นวิธีการเบื้องต้นในการเสริมสร้างวินัย เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2) สร้างวินัยด้วยวัฒนธรรม เช่น พ่อแม่พาเด็กไปในสถานที่ที่ต้องให้บริการแก่คนจำนวนมาก พ่อแม่ ไปเข้าแถวรอคิว เด็กก็ไปเข้าแถวรอคิวด้วย พอเจอครั้งแรกก็เขาแถวรอคิว ต่อไปครั้งที่ 2 เด็กก็เข้าแถวรอคิว ต่อไปครั้งที่ 3 เด็กก็เข้าแถวรอคิว จากนั้นเด็กก็เข้าแถวรอคิวเองโดยไม่ต้องตั้งใจฝึก ไม่ต้องอบรม เป็นต้น

3) สร้างวินัยให้ได้ผลด้วยระบบสัมพันธ์ขององค์รวม คือเป็นระบบองค์รวมที่ต้องประสานกัน กล่าวคือ ในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์หรือการศึกษานี้ จะต้องให้องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และ ด้านปัญญา บุรณาการและประสานไปด้วยกัน เพื่อทำให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์

4) สร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริม วินัยจะทำให้เกิดความสุขและประพฤติปฏิบัติด้วยความพอใจ ศรัทธาและความรัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นต้นแบบที่ดีของพฤติกรรม (ศีล) มีความรัก ทำให้เกิดความอบอุ่น มีความเป็นกันเองพร้อมทั้งศรัทธาและมีความสุข (จิตใจ)

กัลยาณมิตร รู้เหตุ รู้ผล สามารถบอกได้ว่าทำอย่างนั้นแล้วมีผลอย่างไร ส่งผลให้เด็กเข้าใจเหตุผล และเห็นคุณค่าในสิ่งที่มี (ปัญญา)

5) สร้างวินัยด้วยแรงหนุนของสภาพจิตใจ คือการตั้งเป็นอุดมคติในจิตใจ ทำให้ใจ มีความฝึกใฝ่มุ่งมั่นอย่างแรงกล้า วิธีนี้ทางธรรมไม่สนับสนุน ถ้าจะใช้ต้องพึงระมัดระวัง

6) สร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์บังคับ คือการสร้างวินัยโดยใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ บังคับ ควบคุมโดยมีการลงโทษ วิธีนี้สร้างวินัยได้ แต่เป็นวิธีที่ไม่ดีและไม่ถูกต้อง ไม่เข้ากับหลักการ ของธรรม

ใจจริง บุญเรืองรอด (ม.ป.ป.) กล่าวถึง กระบวนการควบคุมระเบียบวินัยไว้ ดังนี้

1) การวางระเบียบวินัย ได้แก่ การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับระเบียบวินัย เพื่อใช้ เป็นเกณฑ์ของพฤติกรรมนักเรียน ถือเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก เพื่อมีหลักยึดใน การพิจารณาพฤติกรรมนักเรียน

2) การติดตามประเมินผล ได้แก่ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม ของเด็ก ในโอกาส ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เพื่อนำพฤติกรรมนั้นมาพิจารณาตัดสินใจต่อไป

3) การเปรียบเทียบ ได้แก่ กระบวนการที่นำพฤติกรรมจริงมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือระเบียบวินัย ที่วางไว้ เพื่อดูภาวะเบี่ยงเบนหรือความผิดปกติ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

4) การปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การดำเนินการแก้ไขและพัฒนาสภาพความผิดปกติ ตลอดจนการพัฒนา ให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ถูกต้องต่อไป

ดังนั้น การเสริมสร้างวินัยนักเรียน ต้องกำหนดแผนงาน วิธีการ ขั้นตอน และผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยการบูรณาการชั้นเรียนกับการเสริมสร้างวินัย กิจกรรม/โครงการพิเศษต่าง ๆ ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอจนเป็นงานประจำที่ต้องปฏิบัติ

3. หลักการกำหนดระเบียบวินัยแก่นักเรียน

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (ม.ป.ป.) อธิบายว่า โรงเรียนสามารถกำหนดวินัยที่จะให้ นักเรียนประพฤติปฏิบัติเองได้ โดยควรกำหนดให้อยู่ภายใต้หลักการ ดังนี้

1) หลักการเสริมสร้างพัฒนาบุคลิกภาพ ไม่ควรสร้างหรือวางระเบียบวินัยใน สถานการณ์ของ “การห้าม” ควรมีการวางระเบียบวินัยในลักษณะของการ “แนะ” เป็นถ้อยคำ ทางบวกมากกว่าทางลบ ข้อความทางบวก เป็นการชี้แนะเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากกว่าเพียง เพื่อหยุดพฤติกรรมเบี่ยงเบน

2) หลักกฎหมาย ระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้น จะต้องเป็นไปตามกฎหมายของบ้านเมืองและไม่ก่อให้เกิดการขัดแย้งในสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาเป็นตัวแทนของสังคมในการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชน เพื่อการเข้าสู่สังคม หากระเบียบวินัยขัดกับกฎหมายบ้านเมือง ย่อมเป็นการฝักคนให้ขัดกับกฎหมายบ้านเมืองด้วย

3) หลักการปฏิบัติจริง โดยระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้น จะต้องปฏิบัติหรือบังคับใช้ได้ มิฉะนั้น ระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้นจะไม่มี ความหมาย

4) หลักการเข้าร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกหรือกำหนดระเบียบวินัยร่วมด้วย เพราะจะช่วยให้ นักเรียนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม ซึ่งการเข้าร่วมของนักเรียนจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ วุฒิภาวะของนักเรียน

5) หลักการป้องกัน การป้องกันไม่ให้นักเรียนประพฤติดิระเบียบวินัย ย่อมดีกว่าการแก้ไข ปัญหา ความประพฤติดิที่เกิดขึ้นแล้ว

6) หลักการลงโทษ ระเบียบวินัยที่ศักดิ์สิทธิ์ต้องมีบทลงโทษ ซึ่งจะช่วยหยุดหรือป้องกันการประพฤติดิ ในโอกาสต่อ ๆ ไป

7) หลักประโยชน์ การวางระเบียบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนส่วนใหญ่ มุ่งประโยชน์ให้นักเรียนแต่ละคนได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

8) หลักพัฒนาการของเด็ก การวางระเบียบวินัยให้กับนักเรียน จะต้องเหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย ได้แก่ ระดับปฐมวัย ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งระเบียบวินัยจะต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจและปฏิบัติ

9) หลักเรียบง่าย หลักการนี้เป็นการใช้ภาษาในระเบียบวินัย กล่าวคือ ควรเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมน้อย เพื่อป้องกันการตีความผิด ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ

10) หลักการเป็นปัจจุบัน วินัยที่ดีจะต้องเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง สถานศึกษาจะต้องมี การทบทวนและปรับเปลี่ยนระเบียบวินัยให้เป็นปัจจุบันเสมอ

4. บทบาทของผู้บริหารและครูในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

4.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารมีบทบาทอย่างยิ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขาดระเบียบวินัย การออกคำสั่งลงโทษ การว่ากล่าวตักเตือน และการอบรมสั่งสอน รวมทั้งการประพฤติดิตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อครูในโรงเรียนและนักเรียน (สุรเกียรติ์ จอมไพศรี, 2550) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ มีดังนี้ (สำเภา พุทธปวน, 2548; ประกิจ วงษ์มอญ, 2550)

1) ผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ การออกคำสั่งหรือระเบียบต่าง ๆ ควรจะพิจารณาอย่างรอบคอบว่า

มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยร่วมมือกับคณะครูอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและแผนพัฒนานักเรียนและแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่กำหนดไว้ให้เข้าใจตรงกันทั้งครูและนักเรียน

2) ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเกี่ยวกับเรื่องวินัยและการรักษา วินัยนักเรียนในโรงเรียน และควรจัดสภาพของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพน่าอยู่ น่าเรียน

3) เป็นที่ปรึกษาและประสานงานต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้เกิดผลในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันจะช่วยให้การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนเกิดแก่นักเรียนยิ่งขึ้น

4) ครูเป็นบุคคลสำคัญที่อาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยได้ ผู้บริหาร ควรพัฒนาครูให้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เช่น ความสามัคคี การแต่งกาย มารยาท การพูดจา เป็นต้น ครูจะต้องมีเหตุผลไม่ใช่เป็นคนเจ้าอารมณ์หรือมีอารมณ์ร้าย เพราะจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางวินัยได้ และกระตุ้นให้คณะครูมีกำลังใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

5) ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับการรักษาวินัยในโรงเรียน ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติในด้านอื่น ๆ และเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยการแนะแนวหรือให้คำปรึกษา

6) ควบคุมดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด และเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัยที่ได้กำหนดไว้แล้ว พยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษ ซึ่งไม่มีผลดีมากนักต่อการสร้างระเบียบวินัย ตลอดจนการปรึกษาหารือกับคณะครูเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยในโรงเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

4.2 บทบาทของครู

ครูผู้สอนต้องยึดเกณฑ์ 3 ประการ เป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียน คือ 1) วินัยต้องทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่พึงประสงค์ หรือสร้างความเจริญงอกงามให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก 2) วินัยต้องคง รักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของเด็กไว้ และ 3) วินัยจะต้องสามารถพụngความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ปกครองและตัวเด็กเอง ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2539, อ้างถึงใน กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์, 2544) ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติของครูในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ดังนี้

1) ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอนและตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน อย่างชัดเจน แน่นอน การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติต้องให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ เพื่อให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณครูและโรงเรียนต้องการอะไร และหากมี

การเปลี่ยนแปลง ครูต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด ซึ่งจะทำให้นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ หากมีโอกาสได้รับรู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า

2) การชมเชยและให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึง ควรบอกให้นักเรียนรับรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี

3) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง นักเรียนจะเกิดการเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้น ครูจึงควรปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง

4) การใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านร่างกายและอารมณ์ ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ซึ่งก่อนที่จะพัฒนาหรือเสริมสร้างวินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่านักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว หรือกำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องทำความเข้าใจ และให้โอกาสนักเรียนปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

5) การลงโทษ อาจทำได้ หากครูพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่าง ๆ แล้ว แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของนักเรียนได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงเกินเหตุ เช่น ครูอาจแสดงการไม่ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดปฏิบัติบางอย่างหรือบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยในช่วงเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น

โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีหน้าที่อบรมและให้การเรียนรู้แก่เด็ก โดยให้การปลูกฝังและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ การเอาใจใส่ดูแลต่อนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญรองจากพ่อแม่ เด็กมักจะเลียนแบบครูหากครูมีพฤติกรรมดีและส่งเสริมนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดี โดยต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด มีความรัก ความเมตตาและเอาใจใส่ มีความเข้าใจเด็กทั้งด้านพัฒนาการ ความรู้สึกนึกคิดและปัญหาของเด็ก ความใกล้ชิดและความเข้าใจ จะทำให้ ครูสามารถป้องกันเด็กได้มากกว่าการแก้ไข ควรใช้วิธีการเสริมแรงจูงใจมากกว่าการลงโทษ ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของเด็กด้วย คือการลดความรุนแรงต่อเด็กในบ้านและโรงเรียน ส่งเสริมวิธีการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่ไร้ความรุนแรง โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และความต้องการด้านพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนการที่ครูควรเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และต้องคำนึงถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเด็ก คือ การให้เกียรติและเห็นคุณค่าเด็กแต่ละคน การรับฟังเด็กและเรียนรู้จากเด็ก และยอมรับว่าเด็กทุกคนมีความหวังและโอกาส เพราะเด็กมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างเกิดจากหลายสาเหตุ ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ธรรมชาติของเด็ก พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง สภาพ

ครอบครัว โรงเรียนและการเอาใจใส่ของครู ทางเลือกที่ดีที่สุด คือการอบรมปมนิสัยเด็กด้วยการสร้างวินัยเชิงบวก การเข้าใจธรรมชาติของเด็กและปฏิบัติต่อเด็กอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากความรุนแรง

5. การเสริมแรงและการลงโทษ

5.1 การเสริมแรง (Reinforcement) หากบุคคลได้รับผลกระทบที่เป็นตัวเสริมแรง (Reinforce) ก็จะทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำอีก ซึ่งการเสริมแรงมี 2 ประเภท คือ 1) การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) คือ การให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลพึงพอใจแล้วทำให้พฤติกรรมที่บุคคลนั้นกระทำอยู่มีความถี่เพิ่มขึ้น หรือทำให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นมีความสม่ำเสมอ และ 2) การเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่ เราทำพฤติกรรมดังกล่าว แล้วสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจ (Aversive stimuli) ได้

5.2 การลงโทษ (Punishment) หากบุคคลได้รับผลกระทบที่เป็นตัวลงโทษ (Punisher) จะทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นมีแนวโน้มที่จะลดลงหรือยุติลง คือการให้ผลกระทบหลังจากที่บุคคล แสดงพฤติกรรมเพื่อทำให้ความถี่ของพฤติกรรมลดลงหรือยุติลง วิธีการลงโทษ มีหลายวิธีดังนี้

1) การลงโทษโดยการทำให้เกิดความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย (Physical pain) เช่น แม่ลงโทษลูกด้วยการตีที่ลูกแอบขโมยเงิน เป็นต้น

2) การตำหนิ (Reprimands) คือ การใช้ถ้อยคำเพื่อให้บุคคลได้ยุติพฤติกรรมบางอย่างที่เขาแสดงออกมา เช่น ครูตำหนินักเรียนที่พูดคุยในห้องเรียนว่า “หยุดคุยกันได้แล้วนะ” เป็นต้น

3) การใช้เวลานอก (Time-out) คือ การทำให้บุคคลสูญเสียโอกาสที่จะได้รับการเสริมแรงทางบวกในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้บุคคลยุติการกระทำเช่นนั้น เช่น การให้เด็กพูดคุยเล่นในห้องเรียนออกไปยืนตรงมุมห้อง โดยไม่ให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นต้น

4) การปรับสินไหม (Response cost) คือ การถอดถอนการเสริมแรงทางบวกออกไป เมื่อบุคคลกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การหักคะแนนนักศึกษาที่แต่งตัวเรียบร้อย การถูกปรับเมื่อขับรถแล้ว ไม่คาด เข็มขัดนิรภัย เป็นต้น

5) การแก้ไขให้เกินกว่าที่ทำผิด (Overcorrection) เป็นวิธีการลงโทษโดยการให้บุคคลแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อันประกอบด้วย 2 วิธีการ คือ 1) การให้บุคคลแก้ไขในสิ่งที่ทำผิด ให้เกินกว่าความผิดที่เกิดขึ้น เช่น เด็กที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่ ก็ทำโทษโดยการให้เด็ก

ทำความเข้าใจโดยรอบนั้นทั้งหมด และ 2) การแก้ไขให้ เกินกว่าที่ทำได้ โดยการฝึกให้ กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง เช่น ลงโทษเด็กที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่ โดยการให้เด็กนำขยะไปทิ้งลงถังซ้ำกันไป มาหลาย ๆ รอบ เป็นต้น

ร่วมจิตร ศรีวงศ์ (2552, ออนไลน์) อธิบายเพิ่มเติมว่า การเสริมสร้างวินัย นักเรียนมี 2 แนวทาง คือ

1) การเสริมสร้างวินัยเชิงลบหรือเชิงรับ เป็นกระบวนการเสริมสร้างวินัย ที่มุ่ง กำกับควบคุมไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ผิดกฎระเบียบตามที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งครูส่วนใหญ่ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ต่างเห็นว่า การสร้างวินัยโดยวิธีนี้ เป็นวิธีการที่ได้ผลรวดเร็ว เพราะ สามารถหยุดพฤติกรรมของนักเรียนได้ทันทีทันใด และนิยมใช้การลงโทษทั้งที่กระทำต่อร่างกาย และจิตใจของนักเรียน โดยไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนในระยะยาว ส่วนใหญ่มัก เป็นการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่เด็กได้กระทำมาก่อนหน้าแล้ว จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การสร้าง วินัยเชิงรับ

2) การเสริมสร้างวินัยเชิงบวกหรือเชิงรุก เป็นกระบวนการเสริมสร้างวินัย นักเรียน ที่มุ่งจะพัฒนาและปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน ครูในปัจจุบันอาจจะยัง ไม่เข้าใจวิธีการ หรือเข้าใจแต่ไม่ค่อยเห็นด้วยเพราะเป็นวิธีการที่ต้องใช้เวลากว่าจะเห็นผล เป็นวิธี ที่ครูจะต้องมีความอดทนอดกลั้นสูง จะต้องใช้ความเป็นกัลยาณมิตร ความรัก ความเมตตา ต่อศิษย์อย่างจริงใจและจริงจัง และครูก็มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ตลอดจนภาระหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้พัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีความรู้ มีความสุข ภายในระยะเวลา จำกัด แต่ถ้าครูทำไม่ได้ก็อาจจะถูกเพ่งเล็งจากผู้บังคับบัญชาได้ ดังนั้น ครูจึงไม่นิยมการสร้าง วินัยเชิงบวกเพราะเห็นผลช้า แต่จริง ๆ แล้วการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกจะให้ผลที่มั่นคงถาวรกว่า และเป็นวิธีการป้องกันก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์กับนักเรียน จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเสริมสร้างวินัยเชิงรุก

ข้อควรพิจารณาในการลงโทษ ถึงแม้ว่าในหลาย ๆ สภาพการณ์ วิธีการลงโทษ ก็ดูจะเป็นวิธีการหยุดยั้งพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้อย่างรวดเร็วก็ตาม แต่ยังมี ข้อโต้แย้งกันอยู่ว่าควรจะใช้วิธีการลงโทษหรือไม่ เพราะการลงโทษอาจนำมาซึ่งผลข้างเคียงที่ ไม่พึงประสงค์ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงควรพิจารณาถึงข้อดี และข้อจำกัดของการนำวิธีการลงโทษ ไปใช้ให้ถ่วงแต่เสียก่อน เพื่อให้การปรับพฤติกรรมบรรลุผลที่ตั้งไว้ ข้อดีของการลงโทษ คือช่วยให้ พฤติกรรมที่ไม่ต้องการ ลดลงหรือยุติลงได้อย่างรวดเร็ว และทำให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนามี โอกาสเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้ข้อจำกัดของการลงโทษ มีดังนี้

1) การลงโทษอาจก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ เช่น โกรธ ผิดหวัง ร้องไห้ เป็นต้น

2) การลงโทษอาจกระตุ้นให้เกิดความก้าวร้าวได้ เช่น การด่าว่าผู้ที่ลงโทษตน การข่มขู่ การกระแทก หรือแม้กระทั่งการทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น

3) การลงโทษอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมกบฏหนี หรือหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่ตนถูกลงโทษ เช่น การวิ่งหนีหรือการแยกไปอยู่คนเดียว เป็นต้น

4) การลงโทษไม่ได้ให้ผลของการหยุดพฤติกรรมอย่างถาวร เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วถูกลงโทษ แต่เมื่อไปอยู่ในอีกสถานการณ์หนึ่งที่ไม่ใช่ผู้ที่ลงโทษได้ พฤติกรรมอย่างเดิมก็สามารถเกิดขึ้นได้อีก

ทั้งนี้ ควรใช้การลงโทษเป็นวิธีสุดท้าย ซึ่งแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ การใช้หลักการเสริมแรง เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ควบคู่กับการหยุดยั้ง เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และหากจะใช้วิธีการลงโทษ ก็ควรจะต้องบอกถึงการกระทำที่ทำให้ถูกลงโทษ พร้อมทั้งทำการชี้แนะพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่ผู้ที่ถูกลงโทษด้วย และเมื่อบุคคลได้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ก็ต้องไม่ละเลยที่จะให้การเสริมแรงแก่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

5.3 ประเภทของตัวเสริมแรง สิ่งที่มีศักยภาพเป็นตัวเสริมแรงได้นั้น มีดังนี้

1) ตัวเสริมแรงประเภทสิ่งของ (Material reinforcers) คือ การให้การเสริมแรงด้วยสิ่งของประเภทต่าง ๆ เช่น ของเล่น ของขวัญ อาหาร เป็นต้น

2) ตัวเสริมแรงทางสังคม (Social reinforcers) คือ การให้การเสริมแรงด้วยการชมเชย และการแสดงออกโดยใช้ท่าทาง เช่น การยิ้ม การโอบกอด การพยักหน้าแสดงการมองด้วยความชื่นชม เป็นต้น

3) ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (Activity reinforcers) คือ การให้ตัวเสริมแรงเป็นกิจกรรมที่บุคคลชื่นชอบ มาช่วยเสริมแรงในกิจกรรมที่บุคคลไม่ค่อยชื่นชอบ หรือที่เรียกว่า “หลักการพรีเมค” (Premark principle) เช่น การให้เด็กเล่นคอมพิวเตอร์เมื่อเด็กทำการบ้านเสร็จแล้ว โดยวางเงื่อนไขว่าเด็กจะต้องทำการบ้านให้เสร็จก่อนที่จะไปเล่นคอมพิวเตอร์ได้ เป็นต้น

4) ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token reinforcers) การให้การเสริมแรงด้วยการใช้เงิน คุปอง ดาว เบี้ย แด้ม แสตมป์ เป็นตัวเสริมแรง การที่ตัวเสริมแรงเหล่านี้มีคุณค่าเป็นตัวเสริมแรงได้ เพราะสามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้ เช่น ห้างสรรพสินค้าให้คุปองส่วนลด 1 ใบ เมื่อซื้อสินค้าครบ 500 บาท ซึ่งคุปอง 1 ใบ มีค่าเท่ากับส่วนลด 15% ในการซื้อสินค้าครั้งต่อไป เป็นต้น

5) ตัวเสริมแรงภายใน (Covert reinforces) คือ ตัวเสริมแรงที่เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในใจ เช่น ความสุข ความสบายใจ ความภูมิใจ เป็นต้น เช่น การที่คนเราชอบทำบุญเป็นประจำ เพราะทำแล้วรู้สึกสบายใจ ความสบายใจที่ได้รับจากการทำบุญ จึงเป็นตัวเสริมแรงจากภายในที่ทำให้เราทำบุญอยู่เสมอ เป็นต้น

5.4 ตารางการเสริมแรง

ปัจจัยสำคัญในการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ให้การเสริมแรงจะต้องมีความเข้าใจถึงวิธีการกำหนดระยะเวลาในการเสริมแรง สกินเนอร์ได้กำหนดวิธีการให้การเสริมแรงไว้ ดังนี้

กรณีที่ 1 คือ การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง (Continuous reinforcement) คือ ให้การเสริมแรงอย่างต่อเนื่องในทุกครั้งที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ เหมาะกับการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ในระยะเริ่มแรก

กรณีที่ 2 คือ การเสริมแรงแบบครั้งคราว (Intermittent reinforcement) คือ ให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ สามารถให้การเสริมแรงตามช่วงเวลา que แสดงพฤติกรรม หรือ ตามจำนวนครั้งของการแสดงพฤติกรรมก็ได้ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1) การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่แน่นอน (Fixed interval schedule หรือ FI) เป็นการเสริมแรงที่กำหนดเวลาของการเสริมแรงแบบตายตัว ไม่ว่าจะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายกี่ครั้งก็ตาม ซึ่งการเสริมแรงเช่นนี้ จะทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้นเมื่อใกล้ถึงช่วงเวลาของการเสริมแรง และจะลดความถี่ลงเมื่อได้รับการเสริมแรงแล้ว เช่น พฤติกรรมการส่งงานของนักศึกษา จะเห็นได้ว่าเมื่อใกล้ถึงช่วงกำหนดส่งงาน นักศึกษา จะมีความขยันทำงานส่งกันมาก แต่เมื่อส่งงานไปแล้ว ความขยันตรงนี้ก็ลดลง และจะไปเพิ่มขึ้นอีกเมื่อใกล้ถึงช่วงเวลาการส่งงานขึ้นต่อ ๆ ไป เป็นต้น

2) การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไมแน่นอน (Variable interval schedule หรือ VI) เป็นการเสริมแรง ที่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาของการเสริมแรงที่ตายตัวเอาไว้ โดยจะกำหนดเป็นช่วงเวลาในการให้การเสริมแรง เช่น การจัดให้มีการทดสอบในระหว่างการเรียนรู้หลายครั้ง โดยไม่ได้รับวันสอบไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้เรียนต้องเตรียมตัว ดูหนังสือไว้ล่วงหน้าตลอดเวลา เพราะการทดสอบเกิดขึ้นในวันใดก็ได้เสมอ เป็นต้น

3) การเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่แน่นอน (Fixed ratio schedule หรือ FR) เป็นการให้การเสริมแรง เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ครบจำนวนครั้งที่กำหนดไว้ เช่น ถ้าตอบคำถามถูก 4 ครั้ง จึงจะได้คะแนน 1 คะแนน หรือถ้าเย็บผ้าได้ 100 ชิ้นจะได้เงิน 200 บาท เป็นต้น ซึ่งการให้การเสริมแรงเช่นนี้ จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายอย่าง

รวดเร็วกว่า แต่จะลดลงเมื่อได้รับการเสริมแรงในแต่ละครั้ง หลังจากนั้นจึงจะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกว่าจะได้รับการเสริมแรงครั้งต่อไป

4) การเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่ไม่แน่นอน (Variable ratio schedule หรือ VR) เป็นการเสริมแรงตามจำนวนครั้งของการแสดงพฤติกรรมเป้าหมายที่ไม่คงที่ ซึ่งการให้การเสริมแรงลักษณะนี้ บุคคลจะไม่ได้รู้ได้เลยว่าตนเองจะต้องแสดงพฤติกรรมเป้าหมายมากน้อยเพียงใด จึงจะได้รับการเสริมแรง ดังนั้น อัตราการแสดงพฤติกรรมเป้าหมายจึงสูงและมีความสม่ำเสมอ เช่น พฤติกรรมการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล พฤติกรรมการเล่นการพนัน พฤติกรรมการขอทาน เป็นต้น ซึ่งระยะเวลาในการให้การเสริมแรงจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้

6. ลักษณะกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2548, อ้างถึงใน ศุภวดี บุญญวงษ์, 2555) อธิบายถึงเป้าหมายสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

- 1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ความชำนาญทั้งวิชาการ วิชาชีพ และเทคโนโลยี
- 2) ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบอาชีพสุจริต
- 3) ผู้เรียนรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิอารมณ์ มีการะบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุข
- 4) ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง มองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพในอนาคต
- 5) ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม
- 6) ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนความมีระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรม

สถานศึกษา ต้องส่งเสริมการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้เหมาะสม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง ใน การมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

1) ด้านการศึกษา ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีวิธีการเรียนรู้ และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม

2) ด้านอาชีพ ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้และเข้าใจโลกของงานและอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ สามารถวางแผนเพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ

3) ด้านส่วนตัวและสังคม ให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รักสิ่งแวดลอม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีทักษะชีวิต อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว มีดังนี้ (ณัฐชยา ฐานิสสร, นรา บุรณรัช, วรณิ ลิ้มอักษร, อุษา เหมตะศิลป์, ดวงจันทร์ เดชรักษา และศุภวดี บุญญวงค์, 2553)

1) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนเอง

2) สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา การงานอาชีพ ชีวิต และสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียน การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

3) เสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

4) เสริมสร้างค่านิยมที่ดี วินัย คุณธรรมและจริยธรรม

5) เพิ่มพูนประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยรักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

6) จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรม หรือครูเป็นผู้ริเริ่ม เป็นที่ปรึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแก้ปัญหาผู้เรียนได้

7) จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

8) เป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการ แต่เน้นการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตจริง

9) วัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรม โดยมีการประเมินผลจากเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรม ที่แสดงถึงการพัฒนาของผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ในการผ่านช่วงชั้น

10) สรุปการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางของการจัดกิจกรรมแนะแนว มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน
2) วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วัสดุทัศน์ของสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3) กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของผู้เรียนและเป้าหมายของสถานศึกษา โดย ครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีส่วนร่วม

4) กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษาเป็นระดับการศึกษา และชั้นปี

5) ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม เวลาจัดกิจกรรม หลักฐานการทำกิจกรรม และการประเมินผล

6) จัดแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวรายชั่วโมง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เวลา เนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

7) จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และประเมินผลการจัดกิจกรรม

8) ประเมินเพื่อตัดสินผล และสรุปรายงาน

การให้บริการกิจกรรมแนะแนวที่ควรจัดในสถานศึกษา มีดังนี้ (สมจิตรา เรืองศรี, 2550)

1) บริการสำรวจหรือศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้เข้าใจตัวผู้เรียนในทุก ๆ ด้านให้มากที่สุด ข้อมูลหรือสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็น ต้องรวบรวมจากผู้เรียน เพื่อให้การแนะแนวเกิดผลดีจะต้องได้ข้อมูลจากครอบครัวที่ถูกต้องมากที่สุด เช่น ข้อมูลเรื่องส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลเรื่องกิจกรรมในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลเรื่องสุขภาพและอนามัย สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ความต้องการ และปัญหาต่าง ๆ สังคม สภาพอารมณ์ กิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ นอกโรงเรียน และแผนการชีวิตในอนาคต

2) บริการสนเทศ ควรจัดให้ผู้เรียนได้รับรู้ข่าวสารในด้านการศึกษา อาชีพ สังคม ด้วยวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เท่าทันต่อเหตุการณ์ จะได้มี วิจารณ์ญาณในเลือก การตัดสินใจ และ การแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุงบุคลิกภาพ และสัมพันธ์ภาพกับคนอื่นให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้ จะใช้วิธีการรวบรวมข่าวสาร จัดห้องสมุด แนะแนว และจัดศูนย์สนเทศในห้องสมุดของโรงเรียนแล้ว ยังอาจสอดแทรกไปในการสอนใน ชั้นเรียน ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง ในชุมนุมต่าง ๆ จัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ และอาชีพ ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง อาจเชิญวิทยากรมาชี้แจง จัดรายการพิเศษ วันพิเศษ นิทรรศการ ละครและการแสดงสมมติ และอาจใช้สื่อทัศนูปกรณ์ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ วีดิทัศน์ ความรู้ต่าง ๆ นั้น ควรให้ทราบรายละเอียดทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี ถูกต้องตรงกับความ เป็นจริง ชัดเจน น่าสนใจ มีเหตุผล มีหลักฐานอ้างอิง และเป็นประโยชน์ตามความต้องการ (สมจิตรา เรื่องศรี, 2550 อ้างถึงใน รุจีร์ ภูสาระ, 2536)

3) บริการให้คำปรึกษา เป็นบริการที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น ยอมรับตนเอง ยกย่องให้เกียรตินับถือคนอื่น รับรู้โลกการศึกษาอาชีพ และสังคมอย่างกว้างขวาง เพื่อช่วยให้สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดี ถูกต้องและเหมาะสมกับตนเอง

4) บริการจัดวางตัวบุคคล เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ควรอยู่ในที่ที่เหมาะสม ตามความสามารถ ความเหมาะสมและความสนใจ ทั้งการเลือกวิชาเรียน เลือกหลักสูตร เลือก กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งสนองความต้องการตามความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก

5) บริการติดตามผล เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อติดตามผลผู้ที่ได้รับการแนะแนวไปแล้ว ทั้งที่กำลังศึกษาอยู่หรือเรียนจบจากสถานศึกษานั้นไปแล้ว โดยไปศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่น หรือออกไปประกอบอาชีพ รวมทั้งผู้ที่ออกจากโรงเรียนกลางคันไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม บริการติดตามผลช่วยให้ทราบว่าบริการแนะแนวที่จัดทำไป แล้วนั้น ได้ผลดีเพียงใด ผู้เรียน สามารถช่วยเหลือตนเอง รู้จักตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม หรือแก้ปัญหาได้ดีเพียงใด หรือ ผู้เรียนที่ออกไปแล้วสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข หรือมีปัญหาอะไรบ้าง มีความต้องการ ช่วยเหลือในด้านใดบ้าง ได้รับความสำเร็จในสถานภาพต่าง ๆ หรือไม่ มีปัญหาในสังคม หรือได้รับความ สำเร็จ จากสังคมมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือเพิ่มเติม หรือเพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาประเมินผลและปรับปรุงบริการแนะแนวของสถานศึกษาให้ได้ผลต่อไป

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ที่ดี การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบ การรู้จักปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษา

วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน บริบทสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร สถานศึกษาให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครบตามหลักสูตรของแต่ละกิจกรรม

2) กิจกรรมชุมนุม/ชมรม สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย และเข้าร่วมกิจกรรมตามถนัดและความสนใจ

3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมจริยธรรม จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ ออกแบบกิจกรรม อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะจิตอาสา เพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจผู้เรียนให้มีความเมตตา กรุณา มีความเสียสละและมีจิตสาธารณะ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม เป็นต้น

แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีดังนี้

1) จัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมตาม องค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามความเหมาะสม

2) จัดกิจกรรมลักษณะโครงการ/โครงการ/กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนนำเสนอการจัดกิจกรรมต่อโรงเรียน เพื่อขอความเห็นชอบในการจัดทำโครงการ/โครงการ/กิจกรรม มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจน

3) จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงาน หรือองค์กรอื่น ๆ ที่จัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดกิจกรรมในโรงเรียน หรือร่วมกับหน่วยงานอื่นที่จัดกิจกรรมนอกโรงเรียน

หลักการจัดกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย (ณัฐชยา ฐานิสร์ และคณะ, 2553)

- 1) เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา
- 2) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
- 3) เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามสาระ นอกเหนือจากการเรียนการสอน

- 4) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
- 5) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาหรือท้องถิ่น

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการผ่านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง นักเรียนได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผนการทำงานเป็นกลุ่ม ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งผลให้ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเอง

กรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรา ดุลยรัตน์ (2549 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) ได้เสนอแนะมาตรการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สถานศึกษาดำเนินการ เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ ปลูกฝังและเสริมสร้างการพัฒนาวินัยนักเรียน จนเกิดเป็นคุณลักษณะประจำตัวที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติ ตามกฎระเบียบนั้น ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษา ให้นักเรียนได้เรียนรู้ เข้าใจ และตระหนักในเหตุผล ที่มา คุณค่า คุณประโยชน์ของกฎระเบียบ ที่มีต่อบุคคล สังคมส่วนรวม และประโยชน์ของการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบ

2. ฝึกให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบจากหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับที่ง่ายไปสู่ระดับที่ยากหรือละเอียดอ่อนมากขึ้น จนเกิดความเคยชินเป็นอุปนิสัยหรือคุณลักษณะประจำตัวที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ด้วยตนเอง เช่น กาแต่งกาย ระเบียบแถว การแสดงความเคารพครูอาจารย์ การตรง ต่อเวลา การปฏิบัติตามคำสั่ง การมีความรับผิดชอบ ตามที่ได้รับมอบหมาย การทำกิจวัตรประจำวัน การรักษา ความสะอาดและความเป็นระเบียบในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน การทิ้งขยะเป็นที่ การปฏิบัติตามกฎจราจรการรักษามารยาทในห้องสมุดและห้องประชุม เป็นต้น

3. จัดให้มีการยกย่อง ชมเชย สรรเสริญนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มที่เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เป็นอย่างดี การฝึกนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบจนเกิดเป็นอุปนิสัย ซึ่งสามารถควบคุมความประพฤติได้ด้วยตนเอง จะต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาที่ยาวนาน โดยอาศัยรูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับปัจจัยที่แวดล้อม หรือเกี่ยวข้องอยู่อย่างสมดุลดังนั้น ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูอาจารย์ทุกคนจะต้องร่วมมือกันฝึกฝนนักเรียนด้วยความเอาใจใส่ ด้วยความรักและความปรารถนาดีตลอดเวลา ผลที่ดีจึงจะเกิดขึ้นได้

ถิรพงศ์ ฤกษ์ชา (2558) ศึกษาและพัฒนาแบบการพัฒนาวินัยนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาแบบการพัฒนาวินัยนักเรียนฯ ดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์สังเคราะห์ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษารูปแบบการพัฒนาวินัยนักเรียน 2) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการพัฒนาวินัยในปัจจุบัน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ รองผู้อำนวยการ กลุ่มบริหารงานที่ดูแลเกี่ยวกับกิจการนักเรียน โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าความถี่และร้อยละ 3) ร่างรูปแบบการพัฒนาวินัยนักเรียน 4) วิพากษ์ร่างรูปแบบที่ร่างขึ้น โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม 5) ปรับปรุงรูปแบบที่ได้จากการสนทนากลุ่ม 6) ศึกษาความเป็นไปได้และตรวจสอบ ความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ และทำการตรวจสอบ ความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบฯ ดำเนินการดังนี้ 1) การประเมินรูปแบบฯ หลังจากทดลองใช้ โดยนำมาตราฐานการประเมินของ JCSEE (Maduas, Scriven and Stufflebeam, 1983 : 399 - 402) มาปรับใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) นำผลการประเมินดังกล่าว มาปรับปรุงรูปแบบที่นำไปทดลองใช้ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในทางปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาวินัยนักเรียนของสถานศึกษาฯ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการสร้างความสัมพันธ์ผู้ปกครอง และด้านการวัดและประเมินผลทางวินัย

สิริกร อินสม (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนตามสภาพของครอบครัว เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพการอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมสถานศึกษากับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน เพื่อศึกษาชุดปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความมีวินัยในตนเอง และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาระดับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า 1) นักเรียน

มีวินัยด้านพฤติกรรมในห้องเรียนและด้านพฤติกรรมทั่วไปอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนตามสภาพของครอบครัว พบว่านักเรียนที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู คือการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจ ที่มีเหตุผล ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ได้แก่ การปฏิบัติตนของครู พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านการอบรมเลี้ยงดู คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ 4) ชุดตัวแปรที่พยากรณ์ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การปฏิบัติตนตามครู และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจที่มีเหตุผล ปัญหาของการพัฒนาพฤติกรรม ด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในด้านการปฏิบัติตนของครู คือการที่ครูบางคนสอนไม่ค่อยเข้าใจ ทำให้นักเรียนชวนกันหนีเรียน ในด้านพฤติกรรมกลุ่มเพื่อน นักเรียนมีพฤติกรรมเลียนแบบ เช่น การแต่งกายผิดระเบียบ ด้านพฤติกรรมทั่วไป คือ ขาดความรับผิดชอบ สนใจเทคโนโลยีที่ไม่จำเป็นมากเกินไป ครูควรหาสื่อหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนง่ายขึ้น ให้มีการกำหนดบทลงโทษอย่างชัดเจนสำหรับนักเรียนที่หนีเรียน ควรจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึก หาสื่อการสอนที่ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และมี ความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับผู้ปกครองควรให้ความรักและเอาใจใส่ในนักเรียน ติดตามความเป็นอยู่และผล การเรียน ตลอดจนการคบเพื่อนของนักเรียน ควรมีการสอนจริยธรรมและศีลธรรมให้มากขึ้น ผู้ปกครองควรปรับตัวลดช่องว่างระหว่างวัยลง โดยการโน้มเข้าใกล้กับลูกที่เป็นวัยรุ่นให้ได้มากที่สุด เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกัน

ณัฐวุฒิ บุรีแสง (2556) ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดจาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาวินัยนักเรียน 2) หาแนวทางในการพัฒนาวินัยนักเรียน และ 3) ศึกษาผลของการพัฒนาวินัยนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพและปัญหาวินัยนักเรียน ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านสภาพวินัยนักเรียน พบว่า นักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบวินัยของโรงเรียน ไม่แสดงความเคารพครูผู้ปกครองและผู้มาเยี่ยมโรงเรียน มีพฤติกรรมการแต่งกายและด้านการทำความเคารพอยู่ในระดับน้อย (2) ด้านปัญหาวินัยนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่มีวินัยในตนเอง ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน ครูขาดการเอาใจใส่ดูแลนักเรียน นักเรียนเขินอายและไม่กล้าแสดงออก มีพฤติกรรมด้านการแต่งกายและด้านการทำความเคารพอยู่ในระดับน้อย 2) แนวทางในการพัฒนาวินัยนักเรียน มี 2 แนวทาง คือ (1) การจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียน

ประกอบด้วย การเยี่ยมบ้านนักเรียน การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง การยื่นรับ-ส่งนักเรียน กิจกรรมโฮมรูม และ (2) การนิเทศภายใน ซึ่งผลของการพัฒนาวินัยนักเรียน พบว่า นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบวินัยของโรงเรียน และทำความเคารพครูผู้ปกครอง/ผู้มาเยี่ยมโรงเรียน ได้อย่างถูกต้องตามระเบียบวินัยของโรงเรียน

ชาญชัย ศรีเพชร (2557) ศึกษาการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 23 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีวินัยของนักเรียน ค้นหาแนวทางเสริมสร้างวินัยและติดตามผลการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็กแท็กการ์ท (Kemmis and Mc Taggart) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) พบว่า สภาพและปัญหาการมีวินัยของนักเรียน มีพื้นฐานความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อโรงเรียนค่อนข้างน้อย คณะครูและนักเรียนมีความตระหนักที่จะได้รับการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อโรงเรียน ซึ่งแนวทางการเสริมสร้างวินัยดังกล่าว ใช้แนวทางประชุมสัมมนา น้ำดีแทนที่น้ำเสีย การมีส่วนร่วม และทำทุกวันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีวินัยมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อโรงเรียน มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งการแต่งกายตามปกติ และการแต่งกายตามกิจกรรมตรงตามวันที่โรงเรียนกำหนดได้ถูกต้อง ห้องเรียนและบริเวณที่มอบหมายสะอาดเรียบร้อย ไม่มีขยะ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้และเข้าใจกฎระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น สามารถปฏิบัติตนและแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน แต่งกายได้อย่างถูกต้องทุกประการจาก อ่อนน้อม รู้จักทำความเคารพครูและเคารพสิทธิของ มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบและบริเวณอาคาร การดูแลห้องเรียนให้สะอาดเรียบร้อยและพื้นที่ที่แบ่งให้รับผิดชอบ

วิสูตร ไรต์ติ (2553) ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมชุมนุม โรงเรียนบ้านหนองปรือคิมม่วง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านความรับผิดชอบ และเพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระหว่างก่อนได้รับการพัฒนากับหลังได้รับการพัฒนา วิธีการศึกษาค้นคว้าใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนผล พบว่าการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโดยใช้กิจกรรมชุมนุมด้วยกลยุทธ์การมีส่วนร่วม ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบสูงขึ้น แต่มีนักเรียนส่วนน้อยที่มีวินัยด้านความรับผิดชอบไม่ผ่านเกณฑ์ จึงมีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ การเสริมแรงในการพัฒนา ทำให้นักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกคน และการเปรียบเทียบผลการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระหว่างก่อนได้รับ

การพัฒนาที่หลังได้รับการพัฒนา พบว่านักเรียนทั้ง 4 ชุมชน คือ ชุมชนดนตรีและนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน ชุมชนกีฬา ชุมชนยุวบรรณารักษ์ และชุมชนเกษตรอินทรีย์ มีคะแนนการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบหลังได้รับการพัฒนาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Weisfeld (1974) ศึกษาแบบการคิดทางวินัยของบิดามารดาที่มีต่อเด็ก เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบวัดการมีวินัยของเด็ก ซึ่งจะแสดงเป็นรูปภาพสถานการณ์ 36 ภาพ กลุ่มตัวอย่างได้รับการสุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีเด็กเป็นปกติ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ และกลุ่มที่ 3 จะเป็นกลุ่มที่เด็กมีความเจริญทางสมองช้า โดยให้บิดามารดาของเด็กดูรูปภาพแล้วให้จัดอันดับความต้องการของตนเอง ที่ต้องการเกี่ยวกับการควบคุมวินัยของเด็กจากตัวเลือก 6 อันดับ ผลจากการศึกษาพบว่า บิดามารดามีแนวโน้มในการควบคุมทางวินัยของเด็กมากขึ้นเมื่อเด็กโตขึ้น โดยไม่คำนึงถึงสภาพความสามารถทางสมองหรือวุฒิภาวะ ทางอารมณ์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าระดับอายุมีความสัมพันธ์กับการมีวินัยในตนเอง หรือระดับชั้นเรียนต่างกันจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองต่างกันด้วย

Martinson (1991) ศึกษาการควบคุมความประพฤติของนักเรียนโดยอาจารย์ใหญ่และครูผู้ทำหน้าที่ดูแลความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน ผลของการวิจัย พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ผู้ควบคุมความประพฤติต่างก็ต้องการให้นักเรียนลดความประพฤติหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหา วิธีแก้ไขความประพฤติที่เป็นปัญหา ของนักเรียน คือ การใช้ยุทธวิธีที่สุภาพ ไม่ดุคำหรือทำโทษ ถ้านักเรียนมีการตอบสนองโดยมีความประพฤติที่ดีขึ้นก็จะได้รับรางวัล แต่ถ้านักเรียนไม่ร่วมมือก็จะมีบทบังคับมากขึ้น และจากการสังเกตพบว่า การใช้ความสุภาพแก้ปัญหาความประพฤติของนักเรียนได้ดีกว่าวิธีการอื่น ๆ

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางด้านวินัยและการพัฒนาวินัยของนักเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ครอบครัว รูปแบบการเลี้ยงดู โรงเรียน สภาพแวดล้อม ซึ่งวิธีการเสริมสร้างวินัยให้ประสบความสำเร็จนั้น ให้ความสำคัญที่ตัวเด็ก โดยใช้วิธีการทางบวก ใช้สัมพันธภาพที่ดี และคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย พัฒนาให้สอดคล้องกับธรรมชาติและความแตกต่างของเด็ก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

รายงานผลการวิจัย ชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการสังเคราะห์รูปแบบและกลไกฯ ในภาพรวม โดยใช้วิธีการสังเคราะห์แบบอภิมาน (Meta-analysis) แบ่งการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่

1. การศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายงานผลการวิจัยและพัฒนาแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากผลการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ซึ่งดำเนินการศึกษาวิจัยใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้าน การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

การดำเนินงานทั้ง 2 ส่วนดังกล่าว มีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดทฤษฎี

การวิจัยในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อค้นหาพื้นฐานแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร หลักฐานทางวิชาการ ที่อยู่ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานและสร้างเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยประเด็นการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ดังนี้

1.1 นโยบายของรัฐบาล กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.4 แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5 สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

1.6 สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.7 ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

2. การศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและเวียดนาม ดังนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ

2.4 สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมแต่ละประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

2.5 สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละประเทศ

2.6 ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัยของแต่ละประเทศ

3. การศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น ตลอดจนด้านการมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งดำเนินงานโดยคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญ ดังนี้

3.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวินัยในสถานศึกษา

3.2 ทฤษฎีการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

3.3 แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การพัฒนาเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

4.1 แนวคำถามเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มครู ผู้บริหาร ที่ร่วมดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบและกลไกฯ และแนวคำถามเพื่อใช้ในการสนทนาผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนา ซึ่งแนวคำถามดังกล่าวคณะนักวิจัยได้ร่วมกันพิจารณาถึงความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

4.2 การจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสำรวจและสอบถามพฤติกรรมทางด้านวินัยของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนจากผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศ ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามภายใต้หลักคิด “การปฏิบัติการทั่วทุกภาคส่วนทั้งโรงเรียน” (Whole school approach) โดยคำนึงถึงผู้บริหาร ครู นักเรียน สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่น ๆ ตามบริบททางการศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัย กำหนดให้ระดับของการแสดงความคิดเห็นเป็นมาตราวัด 5 ระดับ (Likert scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกลไก

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย 4 ด้าน คือ 1) ความรับผิดชอบและตรง ต่อเวลา 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) การมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จากเอกสารรายงานและคู่มือการพัฒนารูปแบบและกลไกฯ ของ เครือข่ายมหาวิทยาลัย ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ
2. ผลการศึกษาปัจจัยและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน
3. จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน
4. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนาม แบ่งการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรม/ โรงเรียนต้นแบบ ที่มีชื่อเสียงด้านการพัฒนาวินัยนักเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาในส่วนของพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ ในบริบทของประเทศไทย
2. การสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียน ของเครือข่ายมหาวิทยาลัยและโรงเรียนที่เป็นหน่วยทดลองแต่ละแห่ง ซึ่งดำเนินการใน 2 ลักษณะ ดังนี้
 - 2.1 การเข้าร่วมประชุมเครือข่ายนักวิจัย ที่จัดขึ้นโดยแต่ละมหาวิทยาลัย มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดของการเข้าร่วมประชุมและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ
เครือข่ายวิจัย

ครั้งที่	วันที่/สถานที่	วัตถุประสงค์ของการจัดประชุม
1	วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2560 ณ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา	ร่วมกันออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัย สำหรับการพัฒนารูปแบบและกลไก
2	วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2560 ณ โรงแรมเชียงใหม่แกรนด์วิว จ.เชียงใหม่	ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของเครือข่าย มหาวิทยาลัย
3	วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ โรงแรมพีพี สมิหลา บีช จ.สงขลา	ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของเครือข่าย มหาวิทยาลัย และร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการออกแบบคู่มือรูปแบบและกลไก เพื่อให้การพัฒนาคู่มือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
4	วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ณ โรงแรมตักสิลา จ.มหาสารคาม	ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของเครือข่าย มหาวิทยาลัย
5	วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ สำนักงานอธิการบดี ม.บูรพา	ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของเครือข่าย มหาวิทยาลัย
6	วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ โรงแรมรอยัล เบญจา กรุงเทพฯ	การจัดประชุมวิชาการ เรื่อง “รูปแบบและกลไก เสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การเสริมสร้างวินัยนักเรียนไทย เพื่อรองรับสังคม ศตวรรษที่ 21” เพื่อนำเสนอรูปแบบและกลไก ที่ดำเนินการโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่ง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหา/อุปสรรคที่ค้นพบจากการดำเนินงาน และการนำไป ประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา

2.2 การเข้าร่วมสังเกตการณ์ ระหว่างการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียนของแต่ละมหาวิทยาลัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Inept interview) ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้บริหาร โรงเรียน นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ซึ่งดำเนินการอยู่ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2560 เพื่อตรวจสอบผลการพัฒนาและ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นของผลการพัฒนาวินัยนักเรียน ด้วยกระบวนการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน แบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบในการติดตามและเข้าร่วมสังเกตการณ์ ดังนี้

ทีมที่ 1 รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรร ชงยศ

รับผิดชอบติดตามมหาวิทยาลัยทักษิณ

ทีมที่ 2 ดร.มณฑิยา ชมดอกไม้

อาจารย์กมลวรรณ พลรักดี

รับผิดชอบติดตามมหาวิทยาลัยบูรพา

ทีมที่ 3 ดร.เบญจ กิตติคุณ

ดร.วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง

รับผิดชอบติดตามมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ทีมที่ 4 ดร.นาฏยาพร บุญเรือง

ดร.ภาณุวัชร ปุระณะศิริ

รับผิดชอบติดตามมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. การสังเกตสภาพจริงในสถานศึกษาของประเทศเวียดนามและประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นกรณีศึกษาและ นำผลการสังเกตมาใช้ในการอ้างอิงผลการศึกษา

4. การสำรวจและสอบถามพฤติกรรมทางด้านวินัยของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ตลอดจน ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเสริมสร้างวินัยของนักเรียนจากผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษา ทุกภูมิภาคของประเทศ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การมีวินัยของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดำเนินการสำรวจใน 2 รูปแบบ คือ 1) การใช้แบบสอบถามในระบบออนไลน์ ผ่าน Google form ภายใต้อลิ้งค์ <http://bit.ly/2FK1p70> และ 2) การใช้แบบสอบถามในรูปแบบเอกสาร ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัย แต่ละแห่ง

ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวิพากษ์รายงานผลการศึกษา

ในขั้นตอนนี้ เป็นการจัดประชุมวิพากษ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี อย่างน้อย 10 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบผลการศึกษา โดยแบ่งการวิพากษ์ออกเป็น 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 การประชุมเพื่อวิพากษ์ผลการศึกษาคำความรู้ รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและต่างประเทศ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2560 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้องประชุมไทยจารย์ อาคาร 2 ชั้น 3 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กรุงเทพฯ โดยมีผู้เข้าร่วมการวิพากษ์ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศาสตราจารย์ ดร.อารี สันหนวี
ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต บางนา
2. ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
3. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเครื่องมือวัดผล สพฐ.
4. ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
5. ดร.บุญลือ ทองอยู่
ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
6. ดร.ดิเรก พรสีมา
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
7. ดร.ศิริลักษณ์ เส็งมี
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบุญญราศี จ.ชลบุรี
8. นายวิทยา อรุณแสงฉาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี
9. นายสำเนา เนื้อทอง
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
10. นายสมชาย นัยเนตร
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

คณะนักวิจัยที่ร่วมนำเสนอผลงาน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร
หัวหน้าโครงการวิจัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรร ชงยศ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม (ประเทศเวียดนาม)
3. ดร.เบญจ กิตติคุณ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม (ประเทศเกาหลีใต้)
4. ดร.นาฏยาพร บุญเรือง
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม (ประเทศญี่ปุ่น)
5. ดร.ภาณุวัชร ปุระณะศิริ
โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม (ประเทศญี่ปุ่น)
6. ดร. มนเทียร ชมดอกไม้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ประเทศเยอรมัน)
7. อาจารย์กมลวรรณ พลรักดี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ประเทศเยอรมัน)
8. ดร.วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา (ประเทศไทย)
9. ดร.พัชรี ทองอำไพ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (นักวิจัย)
10. Mr.Phac Dinh Van
Hà Tĩnh-College & University (ประเทศเวียดนาม)
11. Mr. Katsunori Kaneko
Osaka City University, Japan (ประเทศญี่ปุ่น)

จากการประชุมดังกล่าว นักวิจัยของแต่ละประเทศนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปปรับปรุงรายงานผลการศึกษา ซึ่งรายละเอียดปรากฏอยู่ในรายงานผลการศึกษาของแต่ละเทศ

ครั้งที่ 2 การประชุมเพื่อวิพากษ์รายงานผลการวิจัยชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นของกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษา และข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถนำไปใช้กำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2561

เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้องประชุมไทยจารย์ อาคาร 2 ชั้น 3 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กรุงเทพฯ โดยมีผู้เข้าร่วมการวิพากษ์ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. นายวรัท พุกษากุลนันท์
ผอ.สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน
3. ดร.บุญลือ ทองอยู่
ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
5. นายสำเนา เนื้อทอง
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
6. นายสมชาย นัยเนตร
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
7. นายสมควร วรสันต์
ข้าราชการบำนาญ (ศึกษานิเทศก์)
8. นายทองสุข รวยสูงเนิน
ข้าราชการบำนาญ (ศึกษานิเทศก์)
9. นายจิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง
ข้าราชการบำนาญ (ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหัจกรี)
10. ดร.ศิริลักษณ์ เส็งมี
ผอ.โรงเรียนวัดบุญญราศี จ.ชลบุรี
11. ดร.นพดล เต๋นดวง
ผอ.โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม
12. นายวันชัย ทองเกิด
ผอ.โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม กรุงเทพฯ
13. นางพยุศรี วังโส
ผอ.โรงเรียนวัดเขาชีจรรย์

14. ครูชไมพร งามยิ่งยวด

ครู โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม กรุงเทพฯ

15. ครูเกศินี หล้าปิ่นดา

ครู โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย

คณะนักวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

หัวหน้าโครงการวิจัย

2. ดร.พัชรี ทองอำไพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การประชุมดังกล่าว ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. หลักการกำหนดนโยบายการพัฒนาวินัยนักเรียนในสถานศึกษา

1.1 ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาวินัยนักเรียนประการหนึ่ง คือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งต้องมี KIPA คือ

- Knowledge หมายถึง ความรู้หรือความรอบรู้ในเรื่องที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนา สร้างสรรค์

- Idea หมายถึง ความคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดที่จะเปลี่ยนแปลง

- Process หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน

- Action หมายถึง การทำงานและต้องทำให้สำเร็จ

1.2 สถานศึกษาโดยการนำของผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกันกำหนดวินัยที่จะพัฒนาและตัวชี้วัดให้ชัดเจน โดยไม่ต้องกำหนดตัวชี้วัดจำนวนมาก และให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเป็นสำคัญ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด ทั้งนี้ การพัฒนาวินัยนักเรียนต้องคิดแบบองค์รวม กล่าวคือ หากต้องการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน นอกจากจะกำหนดตัวชี้วัดที่ผู้เรียนแล้ว ต้องกำหนดที่ตัวผู้สอนด้วย เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทาง และต้องดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียนทั้งโรงเรียน ไม่จำกัดเฉพาะระดับชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือนักเรียนเพียงกลุ่มเดียว

1.3 สังคมปัจจุบัน เป็นสังคมออนไลน์หรือสังคมยุคเทคโนโลยี ซึ่งเป็นยุคที่บุคคลมีความเป็นสาธารณะเพิ่มมากขึ้น การให้เกียรติหรือการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลจึงมีข้อจำกัดมากขึ้น ดังนั้น การกำหนดนโยบายหรือกฎเกณฑ์การพัฒนาวินัยนักเรียน ควรคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสังคมออนไลน์ในการเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นร่วมด้วย

1.4 การจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ตามทัศนคติของบุคลากรในสถานศึกษา เห็นว่าเป็นกิจกรรมหรือโครงการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อให้ผ่านตามนโยบายพัฒนาผู้เรียน ไม่เกิน 120 ชั่วโมง เท่านั้น และมีกระบวนการในการพัฒนาต่อสัปดาห์ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย ดังนั้น หากคำนึงถึงกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาวินัยนักเรียนเป็นตัวตั้ง สถานศึกษาควรปรับระยะเวลาของกิจกรรมเสริมเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น ในส่วนของกิจกรรมโฮมรูม ยังคงเป็นกิจกรรมที่สำคัญ นอกจากจะเป็นการให้ครูที่ปรึกษาได้พูดคุยหรือแจ้งข่าวสาวให้กับผู้เรียน ยังเป็นเวลาที่ครูได้เรียนรู้ลักษณะนิสัย พฤติกรรม และร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ กับผู้เรียน

1.5 การนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จากผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการโดยทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่ามีมาช่วยเหลืออย่างแท้จริง ไม่ใช่การมาจับผิดหรือกล่าวโทษ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจและสามารถเปิดเผยความรู้สึกต่าง ๆ ต่อการทำงาน ได้อย่างแท้จริง

2. กลไกการพัฒนาวินัยนักเรียน

2.1 เพิ่มเติมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย กลไกระดับจังหวัด เช่น เขตพื้นที่การศึกษา เครือข่ายปัญญาภาคี หน่วยงานพระพุทธศาสนา เป็นต้น กลไกระดับในโรงเรียน เช่น ชุมชน กรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครอง เป็นต้น

2.2 กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนที่สำคัญ คือ การรู้จักตนเอง ด้วยการวิเคราะห์บริบททั้งภายในและภายนอก กล่าวคือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน และต้องยอมรับผลการวิเคราะห์หรือยอมรับตนเองให้ได้ ซึ่งการรู้จักและยอมรับตนเอง เป็นสิ่งสำคัญของการสร้างวินัย แล้วเมื่อวิเคราะห์แล้ว ต้องเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของเรื่องนั้น เพื่อให้การพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความเต็มใจ เกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้เกิดผล

2.3 กระบวนการพัฒนานักเรียนต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัด เช่น โรงเรียนมีวิธีการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างไร กำหนดคุณสมบัติที่คาดหวังของครูและผู้เรียน และประกาศให้ชัดเจนว่าเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาจะต้องเป็นแบบใด เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเหล่านั้น รับรู้ทิศทางการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ ครูทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมและดำเนินการอย่างจริงจังทั้งระบบการพัฒนา ไม่ปิดให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

2.4 กิจกรรมในส่วนของกิจกรรมชี้แจงและการทำโครงการโดยโรงเรียน หากเป็นไปได้ควรละเว้นหรือดำเนินการให้น้อยที่สุด กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ควรให้ผู้เรียนเป็น

เจ้าของโครงการ มาจากการที่ผู้เรียนร่วมกันคิดและหาวิธีแก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น การพัฒนา วินัยนักเรียนตามรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม เป็นการให้ผู้เรียนคิดเอง ดำเนินการเอง ผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือครู เป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวกเท่านั้น ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ ผู้เรียนจะสร้าง ทางเลือกของการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม เช่น การติดบุหรี่ยุติ ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยการทำสัญญากับ ตัวเองว่าจะลดลงเท่าไร ทำอย่างไร ไม่ใช่ละ ลด เลิก เพราะการบังคับจากครูและโรงเรียน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการกระทำ รู้จักวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ อย่างสร้างสรรค์ และไม่มีการใช้ ความรุนแรง สิ่งสำคัญอีกประการ คือ การมี “นักเรียนแกนนำ” ในระดับต่าง ๆ เช่น แกนนำระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แกนนำระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น เพื่อเป็นตัวแทนของเพื่อน/ ระดับชั้น ในการกำหนดนโยบายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อนหรือครู

2.5 แผนผังกลไกการเสริมสร้างวินัย ควรเพิ่มเติมการนิเทศติดตาม และกระบวนการ/ รูปแบบ ต้องย้อนกลับมาที่โรงเรียน โดยมีโรงเรียนอยู่ตรงกลาง วัด ชุมชน และศาสนา เป็น บริบทรอบ ๆ

3. การสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

3.1 บรรยากาศในสถานศึกษาต้องดี เป็นประชาธิปไตย

3.2 ครูร่วมกันพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร ให้ครูรุ่นใหม่เห็นแบบปฏิบัติที่ดีของครูรุ่นพี่/ ครูอาวุโส โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันในองค์กรทั้งในแลกรนอกสถานที่ ร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำแนวทางที่ได้รับปฏิบัติอย่างจริงจังในองค์กร

4. ข้อเสนอเชิงนโยบาย มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

4.1 ควรนำเสนอรายละเอียดการพัฒนาวินัยของผู้เรียนในแต่ละระดับว่ามีวิธีการ ใด ๆ ให้ผู้เรียนมี การตรวจสอบตนเองหรือไม่ อย่างไร และควรนำเสนอเป็นหมวดหมู่ เป็น ข้อเสนอหลัก ๆ โดยให้ข้อเสนอแนะ ที่ชัดเจน พิสูจน์ว่าควรดำเนินการอย่างไรเพื่อประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ

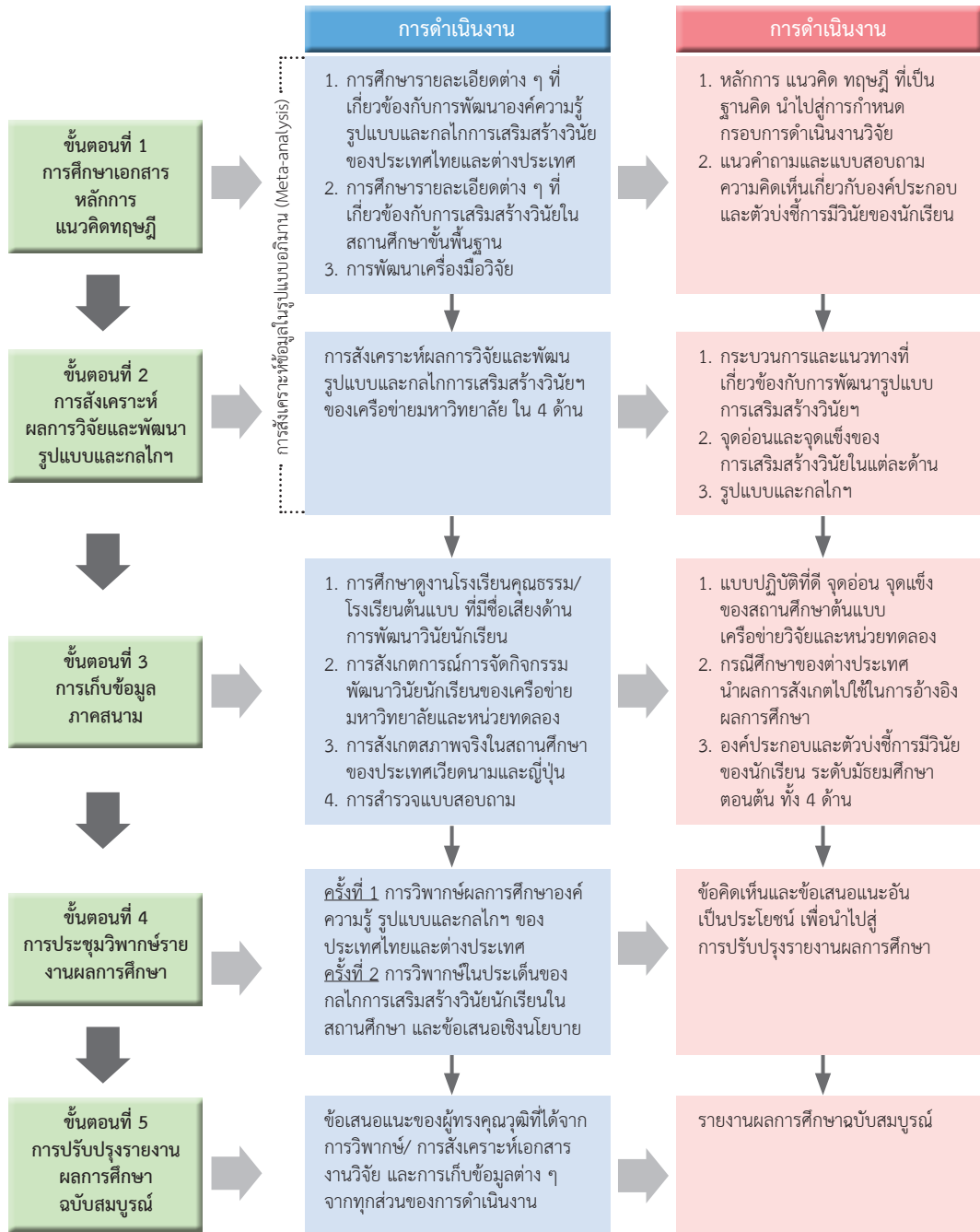
4.2 ควรเน้นการนำเสนอและการปฏิบัติในเชิงบวก (Positive) เช่น ควรอธิบาย เหตุผลให้กับผู้เรียนได้ว่า ทำไมต้องเข้าแถวในเวลา 07.45 น. เป็นต้น

4.3 คำว่า “กฎของโรงเรียน” ควรเปลี่ยนเป็น ระเบียบ กติกา ข้อบังคับ เพื่อให้ เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และเพิ่มเติมในส่วนของการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของ ผู้เกี่ยวข้อง

4.4 นโยบาย กฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ควรมีความมั่นคง ไม่ปรับเปลี่ยนบ่อยครั้งและผ่อนปรน

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ

ในขั้นตอนนี้ เป็นการนำข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากการวิพากษ์ การสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และการเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากทุกส่วนของการดำเนินงาน สู่อการเขียน รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ

ภาพที่ 2 ภาพรวมของกระบวนการวิจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลในภาพรวม พร้อมวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง ของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน และข้อเสนอแนะการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยคาดหวังให้เกิดรูปแบบและกลไกในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ตลอดจนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างมีคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ
2. จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน
3. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัย

ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ

การพัฒนาารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งความรับผิดชอบในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยบูรพา	พัฒนานโยบายด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์
รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น
2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	พัฒนานโยบายด้านความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา
3. มหาวิทยาลัยทักษิณ	พัฒนานโยบายด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	พัฒนานโยบายด้านความซื่อสัตย์สุจริต

กระบวนการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นลักษณะของการวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา (Mixed method in education research) ซึ่งเป็นการนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative and qualitative method as technique) ร่วมกันศึกษาหาคำตอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา เป็นลักษณะของการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Whole school approach) เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และ การบริหารจัดการในโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ขนาดกลาง 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน

ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยรายละเอียดดังตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 4

ตารางที่ 2 กระบวนการและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ

หน่วยงาน	กระบวนการพัฒนารูปแบบ	การดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย	รูปแบบการเสริมสร้างวินัย	สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	ปัจจัย/ผู้เกี่ยวข้อง	เงื่อนไขความสำเร็จ
มหาวิทยาลัยบูรพา (วินัย) ด้านการปฏิบัติ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จัก กาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น	1. การศึกษาองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นฐานในการยกวางรูปแบบและกลไกฯ และถอดบทเรียนความสำเร็จจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติดี 2. การยกวางรูปแบบและกลไกฯ 3. การตรวจสอบรูปแบบและกลไกฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้ 4. การนำรูปแบบและกลไกฯ ทดลองใช้ในสถานศึกษา	1. การศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการมีวินัยของนักเรียนและถอดบทเรียน เพื่อใช้เป็นฐานในการยกวางรูปแบบและกลไกฯ 2. การสรุปองค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ของวินัยแต่ละด้าน 3. การยกวางรูปแบบและกลไกฯ 4. การวิพากษ์รูปแบบและกลไกฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้ส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นจึงปรับปรุงผลงาน 5. ทดลองใช้รูปแบบ โดยการเข้าค่ายพัฒนาผู้นำนักเรียน การประชุมและนำเสนอแผนการดำเนินงาน ตามโครงการฯ ของแต่ละสถานศึกษา 6. การนิเทศงานส่งเสริมวินัยนักเรียน	1. กิจกรรมสร้างวินัย (จำแนกตามช่วงเวลา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในแต่ละวัน) เป็นกิจกรรมสร้างวินัยตามองค์ประกอบ ได้แก่ การปฏิบัติตนตามระเบียบตามกฎของโรงเรียน การรู้จักกาลเทศะ และการรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น 2. กิจกรรมและกลไกส่งเสริมวินัยระดับห้องเรียน/สถานศึกษา - การสร้างให้เกิดความศรัทธาในตนเอง - การทำให้เห็นคุณค่าในตนเอง - การมีเหตุผลและเป็นคนดี	1. โรงเรียน มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมตามระเบียบ 2. เน้นให้ผู้เรียนมีสติระลึก ทำให้บรรยากาศสงบ ตั้งแต่เข้าสู่บทเรียน 3. บริเวณโรงเรียนในตอนเช้าจนถึงเวลาเดินออกจากโรงเรียน ตอนเลิกเรียน	1. สภาพแวดล้อม ได้แก่ บ้าน โรงเรียน ชุมชน 2. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ - ผู้ปกครอง - ผู้บริหาร - ครู - เพื่อน - ผู้นำชุมชน	1. การร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมทดลองและปฏิบัติตามระเบียบ 2. การถ่ายทอดแนวคิดและการปฏิบัติ โดยโรงเรียนต้องนำแนวปฏิบัติไปกำหนดเป็นระเบียบของโรงเรียน ตามคู่มือวินัยที่ทุกคนร่วมพัฒนาขึ้น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หน่วยงาน	กระบวนการ พัฒนาารูปแบบ	การดำเนินงาน ตามกระบวนการวิจัย	รูปแบบ การเสริมสร้างวินัย	สภาพแวดล้อม ในโรงเรียน	ปัจจัย/ ผู้เกี่ยวข้อง	เงื่อนไข ความสำเร็จ
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ (เงินต้น ความรับผิดชอบ และตรงต่อเวลา)	ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบ และกลไกฯ ระยะที่ 2 ปฏิบัติการทดลองใช้ รูปแบบและกลไกฯ ระยะที่ 3 การประเมินผล และวัดที่คู่มือ	ระยะที่ 1 1. กำหนดนิยามเชิงประจักษ์ ตัวชี้วัดและวิเคราะห์เอกสาร 2. ตรวจสอบคุณภาพและ องค์ประกอบของตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์ CFA 3. พัฒนารูปแบบและกลไกฯ และคู่มือ 4. ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ และกลไกฯ และคู่มือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5. ปรับปรุงรูปแบบและกลไกฯ ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบและกลไกฯ ระยะที่ 3 การประเมินผล สะท้อนคิด (Reflect) สรุปผลการทดลองใช้ และจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ และกลไกฯ	ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม 1. การจัดประชุมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่อการเสริมสร้าง วินัยต่อโรงเรียน ขั้นที่ 2 การวางแผนเสริมสร้างวินัย 1. โรงเรียนประชุมระดมสมอง เพื่อกำหนดวินัยเป้าหมาย/ วินัยที่เป็นอัตลักษณ์ และจัดทำ 2. แต่งตั้งคณะทำงาน และจัดทำ โครงการเสริมสร้างวินัย เป้าหมาย โดยมี 3 แนวทาง ดังนี้ 2.1 การบูรณาการเข้ากับ การเรียนการสอนในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน 2.2 การจัดทำโครงการเพื่อ เสริมสร้างวินัยฯ โดยนักเรียน 2.3 การจัดบรรยายภาค/ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเสริมสร้าง วินัย โดยฝ่ายบริหาร	1. มีบรรยากาศ ที่เต็มไปด้วย ความรัก ความเมตตา 2. ทุกคนให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน ไม่อคติต่อกัน 3. กิจกรรม ในโรงเรียน เน้นความร่วมมือ มากกว่าแข่งขัน 4. จัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเสริม สร้างวินัย	ผู้บริหาร ครู นักเรียน และ เครือข่าย ความร่วมมือ	1. ความสนใจ และเต็มใจของ ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครู และผู้บริหาร 2. การติดตามและ ประเมินผลอย่าง สม่ำเสมอและ นำผลของ การประเมิน มาปรับปรุง การปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่อง 3. โครงการหรือ กิจกรรมให้เป็น ไปตาม บริบท ของโรงเรียน ต้องไม่เน้น การเพิ่ม งบประมาณ จากงบประมาณ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หน่วยงาน	กระบวนการพัฒนารูปแบบ	การดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย	รูปแบบการเสริมสร้างวินัย	สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	ปัจจัย/ผู้เกี่ยวข้อง	เงื่อนไขความสำเร็จ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ต่อ)			3. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล ขั้นที่ 3 การร่วมกันลงมือปฏิบัติ 1. ดำเนินการตามกิจกรรมที่วางไว้ 2. AAR (After Action Review) ขั้นที่ 4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียน			
มหาวิทยาลัยทักษิณ (วิษัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ตอนที่ 1 การกำหนดกรอบการดำเนินงาน ตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยและพัฒนา	ตอนที่ 1 การกำหนดกรอบการดำเนินงาน 1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ 2. การประชุมร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 3. การจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงาน ตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยและพัฒนา ขั้นที่ 1 สร้างรูปแบบและกลไก 1. การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอ้างอิง เพื่อสังเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	กิจกรรมในชั้นเรียน - การบูรณาการ (ในรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาหน้าที่พลเมือง) / ทุกรายวิชา * การสอดแทรก * บูรณาการวิธีการเรียนรู้ กิจกรรมนอกชั้นเรียน หน่วยที่ 1 การสร้างสรรค์สังคมจิตอาสาพัฒนา สถานศึกษา หน่วยที่ 2 เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่ หน่วยที่ 3 สภานักเรียน	1. สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการกำหนดโครงการ และปฏิบัติการ สร้างเสริมวินัย 2. จำนวน ความสะดวก ด้านสถานที่ เวลา และคณะครู ที่ร่วมพัฒนา	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม	1. การเรียนรู้ หลักการ ตอบสนอง ผู้เรียน ที่นำไปสู่การทำ โครงการพัฒนา วินัย โดยการดูแล ติดตาม ให้กำลังใจ ใส่ใจ รักและเมตตา

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หน่วยงาน	กระบวนการพัฒนารูปแบบ	การดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย	รูปแบบการเสริมสร้างวินัย	สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	ปัจจัย/ผู้เกี่ยวข้อง	เงื่อนไขความสำเร็จ
มหาวิทยาลัยทักษิณ (ต่อ)		<p>2. การศึกษาข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องอื่น</p> <p>3. การถอดบทเรียนความสำเร็จจากสถานศึกษาที่มีผล การปฏิบัติดี ด้วยการสัมภาษณ์ สังกัด สทนากลุ่ม</p> <p>4. การสร้างเครื่องมือและตัวชี้วัด และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>5. การร่างรูปแบบและกลไก และคู่มือ</p> <p>6. การวิพากษ์รูปแบบและกลไก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน</p> <p>ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการใช้รูปแบบ</p> <p>ขั้นที่ 3 การประเมินรูปแบบ และกลไก</p> <p>ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล</p>	<p>หน่วยที่ 4 จรรโลงศาสนา</p> <p>หน่วยที่ 5 อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม</p>			<p>2. ระบบสังคม การมีทักษะ การทำงานร่วมกัน และการสร้าง ความรู้ด้วยตนเอง จากการศึกษา ที่เน้น กระบวนการกลุ่ม</p> <p>3. สิ่งสนับสนุน ในสถานศึกษา</p> <p>4. การดูแลและ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน (PLC) ทั้งนักเรียน และครู</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หน่วยงาน	กระบวนการพัฒนารูปแบบ	การดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย	รูปแบบการเสริมสร้างวินัย	สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	ปัจจัย/ผู้เกี่ยวข้อง	เงื่อนไขความสำเร็จ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (วินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาระบบโรงเรียนต้นแบบ 2. สร้างระบบเสริมสร้างวินัยฯ 3. ทดลองใช้ระบบฯ ในสถานศึกษา 4. รับรองและนำเสนอระบบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2. การสร้างต้นแบบระบบตรวจสอบต้นแบบระบบโดยใช้เทคนิคการสนทนา 3. การนำต้นแบบระบบไปทดลองใช้ โดยการลงพื้นที่แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน 4. การรับรองระบบที่ปรับปรุงขึ้นใหม่หลังการทดลองโดยใช้เทคนิคการสนทนา 	<p>ระบบหลักที่ 1 ระบบวางแผนการเสริมสร้างวินัยนักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเตรียมความพร้อมในการพัฒนา 2. แต่งตั้งคณะทำงานโครงการ 3. จัดทำโครงการเสริมสร้างวินัยเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารโรงเรียน 4. ดำเนินงานตามแผนงาน <p>ระบบหลักที่ 2 ระบบดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน 2. การสร้างกลไกภายใน 3. การนี้หัดติดตาม ช่วยเหลือในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน 4. การนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกี่ยวกับ การเสริมสร้างวินัยนักเรียน <p>ระบบหลักที่ 3 ระบบประเมินการเสริมสร้างวินัยนักเรียน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปฏิบัติตนของครู 2. พฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน 3. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4. บรรยากาศภายในโรงเรียน 	<p>โรงเรียนขนาดใหญ่</p> <ul style="list-style-type: none"> -ผู้บริหารโรงเรียน, -ฝ่ายวิชาการ -ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน -ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา -ตัวแทนครูแนะแนว -ประธานนักเรียน <p>โรงเรียนขนาดเล็ก</p> <ul style="list-style-type: none"> -ผู้อำนวยการ -ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน -ประธานนักเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิสัยทัศน์และภาระผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา 2. พื้นฐานด้านความรู้ ความไม่เรียนรู้ และการมีเป้าหมายชีวิต 3. ความมั่นคงของครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนรอบสถานศึกษา 4. ขนาดและที่ตั้งสถานศึกษา 5. ความต่อเนื่องในการดำเนินงานและความพร้อมด้านทรัพยากรของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 กระบวนการ/ กิจกรรมการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน

หน่วยงาน	กระบวนการ/ กิจกรรม						
	กิจกรรมสร้างวินัย	กิจกรรมเสริมวินัย	การเตรียมความพร้อม	การวางแผนเสริมสร้างวินัย	การลงมือปฏิบัติ	การนิเทศติดตาม	
มหาวิทยาลัยบูรพา (วินัยด้านการปฏิบัติ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ และเคารพสิทธิ ผู้อื่น)	กิจกรรมสร้างวินัย ตนเองประกอบ เป็นกิจกรรม ประจำวัน ได้แก่ - การปฏิบัติตน ตามระเบียบ - การปฏิบัติตน ตามกฎหมายของ โรงเรียน - การรู้จักกาลเทศะ - การรู้จักเคารพ สิทธิของผู้อื่น	กิจกรรมและกลไก สร้างเสริมวินัย ระดับห้องเรียน/ สถานศึกษา - การสร้างให้เกิด ความศรัทธา ในตนเอง - การทำให้เห็น คุณค่าในตนเอง - การมีเหตุผล และเป็นคนดี	การจัดค่ายผู้นำวินัย โดยมีตัวแทนครูและ นักเรียนจาก 5 โรงเรียน เข้าร่วม กิจกรรม เพื่อสร้าง นักเรียนแกนนำและ ครูแกนนำของแต่ละ โรงเรียน	1. โรงเรียนจัดทำ แผนปฏิบัติการ โดยการประชุม ครูและผู้บริหาร 2. กำหนดกิจกรรม การปฏิบัติลงใน ระเบียบของ โรงเรียนก่อน เปิดการศึกษา	โรงเรียนดำเนินการ ปฏิบัติตามคู่มือวินัย นักเรียน และแบบ กำกับติดตามซึ่งเป็น แบบบันทึก DD note ตลอดโครงการ อย่างต่อเนื่อง	1. การนิเทศ ติดตามเดือนละ 2 ครั้ง พร้อมเก็บ ข้อมูลบันทึก การปฏิบัติของ นักเรียน DD note เดือนละ 1 ครั้ง 2. การนำเสนอ ข้อมูลย้อนกลับ รายเดือนให้ครู และผู้บริหารรับรู้ และประเมิน ครั้งสุดท้ายด้วย แบบวัดวินัย นักเรียน	กิจกรรม นอกชั้นเรียน 1. กิจกรรม นอกห้องเรียน เช่น การเดินเข้า โรงเรียนการเดิน เข้าแถว การยืน แถวการเดินออก จากแถว การเดิน ระหว่างห้อง การรับประทาน อาหาร เป็นต้น 2. นอกโรงเรียน ขณะกลับถึงบ้าน เช่น การช่วยงาน ผู้ปกครอง การรับผิดชอบ ตนเอง การทำ การบ้าน และ การสวดมนต์ ก่อนนอน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กระบวนการ/ กิจกรรม								
หน่วยงาน	กิจกรรมสร้างวินัย	กิจกรรมเสริมวินัย	การเตรียมความพร้อม	การวางแผนเสริมสร้างวินัย	การลงมือปฏิบัติ	การมีเพศติดตาม	กิจกรรมในชั้นเรียน	กิจกรรมนอกชั้นเรียน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยาลัยด้าน ความรับผิดชอบต่อ และตรงต่อ เวลา)	คุณครูคุณครูคุณครูคุณครูคุณครูคุณครูคุณครู	คุณครูคุณครูคุณครูคุณครูคุณครูคุณครูคุณครู	1. จัดประชุมเพื่อ สร้างความเข้าใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ SWOT 3. จัดเตรียม ผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อระดมสมอง	1. ประชุม ระดมสมอง 2. กำหนดวินัย เป้าหมาย/วินัย ที่เป็นอัตลักษณ์ 3. แต่งตั้ง คณะทำงาน และ มอบหมายงาน 4. จัดทำโครงการ/ กิจกรรมเสริมสร้าง วินัยเป้าหมาย 5. กำหนดวิธีการวัด และประเมินผล	1. ดำเนินตาม โครงการที่วางไว้ ตัวการทำงาน เป็นทีม 2. เมื่อจบกิจกรรม ร่วมกันทำ AAR เพื่อปรับปรุง การทำงาน ให้ดีขึ้น 3. นำเรียนแนะนำ ขยายผล ร่วมคิด ร่วมทำโครงการ เสริมสร้างวินัย	1. สัมภาษณ์ สอบถามผล การปฏิบัติงาน ตามโครงการ/ โครงการ ในระดับกิจกรรม 2. ประเมิน ให้ข้อเสนอแนะกลับ ภาพรวม ทั้งโรงเรียน 3. จัดประชุม เพื่อ สะท้อนผลการ ดำเนินงาน	1. การบูรณาการเข้า กับการเรียน การสอนในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ โดยผู้สอน 2. การจัดทำ โครงการเพื่อ เสริมสร้างวินัย โดยนักเรียน	การจัดบรรยายภาค และสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการ เสริมสร้างวินัย
มหาวิทยาลัย ทักษิณ วิทยาด้าน จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น	บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในชั้นเรียน							1. การสร้างสรรค สังคมจิตอาสา พัฒนาโรงเรียน 2. เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่ 3. สถานักเรียน 4. จรรโลงศาสนา 5. อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หน่วยงาน	กระบวนการ/ กิจกรรม								
	กิจกรรมสร้างวินัย	กิจกรรมเสริมวินัย	การเตรียมความพร้อม	การวางแผนเสริมสร้างวินัย	การลงมือปฏิบัติ	การประเมินการเสริมสร้างวินัย	การนิเทศติดตาม	กิจกรรมในชั้นเรียน	กิจกรรมนอกชั้นเรียน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (วินัยต้นความซื่อสัตย์สุจริต)				<ol style="list-style-type: none"> จัดเตรียมความพร้อมในการพัฒนาวินัยนักเรียน แต่งตั้งคณะทำงานโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียน จัดทำโครงการเสริมสร้างวินัยเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ดำเนินการตามแผนงาน 	<ol style="list-style-type: none"> สร้างแกนนำของสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัย การพัฒนาภายในสถานศึกษา การนิเทศติดตามช่วยเหลือเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างวินัย การจัดเวทีแลกเปลี่ยนรู้ระหว่างสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัย 	<ol style="list-style-type: none"> ระดมงานและบุคคลที่จะประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน สร้างเกณฑ์การประเมิน กำหนดวิธีการและสร้างเครื่องมือในการประเมิน ประชุมชี้แจงวิธีการและเกณฑ์ของการประเมิน ดำเนินการประเมิน รายงานและทบทวนผลการประเมิน 	<ol style="list-style-type: none"> การนิเทศติดตามช่วยเหลือภายในสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โดยผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบครูและนักเรียน การนิเทศติดตามช่วยเหลือภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก และครูแกนนำจากโรงเรียนอื่น 	<ol style="list-style-type: none"> สอนเรื่อง การทุจริตโดยตรงในชั้นเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนนำสื่อและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์สุจริต ไปใช้เสริมในการเรียน การสอน จัดทำคู่มือการฝึกอบรมนักเรียนในด้านคุณธรรมต่าง ๆ แก่ครูและนักเรียน 	<p>การจัดตั้งเว็ดด้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างวินัย</p>

ตารางที่ 4 หน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย

หน่วยงาน	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง							
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษา	บ้าน/ผู้ปกครอง	โรงเรียน	ชุมชน/สังคม	
มหาวิทยาลัยบูรพา (วินัยด้านการปฏิบัติ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รั้งักกาลเทศะ และเคารพสิทธิผู้อื่น)	ดูแลนักเรียนและครูในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมวินัย	เป็นครูที่ปรึกษาครูฝ่ายปกครองหรือครูเวรในแต่ละวัน เป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมวินัย	ผู้วินัยนักเรียน หัวหน้าชั้นเรียน และผู้เรียนอยู่ในโรงเรียน ที่เป็น กัลยาณมิตร แนะนำ ตักเตือน และช่วยกันฝึกฝนตนเองและเพื่อนให้มีความประพฤติดี	ผู้ชมชนที่รับการยอมรับจากชุมชน ให้ช่วยดูแลคนในชุมชน และสามารถช่วยเหลือดูแล แนะนำ นักเรียนให้มีวินัย เมื่ออยู่ภายนอกโรงเรียน ได้รับความรู้ การแต่งตั้งให้เป็นกรรมการวินัยนักเรียน	บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง ครอบครัว ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน และสามารถเป็น กัลยาณมิตร ในการช่วยเหลือ แนะนำ ให้มีวินัย ทุกด้าน	สถานศึกษา มีนโยบายมุ่งเน้นส่งเสริมให้นักเรียนเป็น ผู้มีวินัย ทุกด้าน อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม	วัด หน่วยงาน ทัศนศึกษาและเอกชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ที่ให้การช่วยเหลือ โรงเรียน ขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมวินัยนักเรียน ในด้านการสอดส่องดูแล ขณะที่นักเรียนอยู่นอกโรงเรียน และเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการวินัยนักเรียน	ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน วัด และหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วยงาน	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง							
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	กรรมการสถานศึกษา	บ้าน/ผู้ปกครอง	ชุมชน/สังคม	โรงเรียน	
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิจัยด้าน ความ รับผิดชอบ และตรง ต่อเวลา)	คุณลักษณะ - มีความรู้สึกรักต่อการสร้างวินัย - มีความเป็นกัลยาณมิตร - ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความรู้ - มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายแนวทางการเสริมสร้างวินัย - การวิเคราะห์หลักสูตร - บริบทของโรงเรียน - การออกแบบการจัด การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างวินัย ความสามารถ - กำหนดวิสัยทัศน์/ปรัชญา ที่เกี่ยวข้องกับวินัย - กระตุ้น โน้มน้าวบุคลากร ในโรงเรียน ส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ของครู - ประสานความร่วมมือ - จัดสรรงบประมาณ - นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ข้อเสนอแนะ	คุณลักษณะ - มีความรู้สึกรักต่อการสร้างวินัย - เข้าใจวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายของการสร้างวินัย - เห็นความสำคัญ และ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ความรู้ - มีความรู้และจัด การเรียนรู้ที่ส่งเสริม ให้นักเรียนมีวินัย - การวิเคราะห์หลักสูตร - บริบทของโรงเรียน - การออกแบบการจัด การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง วินัย ความสามารถ - การจัดการเรียนรู้ - การวิเคราะห์หลักสูตร และบริบทของโรงเรียน - จัดการเรียนการสอน ที่บูรณาการการเสริมสร้าง วินัย และเสริมแรง นักเรียน	- ตระหนักและ เห็นความสำคัญ ของการมีวินัย - คิดกิจกรรม ที่และลงมือทำ กิจกรรม เสริมสร้างวินัย ด้วยตนเอง - นำเสนอ กิจกรรม ที่เสริมสร้าง วินัยด้วยตนเอง - มีส่วนร่วม ในกิจกรรม เสริมสร้างวินัย	- เข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมาย ของการพัฒนาวินัยนักเรียน - มีส่วนร่วมและสนับสนุนในกิจกรรม การพัฒนาวินัยนักเรียน - สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	ชุมชน/ สังคม	โรงเรียน	เพื่อน นักเรียน	ภาคี/ เครือข่าย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วยงาน	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง							
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษา	บ้าน/ผู้ปกครอง	โรงเรียน	ชุมชน/สังคม	
มหาวิทยาลัยทักษิณ วินัยต้นจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดนโยบาย การพัฒนาวินัย ร่วมกับครู และผู้เกี่ยวข้อง สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ความสะอาด ในการดำเนินงาน ติดตามช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะ และประเมิน การพัฒนาวินัย ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับครู ในสถานศึกษา เป็นต้นแบบที่ดี สร้างแรงจูงใจ เสริมแรง สร้างพลัง (Empower) 	<ul style="list-style-type: none"> ออกแบบและจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนา วินัยในสถานศึกษา เป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียน ให้ปฏิบัติพฤติกรรม เสริมสร้างวินัย ประเมินพฤติกรรม สร้างวินัย ประสานงาน สร้างสัมพันธ์ภาพ กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาวินัย ในสถานศึกษา กับเพื่อนครู เป็นต้นแบบ พฤติกรรม การมีวินัย สร้างความตระหนัก เสริมแรงให้กำลังใจ ระหว่างการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> มีส่วนร่วม ในการพัฒนาวินัย ในสถานศึกษา ร่วมออกแบบ กิจกรรมการพัฒนา วินัยในสถานศึกษา ช่วยกันดูแลเพื่อน นักเรียนใน พัฒนา ตนเองและ มีทัศนคติที่ดีต่อ การพัฒนาวินัย ในสถานศึกษา ร่วมมือกับครู ผู้บริหารในการ พัฒนาวินัย ในสถานศึกษา ร่วมประเมิน พฤติกรรม การมีวินัย บันทึกเรื่องราว ด้วยเทคนิควิธีการ ต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมกำหนด นโยบาย การพัฒนาวินัย ในสถานศึกษา เป็นต้นแบบ พฤติกรรม การมีวินัย ร่วมให้ ข้อเสนอแนะ ตามประเมิน การพัฒนาวินัย ในสถานศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ดูแลพฤติกรรม บุตรหลาน ร่วมกับ สถานศึกษา ให้กำลังใจ ในการสร้างวินัย และติดตาม ประเมิน พฤติกรรม ของบุตรหลาน ประสาน สร้าง สัมพันธ์ภาพ กับครู ผู้บริหาร สถานศึกษา เป็นต้นแบบ พฤติกรรม การมีวินัย แก่บุตรหลาน 	<ul style="list-style-type: none"> สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อ การเสริมสร้าง วินัยใน สถานศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างทัศนคติที่ดี ต่อการพัฒนา วินัย ช่วยกันกำหนด กติกากการพัฒนา วินัยในชุมชน ร่วมเมื่อดูแล พฤติกรรม การมีวินัย เป็นต้นแบบ พฤติกรรม การมีวินัย ร่วมประเมิน ติดตาม พฤติกรรม การมีวินัยของ นักเรียนในชุมชน ประสานงานกับ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างทัศนคติ ที่ดีต่อ การพัฒนา วินัย ช่วยกัน กำหนดกติกา การพัฒนา วินัยในชุมชน ร่วมเมื่อดูแล พฤติกรรม การมีวินัย เป็นต้นแบบ พฤติกรรม การมีวินัย ร่วมประเมิน ติดตาม พฤติกรรม การมีวินัย ของนักเรียน ในชุมชน ประสานงาน กับสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดูแล ให้กำลังใจ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วยงาน	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง							
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	กรรมการสถานศึกษา	บ้าน/ผู้ปกครอง	โรงเรียน	ชุมชน/สังคม	เพื่อนนักเรียน
มหาวิทยาลัยสารคาม (วินัยต้นความเชื่อสัตย์สุจริต)	<p>1. กำหนดทิศทางของโรงเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดวิสัยทัศน์และสร้างความเข้าใจที่ตรงกันต่อการพัฒนา <p>2. สร้างความเชื่อมั่นและการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างความคาดหวังต่อการ - สร้างความเชื่อมั่นในระดับสูง - ชักจูงและส่งเสริมให้ครู - ยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม ติดตามดูแลการจัด - การเรียนรู้และงานอื่น ๆ <p>3. การพัฒนาบุคลากร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนา - ครูระหว่าง - การปฏิบัติงานสร้าง - ชุมชนแห่งวิชาชีพ - สอนผู้สอนด้วยพฤติกรรมแบบอย่าง <p>3. การพัฒนาองค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างความแข็งแกร่ง - ด้านวัฒนธรรม - ของโรงเรียน - สร้างความร่วมมือ - ร่วมใจ และจัด - สภาพแวดล้อม 	<p>1. การอบรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งสอนด้าน - วินัยจากครู - ออกแบบ - กิจกรรมตาม - สภาพแวดล้อม - และบริบท - ของตนเอง - โดยใช้วิธีการ - แลกเปลี่ยนรู้ - ทั้งหมดในและ - ภายนอก - สถานศึกษา - กระตุ้น ส่งเสริม - ผู้เรียน ให้ - ปฏิบัติตาม - พฤติกรรม - การพัฒนาวินัย - ครูให้ผู้เรียน - ได้ลงมือปฏิบัติ - ด้วยตนเอง 	<p>1. พื้นฐานด้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความไม่เรียนรู้ - และกามมี - เป้าหมายชีวิต - ของนักเรียน - เข้าร่วมและ - ปฏิบัติตาม - กิจกรรม - การพัฒนา - วินัยนักเรียน - 3. คิดริเริ่มกิจกรรม - กิจกรรมพัฒนา - วินัยด้วยตนเอง - เช่น โครงการ - วัฒนธรรม/ - โครงการ - ธนาคารขยะ/ - โครงการ - ธนาคารความดี - เป็นต้น 	<p>1. มีโครงสร้าง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้รับผิดชอบ - การพัฒนา - วินัยนักเรียน - อย่างชัดเจน - ทุกระดับ - ผู้บริหารและ - ผู้สอน โดยมี - คำสั่งแต่งตั้ง - ให้ปฏิบัติหน้าที่ - การติดตามผล - การดำเนินงาน - ประเด็นที่ - เกี่ยวกับความ - ก้าวหน้าของ - งานด้าน - การเสริมสร้าง - วินัย 	<p>1. การอบรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เลี้ยงดูแบบ - ประชานิยมไทย - ความมั่นคง - ของครอบครัว - และฐานะทาง - เศรษฐกิจของ - ชุมชนโดยรอบ - สถานศึกษา 	<p>1. ขนาดและที่ตั้ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ของโรงเรียน - ความต่อเนื่อง - ในการ - ดำเนินงานและ - ความพร้อม - ด้านทรัพยากร - ของโรงเรียน - 3. เน้นสร้าง - วัฒนธรรม - ภายใน - สถานศึกษา - ให้มีวิถีปฏิบัติ - ที่ทำให้เกิดการ - เรียนรู้ร่วมกัน - กับสังคม 	<p>1. ฐานะทาง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจ - ของชุมชน - โดยรอบ - สถานศึกษา - 2. เข้าร่วมนิเทศ - ติดตามการ - ดำเนินงาน - พัฒนาวินัย - นักเรียน 	<p>1. มีจิตเมตตา จิตอาสา รับฟัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วยเหลือผู้อื่น มีทัศนคติที่ดี - ต่อสิ่งรอบตัว - 2. สามารถดูแล ใฝ่ใฝ่รักวิชา - และแนะนำอย่างเหมาะสม - 3. ทนแหว่งในการช่วยเหลือ - ผู้อื่นในเบื้องต้นได้ - 4. มีทักษะในการสื่อสารอย่างมี - ประสิทธิภาพ - 5. ได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็น - เพื่อสามารถให้ความ - ช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างมี - ประสิทธิภาพ

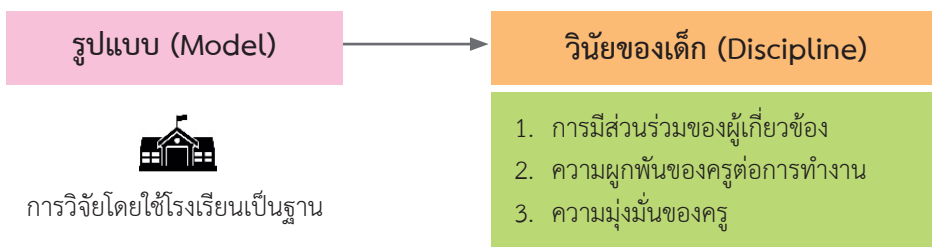
จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น กระบวนการและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

เป็นขั้นตอนของการศึกษาองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นฐานในการยกกร่างรูปแบบและกลไกฯ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นรากฐานของการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยนักเรียน ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น นำไปสู่การวิเคราะห์ปัจจัยและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั้ง 4 ด้าน โดยมีหลักการพิจารณาเลือกข้อมูลจากความถูกต้องของเนื้อหา ความทันสมัยและแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อสังเคราะห์โครงสร้างของรูปแบบและกลไกฯ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบ (Model) และตัวแปรตาม ได้แก่ วินัยของเด็ก (Discipline) เป็นลักษณะของการศึกษาวิจัยโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Whole School Approach) คำนี้ถึงผู้บริหาร ครู นักเรียน สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่น ๆ ตามบริบททางการศึกษาของหน่วยทดลองและมหาวิทยาลัยที่ร่วมเป็นเครือข่ายวิจัย ซึ่งประเด็นสำคัญของการศึกษาครั้งนี้ คือ “ข้อมูลเชิงคุณภาพ” ที่เกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็น คือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Participate) 2) ความผูกพันของครูที่มีต่อการทำงาน (Engagement) และ 3) ความมุ่งมั่นของครู (Passion) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ต่อ การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดหลักในการวิจัย

2. การถอดบทเรียนความสำเร็จจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติดี (Best practice) ด้วยการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการมีวินัยของนักเรียนในทุกภูมิภาคของประเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสังเกต การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง (Story telling) จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นฐานในการยกร่างรูปแบบและกลไก

3. การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และตัวชี้วัดวินัยในแต่ละด้าน ด้วยการสำรวจแบบสอบถามพฤติกรรมทางด้านวินัยของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนจากผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

4. การยกร่างรูปแบบและกลไก ในแต่ละด้าน เพื่อกำหนดปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลิตผล ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาวินัยในสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบและกลไก ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิพากษ์รูปแบบและกลไก และองค์ประกอบของวินัยในแต่ละด้าน โดยการจัดประชุมวิพากษ์ผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย จำนวน 17 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบและกลไก และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

เป็นขั้นตอนของการนำรูปแบบและกลไก ไปใช้ในสถานการณ์จริง (Implementation) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ หลังจากประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมการภาคสนามที่จะใช้ปฏิบัติการรูปแบบและกลไก โดยการคัดเลือกโรงเรียนที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา จำนวน 5 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ขนาดกลาง 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกฯ ให้สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา

3. ปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกฯ โดยใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมิน สังเคราะห์รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

เป็นขั้นตอนของการประเมินความสำเร็จของรูปแบบและกลไกฯ หลังจากนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ/ ขั้นตอนต่าง ๆ ภายในรูปแบบและกลไกฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสะท้อนผลการพัฒนารูปแบบและกลไกฯ โดยการประเมินจากสภาพจริงที่เกิดขึ้นจากการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ตามบริบทของสถานศึกษา

2. การพัฒนาคู่มือรูปแบบและกลไกการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสมบูรณ์ สารในคู่มือ ดังกล่าว ประกอบด้วย

2.1 วัตถุประสงค์/ เป้าหมายของรูปแบบ

2.2 กรอบแนวคิดพื้นฐาน (ภายใต้ความเชื่อ หลักการ หรือทฤษฎี)

2.3 กระบวนการที่ได้มาของคู่มือ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ประโยชน์จากคู่มือ

2.4 บริบท (การอธิบายรายละเอียดของของรูปแบบว่าเหมาะสมกับบริบทใด)

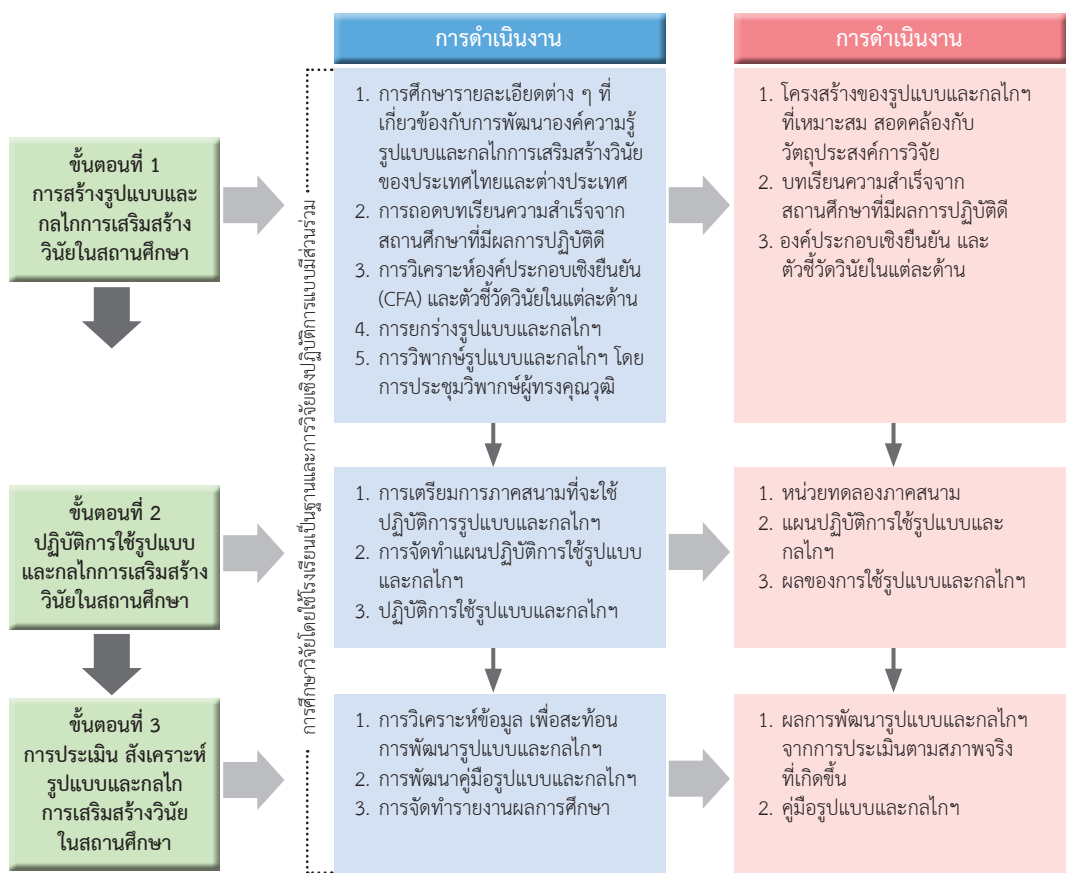
2.5 รายละเอียดของรูปแบบ ประกอบด้วย คำอธิบายต่าง ๆ เช่น การเตรียมการเงื่อนไขการใช้รูปแบบ บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร/ ครู/ ชุมชน) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการตามรูปแบบ เป็นต้น

2.6 ขั้นตอนการนำรูปแบบและกลไกฯ สู่อการปฏิบัติที่ชัดเจน (เงื่อนไข ข้อสังเกต สิ่งพึงระวัง กิจกรรม)

2.7 วิธีการนำไปใช้และการประเมินผล

ทั้งนี้ ระหว่างการปฏิบัติงานของแต่ละเครือข่ายมหาวิทยาลัย ได้มีการจัดประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และเป็นเวทีให้นักวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเชิงวิชาการและประเด็นต่าง ๆ ที่ค้นพบจากการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยของแต่ละเครือข่ายสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ 3 ตารางที่ 3 รายละเอียดของการเข้าร่วมประชุมและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของเครือข่ายวิจัย

3. การจัดทำรายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ์

ภาพที่ 4 ภาพรวมของกระบวนการวิจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน

ผลการศึกษาปัจจัยและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

การวิเคราะห์ปัจจัยและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยการสำรวจและสอบถามพฤติกรรมทางด้านวินัยของนักเรียนใน 4 ด้าน จากผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวน 1,500 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเสริมสร้างวินัยนักเรียนมีดังนี้

จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน

การพัฒนา รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งดำเนินงานโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัย มีภาพรวมจุดอ่อน-จุดแข็งของรูปแบบและกลไกที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัย ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน

เป้าหมายของการพัฒนาวินัย	จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ และเคารพสิทธิผู้อื่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> ใช้วิธีการ “สร้างผู้นำ” ผ่านการจัดค่ายผู้นำวินัย เพื่อพัฒนาครูและนักเรียน แขนงนำให้พัฒนาวินัยต่อในโรงเรียนช่วยกันขับเคลื่อนและซึ่มลึกการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra curriculum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เพิ่มความเข้มข้นของการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป ทีละเล็กทีละน้อยในโรงเรียน กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน เน้นกิจกรรมและกลไกเสริมสร้างวินัยระดับห้องเรียนและสถานศึกษา โดยออกแบบนับตั้งแต่วินาทีแรกที่นักเรียนก้าวเข้าสู่ประตูโรงเรียน จนกระทั่งเลิกเรียน อยู่ในครอบครัว และชุมชน (Daly life) กิจกรรมสร้างเสริมวินัยระดับห้องเรียน/สถานศึกษา เน้นให้ผู้เรียนสร้างความศรัทธา และเห็นคุณค่าในตนเอง มีเหตุผลและเป็นคนดี กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้แทนชุมชน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง 	<ol style="list-style-type: none"> การจัดค่ายพัฒนาผู้นำ โดยการนำตัวแทนแต่ละโรงเรียนมาเข้าค่ายร่วมกัน ในทางปฏิบัติหลังจากจบการวิจัยโรงเรียนอื่นที่นำรูปแบบไปใช้ จะยาก ต่อการดำเนินงาน การเข้าค่ายเพียง 1 ครั้ง ไม่ได้รับรองว่าผู้นำ/ แขนงนำมีคุณภาพ ได้รับการพัฒนา และนำไปปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างแท้จริง ระบบและกลไกฯ เน้นกิจกรรมในค่ายและความร่วมมือกับฝ่ายปกครองมากเกินไป จนเลยการสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ตลอดจนการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์มากเกินไป ผู้เรียนอาจเลยเรื่องการเคารพสิทธิของผู้อื่น การฝึกวินัย โดยให้ผู้เรียนฝึกฝนหรือทำซ้ำนั้น ผู้เรียนอาจไม่เห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการพัฒนาวินัย ความเข้มข้นของการพัฒนาวินัย โดยบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาวินัยที่ให้ผู้เรียนได้คิด กระทำ และดำเนินการด้วยตนเอง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

เป้าหมายของการพัฒนาวินัย	จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ความรับผิดชอบต่อเวลา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเตรียมความพร้อมในการพัฒนารูปแบบและกลไกฯ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ตามบริบทของสถานศึกษา 2. กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน บูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั่วโมง ทุกกลุ่มสาระ ดำเนินการโดยครูทุกคน 3. กิจกรรมการพัฒนาวินัย เน้นการให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากภายใน (Inside out) จนกลายเป็น “แรงผลักดันภายใน” (Internal change drivers) ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อเสริมสร้างการมีวินัยด้วยตนเอง 4. เน้นความเกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น คือ <ol style="list-style-type: none"> 1) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ความผูกพันของครูที่มีต่อการทำงาน และ 3) ความมุ่งมั่นของครู 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเข้มข้นของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน 2. ความชัดเจนของบทบาทผู้ปกครอง ครอบครัวยุติธรรม และชุมชน ที่มีต่อการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
<p>จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน เป็นการบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาหน้าที่พลเมือง/ ทุกรายวิชา 2. ใช้การสร้างความรู้แบบ PDCA เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้/ บูรณาการวิธีการเรียนรู้ 3. กิจกรรมการพัฒนาวินัย เน้นการให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากภายใน (Inside out) จนกลายเป็น “แรงผลักดันภายใน” (Internal change drivers) ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อเสริมสร้างการมีวินัยด้วยตนเอง 4. เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเข้มข้นของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน 2. ความชัดเจนของบทบาทผู้ปกครอง ครอบครัวยุติธรรม และชุมชน ที่มีต่อการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

เป้าหมายของการพัฒนาวินัย	จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ความซื่อสัตย์สุจริต</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาวินัยนักเรียนตั้งอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ร่วมกันเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (Community of practice) 2. ใช้วิธีการ “จัดค่ายผู้นำวินัย” โดยมีตัวแทนครูและนักเรียนเข้าร่วม เพื่อเป็นครูและนักเรียนแกนนำ 3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งกระตุ้นการคิด โดยมอบบทบาทการคิดเป็นรายบุคคล (Individual thinking) และนำมาเปรียบเทียบเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน (Pair) และกลุ่มเพื่อน (Share) 4. สร้างระบบการพัฒนาความรู้และการจัดการความรู้ (Knowledge management) เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาวินัยนักเรียน โดยความร่วมมือกับโรงเรียน กรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 5. การใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ (System thinking) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และอธิบายสถานการณ์ปัญหาของวินัยนักเรียนในโรงเรียน 6. เสนอแนะการฝึกวินัยตามขนาดของโรงเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นการพัฒนาวินัยจากโรงเรียนมากเกินไป จนละเลยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 2. กิจกรรมเสริมสร้างวินัยในชีวิตประจำวัน หรือการบูรณาการกับกาเรียนการสอน ยังน้อยเกินไป อีกทั้งการให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ด้านวินัยยังคงเป็นการสอนแบบตรง (Direct teaching) ซึ่งตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ การเสริมสร้างวินัยให้กับผู้เรียน ต้องให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. ความชัดเจนของกิจกรรมการนิเทศ/กระบวนการติดตามการพัฒนาวินัยของผู้เรียนในเชิงรูปธรรมสำหรับการปฏิบัติงาน

รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน (School discipline development core team)

สถานศึกษา จำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความตระหนัก (Awareness) ถู้อความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาวินัยนักเรียนให้เกิดขึ้นในกลุ่มแกนนำของการบริหารสถานศึกษาก่อนให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขเริ่มต้นที่สำคัญมากที่สุด

การสร้างทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน เป็นกระบวนการจัดตั้งคณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียกับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องวินัยนักเรียน เข้ามาร่วมรับผิดชอบ ผลักดัน ขับเคลื่อนให้เกิด การพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างจริงจัง โดยคณะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของทีมขับเคลื่อน ควรประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน

1.2 ครูที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบการกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ ช่วงชั้น ครูที่ดูแลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่กำกับดูแลกิจการนักเรียน

1.3 ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ที่มีความเข้าใจและสามารถเสียสละเวลามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้

1.4 ผู้แทนชุมชน และ/หรือ ผู้นำทางความคิดของคนในชุมชน ที่มีนักเรียนอยู่ในชุมชนนั้น ๆ

1.5 ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักถึงความจำเป็นของ การพัฒนาวินัยนักเรียน และต้องเป็นบุคคลที่จะนำความคิดไปสื่อสาร สนับสนุน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ช่วยกันขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างจริงจัง ให้ได้มากที่สุด

1.6 ศึกษานิเทศก์ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการนิเทศก์ การพัฒนาผู้เรียนในพื้นที่ การศึกษานั้น

1.7 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ครูอาวุโส หมายถึง ครูที่เกษียณอายุราชการ แต่มีความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาวินัยนักเรียนเป็นอย่างดี และสามารถเสียสละเวลามาร่วมกิจกรรมการพัฒนา วินัยนักเรียนได้

1.8 ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพครู หมายถึง คณาจารย์จากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีความรู้และประสบการณ์การพัฒนานักเรียน

2. การกำหนดเป้าหมายการพัฒนานักเรียน

การกำหนดเป้าหมายการพัฒนานักเรียน จะต้องดำเนินการโดยทีมขับเคลื่อนการพัฒนานักเรียน โดยมีกระบวนการดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนานักเรียนของสถานศึกษา ด้วยกระบวนการ SWOT analysis ซึ่งจะทำให้เห็นภาพของสถานการณ์การพัฒนานักเรียน โอกาสการพัฒนานักเรียนที่มีความเป็นไปได้ จุดแข็งที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนานักเรียน และจะได้ระมัดระวังถึงภัยคุกคามและความเสี่ยงที่จะทำให้การพัฒนานักเรียนไม่สำเร็จตามเป้าหมาย

2.2 การสร้างทางเลือกเป้าหมายวินัยนักเรียน ที่สอดคล้องกับโอกาสความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการให้สำเร็จ เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนานักเรียนร่วมกัน โดยคำนึงถึงบริบทดังนี้

2.2.1 ตรงกับความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองให้มากที่สุด ซึ่งการที่ชุมชนและผู้ปกครองสะท้อนความต้องการและความปรารถนาที่อยากจะเห็นลูกหลานของตนมีวินัยในบางด้าน ถือว่าเป็นการตอบสนองต่อการสร้างวัฒนธรรมในชุมชนนั้น และย่อมจะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของชุมชนได้โดยไม่ยาก

2.2.2 ปัญหาด้านวินัยของนักเรียน ที่มีสถานการณ์แนวโน้มว่าจะอ่อนด้อยลงเรื่อย ๆ หรือเป็นสถานการณ์ที่เป็นจุดอ่อนของสถานศึกษาและชุมชนนั้น ๆ

2.2.3 นโยบายการพัฒนานักเรียนที่เป็นภาพรวมของประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นแนวโน้มที่สำคัญและตอบสนองต่อทิศทางที่ถูกกำหนดไว้ ประกอบการพิจารณาการกำหนดเป้าหมายการพัฒนานักเรียนร่วมด้วย

การสร้างทางเลือกเป้าหมายของการพัฒนานักเรียน ควรมีเป้าหมายที่หลากหลาย แต่ทุกเป้าหมาย มีเหตุผล ความสำคัญ และความจำเป็นที่แตกต่างกันไปในแต่ละเงื่อนไข ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

ก. เป้าหมายต้องมีความท้าทาย (Challenge) ต่อการพัฒนาไปสู่เป้าหมายซึ่งไม่ง่ายจนเกินไปและ ก็ไม่ยากจนแทบจะเป็นไปไม่ได้ด้วย

ข. เป้าหมายต้องมีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาได้สำเร็จ ในระยะเวลา 3-5 ปี (Possibility)

2.3 การตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน เมื่อทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน ดำเนินการสร้างเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน โดยมีทางเลือกที่หลากหลาย และตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ชุมชน และสนองตอบต่อนโยบายของชาติแล้ว กระบวนการขั้นต่อไป คือการสร้างโอกาสในประชาคมของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัย โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.3.1 การประชุมชี้แจง อธิบาย และสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนจากผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่าและผู้นำชุมชน ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ด้วยการให้มีการอภิปราย สร้าง การรับรู้ การเรียนรู้ร่วมกันด้วยเหตุและผล และด้วยหลักการประชาธิปไตย

2.3.2 การประชุมชี้แจง อธิบาย และสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนจากครูและบุคลากรของโรงเรียนทุกคน ทุกฝ่าย โดยให้ทุกคนมีโอกาสร่วมเลือกเป้าหมาย ภายใต้ การให้ข้อมูลและเงื่อนไขการพัฒนาาร่วมด้วย

2.3.3 การประชุมชี้แจง อธิบาย และสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนจากกลุ่มผู้นำนักเรียน ได้แก่ ประธานนักเรียน ผู้แทนสภานักเรียน คณะกรรมการนักเรียน และหัวหน้าห้อง เพื่อสร้างการรับรู้และได้รับคำอธิบายถึงกระบวนการที่ได้มาซึ่งทางเลือกของเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน และรับฟังความเห็นจากผู้แทนนักเรียนร่วมด้วย

เมื่อทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน ได้รับข้อมูลจากประชาคมของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย นับตั้งแต่กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ครูและบุคลากรภายในโรงเรียน กลุ่มศิษย์เก่า กลุ่มผู้นำนักเรียน เรียบร้อยสมบูรณ์แล้ว ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนจะต้องนำความเห็นและข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดมาประมวลผลและจัดทำข้อเสนอทางเลือกของการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน

การตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนขั้นสุดท้าย จะตัดสินใจเลือกโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ที่จะเป็นผู้กำหนดว่าข้อมูลที่ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนไปดำเนินการมาทั้งหมดนั้น จะตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนในประเด็นใด ซึ่งจะต้องเป็นประเด็นที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ และ ไม่ต้องกว้างขวาง หรือเป็นการกำหนดแบบตีคลุม “รักที่เสียตายน้อง” จนขาดจุดเน้น

3. กลยุทธ์การดำเนินงานการพัฒนาวินัยนักเรียน

3.1 หลักการพื้นฐาน

การพัฒนาวินัยนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จได้นั้น จากผลการศึกษาทั้งจาก การดำเนินงานพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยทักษิณ รวมถึงกรณีศึกษาโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างวินัยนักเรียนทั้งในและต่างประเทศ มีหลักการพื้นฐานที่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.1.1 นักเรียนทุกคนมีคุณค่า สามารถสอนได้และเรียนรู้ได้ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ต้องมีความเชื่อพื้นฐานเดียวกันก่อนว่า นักเรียนทุกคนแม้จะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ รวมถึงนักเรียนที่อาจจะต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ซึ่งทุกคนล้วนเป็นมนุษย์ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ เพียงแต่เขาเหล่านั้นอาจต้องการเวลาและวิธีการพัฒนาที่แตกต่างกัน การพัฒนาวินัยนักเรียนจึงถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของนักเรียน ที่ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่เท่าเทียมกัน ซึ่งแนวคิดการให้คุณค่าและความสำคัญกับนักเรียนทุกคนลักษณะนี้จะพบว่า ระบบการศึกษาของฮ่องกงก็มีความเชื่อขั้นพื้นฐานในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน (Education bureau, <http://www.edb.gov.hk> เข้าถึงเมื่อ 7 มกราคม 2561)

3.1.2 การพัฒนาวินัยนักเรียน ต้องเป็นการดำเนินการแบบปฏิบัติการทั่วทุกภาคส่วนทั้งโรงเรียน (Whole school approach) กล่าวคือ ทั้งระบบการเรียนการสอน ระบบกิจกรรมนักเรียน การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรม การพัฒนานักเรียนร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง ทั้งหมดจะต้องมีการวางแผนงาน แผนกิจกรรมต้องกลมกลืน สอดรับกันอย่างเป็นระบบ หรือหากจะกล่าวถึงการใช้เวลา ในโรงเรียน กิจกรรมจะถูกออกแบบนับตั้งแต่วินาทีแรกที่นักเรียนก้าวเข้าสู่ประตูโรงเรียน การเข้าสู่บริเวณโรงเรียน การเข้าสู่อาคารเรียน การเข้าสู่ห้องเรียน กิจกรรมก่อนเวลาเข้าเรียน กิจกรรมหน้าเสาธงโรงเรียน กิจกรรม การเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร จนกระทั่งเลิกเรียน การเดินทางกลับจากโรงเรียนไปสู่อบ้าน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้แทนชุมชน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องได้รับการออกแบบและกำหนดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมอย่างพิถีพิถัน เป็นระบบชัดเจน

การพัฒนาวินัยนักเรียนจะสำเร็จได้ยาก หากไม่ได้รับความร่วมมือกันปฏิบัติอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วนในโรงเรียน นับตั้งแต่การออกแบบโครงสร้างการบริหารโรงเรียน ต้องมีส่วนที่เอื้อและสนับสนุนการปฏิบัติ การพัฒนาวินัยนักเรียน ระบบการเรียนการสอนในทุกวิชา

ครูทุกคนต้องนำเรื่องการพัฒนาวินัยนักเรียนเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติอย่างเข้มข้น จริงจัง มุ่งศรัทธา “กัดไม่ปล่อย” และจะไม่ยอมต่อรองหรืออ่อนข้อกับความย่อหย่อน ต่อการไร้ประสิทธิภาพ การพัฒนาวินัยนักเรียน ระบบกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนต้องชัดเจน นำกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เข้ามาเป็นเครื่องมือในการฝึกพัฒนาวินัยอย่างจริงจังและทุ่มเท

3.1.3 หลักการการมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง จะต้องมีความที่ปรารถนา ในการพัฒนา คุณลักษณะของนักเรียนที่ชัดเจนร่วมกัน โดยภาพ ที่ปรารถนาจะต้องมีพื้นฐานการพัฒนาแนวคิด มาจากสภาพแวดล้อม บริบทและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อที่จะทำให้ภาพที่พึงประสงค์มีความ เป็นไปได้และสอดคล้องกับวิถีของชุมชน ในฐานะที่นักเรียนเป็นบุตรหลานของคนในชุมชนนั้น อาจเป็นคุณลักษณะหรือวินัยนักเรียนที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลักของชาติ

3.1.4 หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน หมายความว่า การดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจ อย่างแท้จริงจากผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ ทุกคนต้องทุ่มเททั้งกำลังกาย เสียสละเวลา ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ โดยดำเนินการอย่างเข้มแข็ง เข้มข้น แบบ “กัดไม่ปล่อย” อย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะได้รับการปฏิบัติที่ดี ตลอดจนมีการปรับปรุง แก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง เชื่อมัน ให้เกียรติ ยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่ง การดำเนินการ ทั้งหมดนี้ ควรจะอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนระดับโรงเรียน ที่มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

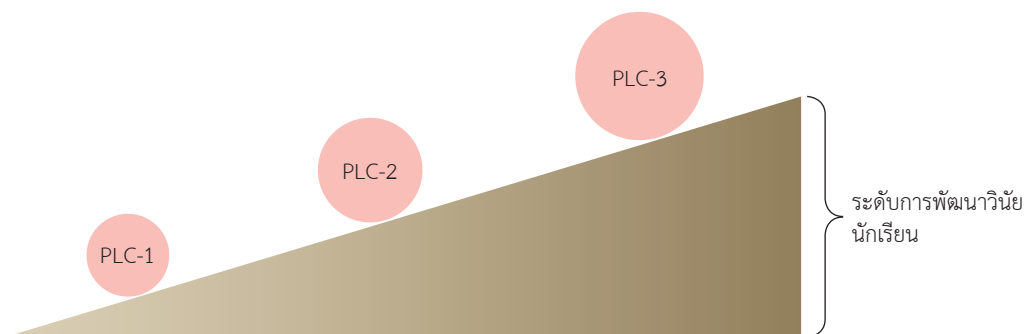
3.1.5 กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาวินัยนักเรียน ควรต้องมีการจัดให้มีกิจกรรม การเรียนรู้ที่อิงกรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไข (Conditional learning theory) โดยใช้แนวคิด หลักการของนักจิตวิทยาการเรียนรู้ของ Edward L. Thorndike ประกอบด้วย กฎการฝึกหัด (Law of exercise) เน้นการฝึกกระทำ ซ้ำ ๆ กฎแห่งความพร้อม (Row of readiness) นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากมีการสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้นกับเขา หรือทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมมากที่สุด จะช่วยทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ ได้ดีขึ้น และกฎแห่งผล (Law of effect) ผู้เรียนทุกคนจะเกิดการเรียนรู้ ปรับตัวเองได้ หากเขาได้รับรู้ว่าผลการกระทำของเขานั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้อง เป็นไปตามทิศทางที่ครูปรารถนา จะทำให้เขากระทำเช่นนั้นหรือไม่ และ การจะทำให้พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เกิดความ คงทนและกระทำซ้ำจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ไปเป็นพฤติกรรมที่ถาวร จนกลายเป็นนิสัยของนักเรียนคนนั้น คือการใช้หลักการเสริมแรง (Reinforcement) เพื่อส่งเสริมให้พฤติกรรม ที่เกิดขึ้นกลายเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างถาวร จนกลายเป็นลักษณะนิสัย กลายเป็น คุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.1.6 การพัฒนาวินัยโดยอาศัยหลักการความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชน วัด โรงเรียน (Cluster community base) (สรุปพระราชกระแสรับสั่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วัชรालงกรณบดีนทรเทพยวรางกูร เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560) โดยมุ่งหวังให้ชุมชนช่วยดูแลในทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้ การสร้างสายสัมพันธ์กับชุมชน การทำให้คนในชุมชน ผู้ปกครอง ผู้นำทางศาสนา เข้ามาช่วยแบบผูกพัน (Engagement) อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ นั่นคือเงื่อนไขที่จะชี้เป็นชี้ตายของความสำเร็จการพัฒนาวินัยนักเรียน หากการพัฒนาวินัยนักเรียนเป็นการดำเนินการของโรงเรียนเพียงลำพัง ก็จะเป็นเพียง “กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์” แต่จะไม่ใช่เป็นกิจกรรมที่มีความหมายต่อตัวนักเรียนเลย ดังนั้น การสร้างความผูกพัน ความเกี่ยวข้องกันกับชุมชน วัดและโรงเรียน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

3.1.7 การพัฒนาวินัยนักเรียนตั้งอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นชุมชนของนักปฏิบัติ (Community of practice) ที่ต้องมีการปรับตัว เรียนรู้ ปรับเปลี่ยนวิธีการ ยืดหยุ่น และสื่อสารร่วมกันตลอดเวลา เพื่อค้นหาวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับการพัฒนานักเรียนรายคน รายกลุ่ม ที่อาจจะมีความแตกต่างกันออกไป

3.2 กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน บูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั่วโมง ทุกกลุ่มสาระ โดยครูทุกคน การพัฒนาวินัยโดยการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดแทรกไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ นั้นหมายความว่า โรงเรียนจะต้องทำให้ครูมีศรัทธาอย่างแรงกล้า เพื่อจะทำให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย ต้องมีการฝึกฝนพัฒนาภายใต้เงื่อนไขทุกกิจกรรมทางวิชาการ ในทุกชั่วโมง ที่นักเรียนได้พบกับครูทุกคน และครูทุกคนมีการเน้นย้ำ ซ้ำ เตือน จนเกิดเป็นกระแสว่านักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตั้งแต่ในห้องเรียน นอกห้องเรียน ระหว่างทางเดินกลับบ้าน และเมื่อถึงบ้านก็ปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน จนเกิดเป็นนิสัยติดตัว เป็นวัฒนธรรมขององค์กร วัฒนธรรมของชุมชนในที่สุด

3.3 การพัฒนาวินัยโดยการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra curriculum) ด้วยการตั้งใจออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวินัย โดยมีกลุ่มแกนนำช่วยกันขับเคลื่อนและซึ่มลึก มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาตั้งแต่ ตื่นนอนตอนเช้า แต่งตัวไปโรงเรียน เดินทางไปโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน กำกับ ฝึกฝน ดูแล ในช่วงต้นของวันเมื่อมาถึงประตูโรงเรียน ครูเริ่มรับลูกต่อเข้าสู่บริเวณโรงเรียน มีทั้งเพื่อน พี่น้อง นักเรียน ครูประจำชั้น ผู้อำนวยการโรงเรียน นักการภารโรง ทุกคนช่วยกันฝึกฝนจนเข้าชั้นเรียนก็ย้ำเตือนในทุกชั่วโมงเรียน จนเลิกเรียนเดินทางกลับบ้าน ก็ถูกฝึกปรับต่อโดยผู้ปกครองจนถึงบ้าน นั้นหมายความว่ากิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอชั้นเรียน ต้องได้รับการออกแบบ จัดกิจกรรมเป็นอย่างดีและตั้งใจ

ภาพที่ 5 การปฏิบัติซ้ำ ตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เพื่อการพัฒนาวินัยนักเรียน

3.4 การออกแบบการเรียนรู้ที่ดี ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรมีการออกแบบกิจกรรม ดังนี้

3.4.1 สร้างการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของผู้เรียน ในกิจกรรมที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Action participation)

3.4.2 การจัดกิจกรรมเพิ่มความซ้ำซ้อนของการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไปทีละเล็กทีละน้อย (Gradual approximation)

3.4.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับของผลการกระทำว่านักเรียนทำถูกหรือทำผิดทำได้ดีเพียงใด เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสปรับปรุงพัฒนาตนเอง (Immediate feedback)

3.4.4 การสร้างประสบการณ์แห่งความสำเร็จ ให้นักเรียนได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองบ้าง (Success experience)

3.4.5 การจัดกิจกรรมให้มีการกระตุ้นการคิด โดยมอบบทบาทการคิดเป็นรายบุคคล (Individual thinking) จากนั้นจัดกิจกรรมให้มีการนำผลการปฏิบัติการคิดรายบุคคลมาเปรียบเทียบเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน (Pair) และนำผลการเรียนรู้ดังกล่าวนำเสนอแบ่งปันในกลุ่มใหญ่ (Share)

3.5 สร้างระบบการพัฒนาความรู้และการจัดการความรู้ (Knowledge management) เกี่ยวกับ การดำเนินงานพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อร่วมกันสร้างสรรคองค์ความรู้จากการดำเนินงาน และปรับปรุงระบบการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

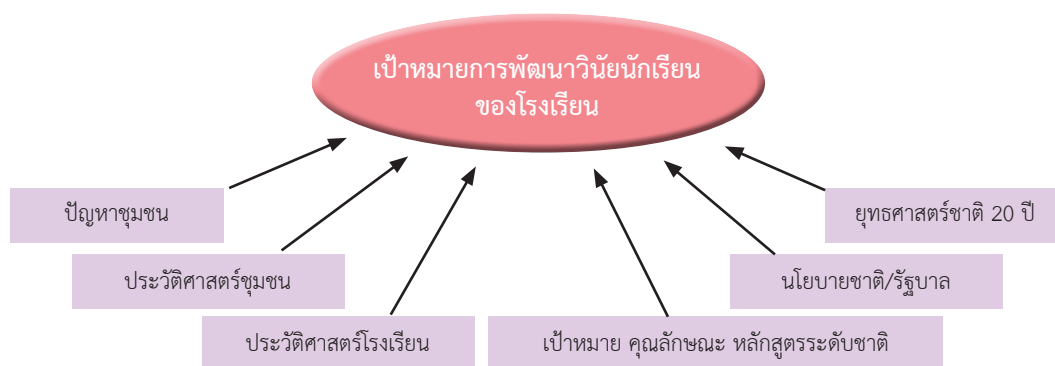
3.6 การใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ (System thinking) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ อธิบายสถานการณ์ปัญหาของวินัยนักเรียนในโรงเรียน (Events) ซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อน และมีปัจจัยสาเหตุ (Cause) ที่ส่งผลให้เกิดผล (Effect) คือ ปัญหาวินัยนักเรียน สิ่งที่มีทีมงานรับผิดชอบการพัฒนาวินัยนักเรียนต้องทำ ความเข้าใจให้ได้ว่า รูปแบบของปัญหา (Patterns) เป็นอย่างไร และต้องพัฒนาค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสาเหตุเหล่านั้น และสามารถสร้างโครงสร้างของปัญหา (System structure) ของประเด็นวินัยนักเรียนออกมาให้ได้ ในรูปแบบของวงจรสาเหตุแห่งปัญหาวินัยนักเรียนในแต่ละด้านที่โรงเรียนกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนา (Causal loops diagram)

4. ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน

การพัฒนาวินัยนักเรียน มีลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน

เป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน ที่ควรจะได้รับกำหนดให้เป็นเป้าหมาย ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ รอบด้าน นับตั้งแต่ปัญหาของชุมชน ประวัติศาสตร์ของชุมชน ประวัติศาสตร์ของโรงเรียน เป้าหมายคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ นโยบายของชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่โรงเรียนต้องนำมาประกอบการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน

ภาพที่ 6 ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนของโรงเรียน

เป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนที่เสนอแนะผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาวินัยนักเรียน ที่อาจใช้เป็นแนวคิดประกอบการพัฒนา ได้แก่ ความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและ เคารพสิทธิผู้อื่น การมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

4.2 การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและเครื่องมือวัดความสำเร็จ

การดำเนินงานพัฒนาวินัย จะเกิดการพัฒนาก้าวหน้าไม่ได้ หากไม่ทราบว่าการดำเนินการตามแนวทาง ที่กำหนดนั้น สามารถพัฒนาวินัยนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้นหรือก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด ซึ่งการพิจารณาค้นหาตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key performance indicators) ของการพัฒนาวินัย ถือเป็นสิ่งที่สะท้อนความก้าวหน้าของการพัฒนาวินัยให้มีความน่าเชื่อถือได้ (Content validity) และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เครื่องมือวัดและ/ หรือแบบประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเครื่องมือวัดและ/ หรือแบบประเมิน ต้องมีความเชื่อมั่นได้ (Reliability) ตัวอย่างตัวชี้วัดความสำเร็จด้านความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น มีรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตัวอย่างตัวชี้วัดความสำเร็จของวินัยในแต่ละด้าน

วินัย	ตัวบ่งชี้
ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา (งานวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่)	
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ 2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 3. ความขยัน รับผิดชอบต่อสังคม 4. การรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง 5. มีความอดทน เพียรพยายาม
ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วยทำงานบ้าน 2. การเคารพ เชื่อฟังผู้ปกครอง 3. ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ 2. ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 3. ร่วมกิจกรรมของชุมชน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

วินัย	ตัวบ่งชี้
ด้านการตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. มาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง 2. เข้าเรียนทันเวลา 3. เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลา 4. ส่งงาน/การบ้าน ภายในเวลาที่กำหนด 5. เข้าห้องสอบตรงเวลา
ด้านการตรงต่อเวลาในการทำภารกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ผิดเวลานัด 2. เมื่อยืมของแล้วส่งคืนตามเวลา
วินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (งานวิจัยของมหาวิทยาลัยทักษิณ)	
ด้านจิตอาสาต่อบุคคล	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น 2. นักเรียนให้ความช่วยเหลือต่อผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ 3. นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่นเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ 4. นักเรียนทำประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน 5. นักเรียนพยายามที่จะแบ่งเบา/บรรเทาความต้องการของผู้อื่น 6. นักเรียนเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น 7. นักเรียนเป็นผู้ชักจูงเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ดีงาม
ด้านจิตอาสาต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม 2. นักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ 3. นักเรียนเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม 4. นักเรียนเสนอความคิดที่จะพัฒนาโรงเรียน 5. นักเรียนตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ 6. นักเรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 7. นักเรียนสละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า
ด้านความเสียสละ	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนเสียสละสิ่งของเพื่อแบ่งปันให้แก่บุคคลอื่น 2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยแก้ปัญหาให้แก่บุคคลอื่น 3. นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นที่ทำงาน 4. นักเรียนเสียสละเวลาและแรงงาน ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

วินัย	ตัวบ่งชี้
ด้านความเสียสละ (ต่อ)	5. นักเรียนยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุขและประสบความสำเร็จ 6. นักเรียนแบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภค ให้แก่ผู้ที่ขัดสน และสละทรัพย์สิน เพื่อสาธารณกุศล
ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	1. นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2. นักเรียนเป็นผู้ที่เอาใจเขามาใส่ใจเรา 3. นักเรียนแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 4. นักเรียนคาดเดาความรู้สึกของผู้อื่นจากการแสดงทางสีหน้าได้ 5. นักเรียนใช้ประสบการณ์ ความรู้สึกของตนเองเพื่อเข้าใจสถานการณ์ของคนอื่น ได้อย่างเหมาะสม 6. นักเรียนใช้ภาษาท่าทาง และภาษาพูดที่ บ่งบอกถึงความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น
ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น (งานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา)	
ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ	1. ระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกายของนักเรียน 2. ระเบียบเกี่ยวกับทรงผมของนักเรียนทั้งชายและหญิง 3. ระเบียบเกี่ยวกับเวลามาโรงเรียนและการเข้าแถวเคารพธงชาติ 4. ระเบียบการเข้าห้องเรียนเมื่อนักเรียนมาสาย 5. ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนทั้งในและนอกโรงเรียน 6. ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนขณะที่อยู่ในห้องเรียนหรือในเวลาเรียน 7. ระเบียบเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน 8. ระเบียบเกี่ยวกับการสร้างความรัก ความผูกพันภายในโรงเรียน 9. ระเบียบเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาโรงเรียน 10. ระเบียบเกี่ยวกับการนำยานพาหนะมาโรงเรียน 11. ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

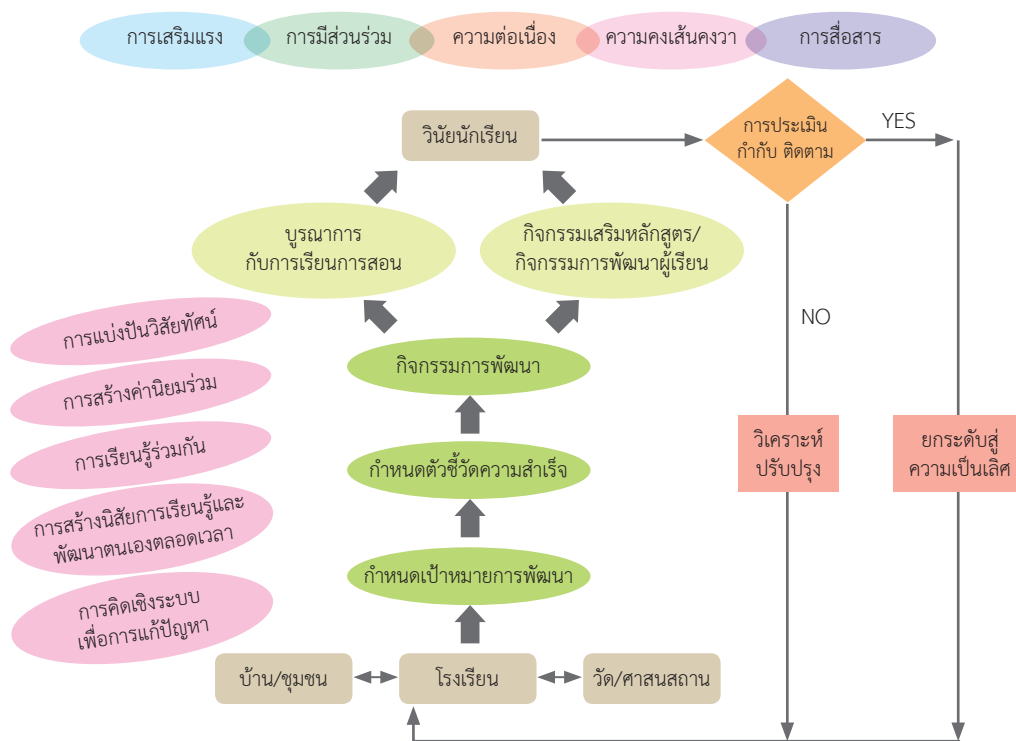
วินัย	ตัวบ่งชี้
ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ (ต่อ)	<ol style="list-style-type: none"> 12. ระเบียบในการขออนุญาตออกนอกบริเวณโรงเรียนหรือกลับบ้าน ก่อนเวลาเลิกเรียน 13. ระเบียบในการรับประทานอาหาร, การพักกลางวัน 14. ระเบียบเกี่ยวกับการลาป่วย –ลากิจ 15. ระเบียบเกี่ยวกับการช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ให้สวยงามและปลอดภัย
ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กฎของการตรงต่อเวลา 2. กฎของการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ 3. กฎของการมีสัมมาคารวะ ต่อผู้ใหญ่ 4. กฎของการใช้ห้องเรียน หรือห้องประกอบการ 5. กฎของการมีมารยาทในขณะที่ครูทำการสอน 6. กฎของการนำอาหารมารับประทานในห้องเรียน 7. กฎของการเล่นให้เป็นเวลา 8. กฎของการปฏิบัติตนในชั่วโมงเรียน 9. กฎของการเดินเมื่อเปลี่ยนห้องเรียน 10. กฎของการไม่นำสิ่งที่เป็นอันตรายเข้ามาในโรงเรียน 11. กฎของการไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกชนิด 12. กฎของการไม่นำอุปกรณ์ เครื่องเล่น เกม หรือสิ่งที่เป็นไปเพื่อความบันเทิงเข้ามาในโรงเรียน 13. กฎของการรักษาความปลอดภัยที่อาจเกิดจากบุคคลภายนอก
ด้านการวางตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแต่งการให้เหมาะสมตามกาลเทศะ 2. การพูดได้ถูกต้องตามกาลเทศะ 3. การมีความเกรงใจผู้อื่น 4. การรู้จักให้เกียรติผู้อื่น 5. การรู้จักกาลเทศะในการแสดงความขอบคุณ หรือขอโทษ ได้อย่างเหมาะสม 6. การมีมารยาทในการทักทาย ให้เหมาะสมกับบุคคล 7. การมีกิจกรรมารยาทที่อ่อนน้อม วางตัวให้เหมาะสมกับเวลา บุคคล 8. การรู้จักวางตนให้เหมาะสม รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่

ตารางที่ 6 (ต่อ)

วินัย	ตัวบ่งชี้
ด้านการวางตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ (ต่อ)	<ol style="list-style-type: none"> 9. การมีมารยาทในการยืน ให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล 10. การมีมารยาทในการเดิน 11. การมีมารยาทในการนั่ง 12. การมีมารยาทในห้องเรียน หรือห้องประชุม 13. การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร 14. การมีมารยาทบนรถโดยสารประจำทาง
ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและผู้อื่น 2. สิทธิในการพูดที่ต้องไม่พูดไปรบกวนคนอื่นที่กำลังเรียนหรือต้องการความสงบ 3. สิทธิการฟังเพลงที่ไม่เปิดเสียงดังจนคนอื่นรำคาญ 4. การรู้จักรอคอย ไม่แซงคิวเพื่อนหรือผู้อื่น 5. การไม่นำความลับของเพื่อนหรือผู้อื่นมาเปิดเผย โดยไม่ได้รับอนุญาต 6. การไม่ส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนเพื่อนหรือผู้อื่นในขณะที่เรียนหรือฟังประชุม หรือในที่สาธารณะ 7. การระลึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่พูดหรือแสดงท่าทางให้เพื่อนหรือผู้อื่นเสียใจหรือสะเทือนใจ 8. การไม่พูดหรือกล่าวถึงปมด้อยของเพื่อนหรือผู้อื่น อันจะทำให้อีกฝ่ายอับอายหรือเสียหาย 9. การยอมรับและทำตามกฎ ข้อบังคับ ของโรงเรียนหรือสังคม เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน 10. การไม่แอบอ้างใช้สิทธิของเพื่อนหรือผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ของตน 11. การไม่หยิบหรือใช้อุปกรณ์หรือทรัพย์สินสมบัติของเพื่อนหรือผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต 12. การไม่แย่งพูด หรือพูดสอดแทรกขณะที่เพื่อนหรือผู้อื่นกำลังพูด

ตารางที่ 6 (ต่อ)

วินัย	ตัวบ่งชี้
ความซื่อสัตย์สุจริต (งานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม)	
ด้านการไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่กระทำอันใดให้ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง 2. การไม่พูดในสิ่งที่ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง 3. การไม่คิดสิ่งผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง
การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะคิดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร 2. รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะพูดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร 3. รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร
การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การให้ช่อดกลางหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้อง 2. การปฏิบัติสอดคล้องกับช่อดกลางหรือคำสัญญา
การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่กระทำอันใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน 2. ไม่พูดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน 3. ไม่คิดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน
การไม่แสวงหาประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสีย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ประพฤติหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง 2. ไม่พูดเพื่อหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง 3. ไม่คิดหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

ภาพที่ 7 รูปแบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนทุกระบบ ทั้งโรงเรียน (Whole school approach)

5. รายละเอียดของรูปแบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน

การเตรียมความพร้อม

การพัฒนาวินัยนักเรียนของสถานศึกษา ต้องเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นสำคัญที่ต้องเตรียมการ ดังนี้

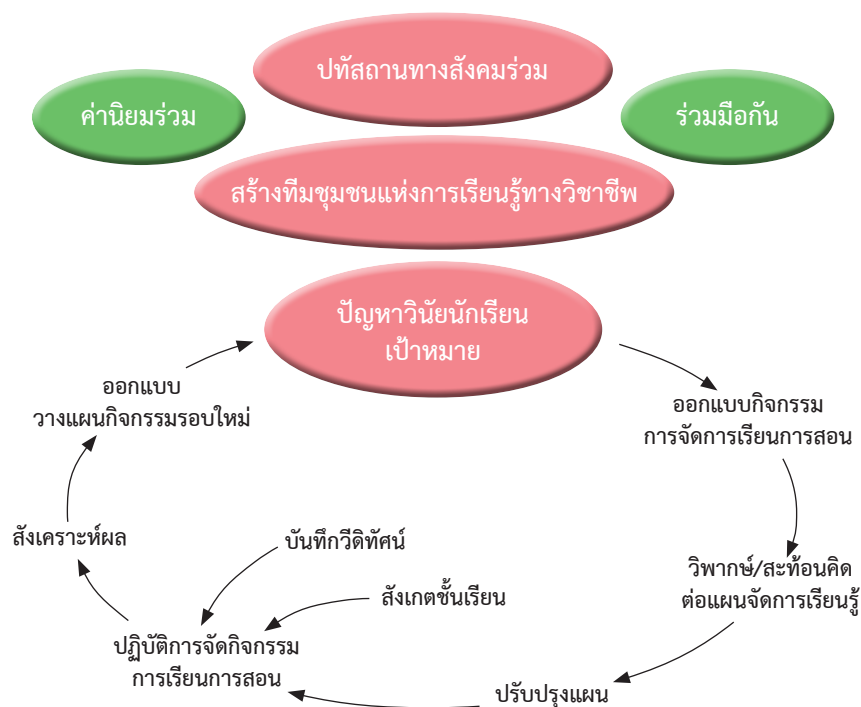
1. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันให้ชัดเจนของทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยและบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้ ทุกคนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นับตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ครู บุคลากรของโรงเรียนทุกคน ทุกระดับ ได้เรียนรู้ถึงเป้าหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียนของโรงเรียน

2. การสรรหาบุคคลที่จะเป็นคณะรับผิดชอบ ที่มีศักยภาพ มีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความมุ่งมั่น เสียสละ ทุ่มเทและมีความศรัทธา เชื่อถือคุณค่าของการมีวินัยของนักเรียน จะช่วยสร้างสรรค์คุณค่าให้กับนักเรียน ชุมชนและสังคมได้

3. การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้อย่างกว้างขวางกับชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องเกิดขึ้นกับระบบการจัดการภายในโรงเรียน รวมถึงต้องได้รับการสนับสนุน ทั้งเชิงนโยบายและด้านการดำเนินงานของโรงเรียน

4. การปรับหรือสร้างระบบการบริหารที่สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน เพื่อให้ระบบ การบริหารภายในโรงเรียนเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน

5. การสนทนาที่มุ่งสะท้อนคิดต่อผลการปฏิบัติ (Reflection dialogue) โดยที่ทุกขั้นตอนของการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะต้องมีการสะท้อนความคิดของสมาชิกในทีมทุกขั้นตอน เพื่อนำความเห็นของทุกคนมาหลอมรวมและปรับปรุงกระบวนการพัฒนาวินัยนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเรื่อย ๆ และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จนตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาวินัยสะท้อนว่ามีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตามลำดับขั้นตอนที่ปฏิบัติซ้ำ จนยืนยันได้ว่าเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาวินัยนักเรียนที่ผ่านกระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพที่สุด กระบวนการนั้นจะกลายเป็น “นวัตกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน” ที่เกิดจากการบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแห่งนั้นทันที

ภาพที่ 8 วงจรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวินัยนักเรียน

กิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน มีข้อเสนอแนะประเภทของกิจกรรม ดังนี้

1. **กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด** เป็นกิจกรรมที่มีวัฒนธรรมและระบบการปฏิบัติที่ชัดเจน สร้างการมีส่วนร่วมได้มากและมีภาพของการปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีโอกาสของการได้รับการพัฒนาทั้งบุคลิกภาพ ระเบียบวินัย และอุดมการณ์

2. **กิจกรรมฝึกระเบียบวินัยที่ได้รับการออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ** ได้แก่ กิจกรรมการเดินแถวมาโรงเรียน กิจกรรมการเดินแถวเข้าชั้นเรียน กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมน้องช่วยพี่ และกิจกรรม Body scan

3. **กิจกรรมฝึกภาวะผู้นำ** ได้แก่ กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน และกิจกรรม การสร้างสรรค์ผลงานโดยนักเรียนเป็นผู้ออกแบบ (Learner generated media: LGM)

4. **กิจกรรมการเข้าค่ายอย่างเข้มข้น** โดยแบ่งลักษณะของการออกแบบกิจกรรมที่มีการฝึกฝนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันทั้งนักเรียนและครูอย่างต่อเนื่อง ในช่วงเวลา 1-2 วัน เช่น ค่ายพัฒนาผู้นำ ค่ายอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต กิจกรรมระดมสมอง กิจกรรมเพลงความซื่อสัตย์ เป็นต้น

กิจกรรมการพัฒนานักเรียน เป็นการออกแบบอย่างตั้งใจและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ลักษณะของกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน จำเป็นต้องดำเนินการอย่างน้อย 2 ลักษณะพร้อมกัน และดำเนินการให้สอดคล้อง เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียนไปในแนวทางเดียวกัน

กิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน

การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือการใช้ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือสำคัญ เหตุที่ต้องใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาวินัยนักเรียน ด้วยเหตุผลดังนี้

1. การแก้ปัญหาวินัยนักเรียน มีเงื่อนไขและบริบทของปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน การใช้กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน จะช่วยสะท้อนแง่มุมของกระบวนการพัฒนาวินัยนักเรียนในทุกมิติ

2. ลดความโดดเดี่ยวในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ของครูรายบุคคล มาเป็นการทำงานร่วมกันผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นลักษณะของการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกัน

3. สร้างพลังการพัฒนานักเรียน ผ่านการทำงานร่วมกันของครูและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำให้เกิดพลัง ในการสร้างสรรค์แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนานักเรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

การประเมิน นิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การดำเนินการพัฒนานักเรียน ที่ดำเนินการพัฒนาทั้งกิจกรรมที่บูรณาการผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำเป็นต้องมีระบบการประเมิน นิเทศ ติดตามการปฏิบัติอย่างจริงจัง ชัดเจน และต่อเนื่อง แล้วนำผลการประเมินย้อนกลับ ปรับปรุงเป้าหมายและกิจกรรมการพัฒนามาให้ มีความเหมาะสม

ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัย

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาและการสร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ที่จะเป็พลังขับเคลื่อนให้การพัฒนาประสบความสำเร็จหรือใกล้เป้าหมายมากที่สุด ดังนี้

1. **ปัจจัยด้านผู้บริหาร** หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ และความสามารถของผู้บริหาร ที่ควรมีในการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ให้ประสบความสำเร็จ ดูแลนักเรียนและครูในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมวินัยให้บรรลุผล ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมการจัด การเรียนรู้ของครู ประสานความร่วมมือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อ การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. **ปัจจัยด้านครู** หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้และความสามารถของครูที่ควรมีในการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน ทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูเวรในแต่ละวัน เป็นกัลยาณมิตรและปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี มีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมวินัยนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการและประสานการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนผู้เรียนกับการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

3. **ปัจจัยด้านนักเรียน** หมายถึง คุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้เรียนที่เมื่อมีลักษณะหรือพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว จะทำให้การเสริมสร้างวินัยบรรลุเป้าหมาย ทั้งการเป็นผู้นำวินัย

นักเรียน หัวหน้าชั้นเรียน และผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียน เป็นกัลยาณมิตร แนะนำ ตักเตือน และช่วยกันฝึกฝนทั้งตนเองและเพื่อนให้มีวินัย

4. ปัจจัยด้านเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง ความร่วมมือกันของสถาบันต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา ชุมชนโดยรอบ ทั้งภาครัฐและเอกชน และสถาบันศาสนาในพื้นที่ ที่สามารถช่วยเหลือ ดูแล แนะนำนักเรียนให้มีวินัย เมื่ออยู่ภายนอกโรงเรียน เป็นกัลยาณมิตรที่ดี ให้การช่วยเหลือ แนะนำให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีวินัยทุกด้าน ช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการสอดส่องดูแลขณะที่นักเรียนอยู่นอกโรงเรียน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

5. ปัจจัยด้านบริบท (Context) หมายถึง การสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีวินัยของนักเรียน ซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวินัยของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่จะต้องใช้พลังความร่วมมือ เปิดใจยอมรับการพัฒนา และต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และชุมชนโดยรอบ โดยมีเงื่อนไขที่จะทำให้การเสริมสร้างวินัยประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. ความสมัครใจและเต็มใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและคณะครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนต้องให้ความตระหนัก มั่นใจในคุณค่าและความสำคัญของการมีวินัย ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนในโรงเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความคิดริเริ่มของคณะครูและการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นหลักสำคัญ
2. การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ไว้ในแผนหรือหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน มอบหมายผู้รับผิดชอบหลักอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้จริง
3. ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยอย่างต่อเนื่อง ร่วมให้กำลังใจครูและนักเรียนที่ร่วมทำกิจกรรม
4. การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยให้เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา ต้องไม่เป็นการเพิ่มงบประมาณจากปกติและไม่ใช้การเพิ่มภาระงานให้กับผู้สอน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างวินัย ควรเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดตัวและเป็นส่วนหนึ่งในแบบแผนการปฏิบัติของโรงเรียนตาม ความเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้ซึมซับและกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวัน มีการเสริมแรงจูงใจทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย และการเสริมแรงจูงใจทางลบ เช่น การลงโทษ หรือการตักเตือน เป็นต้น

5. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยรอบ เพราะการเสริมสร้างวินัยไม่ใช่หน้าที่ของโรงเรียนที่จะป่มเพาะวินัยให้กับนักเรียนเพียงลำพัง และการพัฒนาวินัยแต่ละเรื่องไม่ใช่ปัญหาที่เป็นเพียงมิติเดียว ยังมีปัญหาอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การสูบบุหรี่ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากทัศนคติ สภาพแวดล้อม และการเห็นตัวอย่างจากสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู และชุมชน เริ่มจากครอบครัวที่ผู้ปกครองต้องมีความเข้าใจ เอาใจใส่และให้ความร่วมมือสอดส่องดูแลขณะที่นักเรียนอยู่นอกโรงเรียน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบกับความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี ให้การช่วยเหลือ ร่วมสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีวินัยของนักเรียน

6. การสร้างความยั่งยืนของการเสริมสร้างวินัย ขึ้นอยู่กับการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่ต้องมี แต่ทั้งนี้ผู้บริหารและครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องเห็นด้วย เป็นเบื้องตัน ร่วมกันวิพากษ์ ให้ข้อเสนอแนะ สะท้อนความคิดเห็นจากปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อมุ่งประเด็นที่ต้องการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน หากนำแนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) ไปปรับเข้ากับกระบวนการภายใน จะเป็นการบูรณาการการดำเนินงานและกลายเป็นความร่วมมือของครูและผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

รายงานผลการวิจัย ชุดการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากรายงานผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

ผลการสังเคราะห์กระบวนการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างวินัยฯ

จากผลการสังเคราะห์กระบวนการและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ 4 เครือข่ายมหาวิทยาลัย สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

เป็นขั้นตอนของการศึกษาองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นฐานในการยกยกรูปแบบและกลไกตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นรากฐานของการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยนักเรียน นำไปสู่การวิเคราะห์ ปัจจัยและตัวบ่งชี้การเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบ (Model) และตัวแปรตาม ได้แก่ วินัยของเด็ก (Discipline) เป็นลักษณะของการศึกษาวิจัยโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Whole School Approach) สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาของหน่วยทดลองและมหาวิทยาลัยที่เป็นเครือข่ายวิจัย

2. การถอดบทเรียนความสำเร็จจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติดี ด้วยการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการพัฒนาวินัยนักเรียนในทุกภูมิภาคของประเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่องผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นฐานในการยกร่างรูปแบบและกลไก

3. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และตัวชี้วัดวินัยในแต่ละด้าน ด้วยการสำรวจแบบสอบถามพฤติกรรมทางด้านวินัยของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนจากผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศ

4. การยกร่างรูปแบบและกลไก ในแต่ละด้าน เพื่อกำหนดปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิตผล ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาวินัยในสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบและกลไก ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิพากษ์รูปแบบและกลไก และองค์ประกอบของวินัยในแต่ละด้าน โดยการจัดประชุมวิพากษ์ผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย จำนวน 17 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบและกลไก และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

เป็นขั้นตอนของการนำรูปแบบและกลไก ไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การคัดเลือกโรงเรียนที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา จำนวน 5 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ขนาดกลาง 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไก ให้สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา

3. ปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไก โดยใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมิน สังเคราะห์รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

เป็นขั้นตอนของการประเมินความสำเร็จของรูปแบบและกลไก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินจากสภาพจริงที่เกิดขึ้นจากการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อสะท้อนผลการพัฒนารูปแบบและกลไก

2. การพัฒนาคู่มือรูปแบบและกลไกการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดทำรายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ์

ทั้งนี้ ระหว่างการปฏิบัติงานของแต่ละเครือข่ายมหาวิทยาลัย ได้มีการจัดประชุม เครือข่ายมหาวิทยาลัยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และเป็นเวทีให้นักวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเชิงวิชาการและประเด็นต่าง ๆ ที่ค้นพบจากการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยของแต่ละเครือข่ายสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จุดอ่อน-จุดแข็งของการเสริมสร้างวินัยในแต่ละด้าน

การพัฒนา รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งดำเนินงานโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัย มีภาพรวมจุดอ่อน-จุดแข็งของรูปแบบและกลไกฯ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัย ดังนี้

ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น

จุดแข็ง

1. ใช้วิธีการ “สร้างผู้นำ” ผ่านการจัดค่ายผู้นำวินัย เพื่อพัฒนาครูและนักเรียนแกนนำ ให้พัฒนาวินัยต่อในโรงเรียน ช่วยกันขับเคลื่อนและซึ่มลีการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน

2. กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน เน้นกิจกรรมและกลไกเสริมสร้างวินัยระดับห้องเรียน และสถานศึกษา โดยออกแบบนับตั้งแต่วินาทีแรกที่นักเรียนก้าวเข้าสู่ประตูโรงเรียนจนกระทั่งเลิกเรียน (Daly life)

3. เน้นให้ผู้เรียนสร้างความศรัทธาและเห็นคุณค่าในตนเอง มีเหตุผลและเป็นคนดี

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้แทนชุมชน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง

จุดอ่อน

1. การจัดค่ายพัฒนาผู้นำ โดยการนำตัวแทนแต่ละโรงเรียนมาเข้าค่ายร่วมกัน ในทางปฏิบัติหลังจากจบการวิจัย โรงเรียนอื่นที่นำรูปแบบไปใช้ จะยากต่อการดำเนินงาน

2. การเข้าค่ายเพียง 1 ครั้ง ไม่ได้รับรองว่าแกนนำได้รับการพัฒนาและนำไปปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ระบบและกลไกฯ เน้นกิจกรรมในค่ายและความร่วมมือกับฝ่ายปกครองมากเกินไป จนละเลยการสร้างร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์มากเกินไป ผู้เรียนอาจละเลยการเคารพสิทธิของผู้อื่น

4. การฝึกวินัยโดยให้ผู้เรียนฝึกฝนหรือทำซ้ำ ผู้เรียนอาจไม่เห็นคุณค่าและมีทัศนคติไม่ดีต่อการพัฒนาวินัย

5. ความเข้มข้นของการบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเอง

ด้านความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา

จุดแข็ง

1. เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนารูปแบบและกลไกฯ ร่วมกัน

2. กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน บูรณาการกับกิจกรรม การเรียนรู้ทุกชั่วโมง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. กิจกรรมการพัฒนาวินัย เน้นการให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากภายใน (Inside out) จนกลายเป็น “แรงผลักดันภายใน” (Internal change drivers) ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อเสริมสร้างการมีวินัยด้วยตนเอง

4. เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความผูกพันของครูที่มีต่อการทำงาน และความมุ่งมั่นของครู

จุดอ่อน

1. ความเข้มข้นของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน

2. ความชัดเจนของบทบาทผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ที่มีต่อการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

จุดแข็ง

1. กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน เป็นการบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาหน้าที่พลเมือง/ ทุกรายวิชา

2. ใช้การสร้างความรู้แบบ PDCA เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้/ บูรณาการวิธีการเรียนรู้

3. กิจกรรมการพัฒนาวินัย เน้นการให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากภายใน (Inside out) จนกลายเป็น “แรงผลักดันภายใน” (Internal change drivers) ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อเสริมสร้างการมีวินัยด้วยตนเอง

4. เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จุดอ่อน

1. ความเข้มข้นของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน

2. ความชัดเจนของบทบาทผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ที่มีต่อการเสริมสร้างวินัย ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

จุดแข็ง

1. การพัฒนาวินัยนักเรียนตั้งอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ร่วมกันเป็นชุมชนนักปฏิบัติ
2. ใช้วิธีการ “จัดค่ายผู้นำวินัย” โดยมีตัวแทนครูและนักเรียนเข้าร่วม เพื่อเป็นครูและนักเรียนแกนนำ
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งกระตุ้นการคิด โดยมอบบทบาทการคิดเป็นรายบุคคล และนำมาเปรียบเทียบเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนและกลุ่มเพื่อน
4. สร้างระบบการพัฒนาความรู้และการจัดการความรู้ โดยความร่วมมือกับโรงเรียน กรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. การใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และอธิบายสถานการณ์ ปัญหาของวินัยนักเรียนในโรงเรียน
6. เสนอแนะการฝึกวินัยตามขนาดของโรงเรียน

รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน

เป็นกระบวนการจัดตั้งคณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียกับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องวินัยนักเรียน เข้ามาร่วมรับผิดชอบ ผลักดัน ขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างจริงจัง โดยคณะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของทีมขับเคลื่อน ควรประกอบด้วย

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
- 1.2 ครูที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบการกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ ช่วงชั้น การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกำกับดูแลกิจการนักเรียน
- 1.3 ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ที่มีความเข้าใจและสามารถเสียสละเวลามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้
- 1.4 ผู้แทนชุมชน และ/หรือ ผู้นำทางความคิดของคนในชุมชน
- 1.5 ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา
- 1.6 ศิษยานุศิษย์

1.7 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ครูอาวุโส หมายถึง ครูที่เกษียณอายุราชการ แต่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยนักเรียนเป็นอย่างดี

1.8 ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพครู หมายถึง คณาจารย์จากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีความรู้และประสบการณ์การพัฒนาวินัยนักเรียน

2. การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน

ดำเนินการโดยทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน โดยมีกระบวนการดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาวินัยนักเรียนของสถานศึกษา ด้วยกระบวนการ SWOT analysis

2.2 การสร้างทางเลือกเป้าหมายวินัยนักเรียน ที่สอดคล้องกับโอกาสความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการให้สำเร็จ โดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง ปัญหาด้านวินัยของนักเรียน และนโยบายการพัฒนาวินัยนักเรียนที่เป็นภาพรวมของประเทศ ซึ่งการสร้างทางเลือกเป้าหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียน ควรมีเป้าหมายที่หลากหลาย มีเหตุผล ความสำคัญ และความจำเป็นที่แตกต่างกันไปในแต่ละเงื่อนไข มีความท้าทายต่อการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย มีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาได้สำเร็จในระยะเวลา 3-5 ปี

2.3 การตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน โดยการสร้างโอกาสในประชาคมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัย โดยการประชุมชี้แจง อธิบาย และสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน ด้วยการให้มีการอภิปราย สร้าง การเรียนรู้ร่วมกันด้วยเหตุและผล และด้วยหลักการประชาธิปไตย ภายใต้การให้ข้อมูลและเงื่อนไขการพัฒนาร่วมกัน การตัดสินใจเลือกประเด็นเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนขั้นสุดท้าย จะตัดสินใจเลือกโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นประเด็นที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ และไม่ต้องกว้างขวาง หรือเป็นการกำหนดแบบตีคลุม “รักพี่เสียดายน้อง” จนขาดจุดเน้น

3. กลยุทธ์การดำเนินงานการพัฒนาวินัยนักเรียน

3.1 การพัฒนาวินัยนักเรียน มีหลักการพื้นฐานที่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้น ดังนี้

3.1.1 นักเรียนทุกคนมีคุณค่า สามารถสอนได้และเรียนรู้ได้ แม้จะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้ง ด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ รวมถึงนักเรียนที่อาจจะต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ทุกคนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ การพัฒนาวินัยนักเรียนจึงถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของนักเรียน ที่ทุกคน มีสิทธิ์ที่จะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่เท่าเทียมกัน

3.1.2 การพัฒนาวินัยนักเรียน ต้องเป็นการดำเนินการแบบปฏิบัติการทั่วทุกภาคส่วนทั้งโรงเรียน ทั้งระบบการเรียนการสอน ระบบกิจกรรมนักเรียน การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรม และการพัฒนานักเรียนร่วมกันระหว่างครูกับผู้บริหาร ซึ่งจะต้องมีการวางแผนงาน ออกแบบและกำหนดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ

3.1.3 หลักการการมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีภาพที่ปรารถนาในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนที่ชัดเจนร่วมกัน โดยภาพที่ปรารถนาจะต้องมีพื้นฐานการพัฒนาแนวคิดมาจากสภาพแวดล้อม บริบทและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อที่จะทำให้ภาพที่พึงประสงค์มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับวิถีของชุมชน

3.1.4 หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน หมายความว่า การดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจอย่างแท้จริงจากผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ ซึ่งควรจะอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียนระดับโรงเรียน ที่มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.1.5 กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาวินัยนักเรียน ควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไข ของ Edward L. Thorndike ประกอบด้วย กฎการฝึกหัด (Law of exercise) กฎแห่งความพร้อม (Row of readiness) กฎแห่งผล (Law of effect) และการใช้หลักการเสริมแรง (Reinforcement)

3.1.6 การพัฒนาวินัยโดยอาศัยหลักการความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชน วัดโรงเรียน (Cluster community base) โดยมุ่งหวังให้ชุมชนช่วยดูแลในทุกระดับการศึกษา

3.1.7 การพัฒนาวินัยนักเรียนตั้งอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ร่วมกันเป็นชุมชนของนักปฏิบัติ ที่ต้องปรับตัว เรียนรู้ ปรับเปลี่ยนวิธีการ ยืดหยุ่น และสื่อสารร่วมกันตลอดเวลา

3.2 กลยุทธ์การพัฒนาวินัยนักเรียน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน บูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั่วโมง ทุกกลุ่มสาระ โดยครูทุกคน

3.3 การพัฒนาวินัยโดยการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra curriculum) ด้วยการตั้งใจออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวินัย โดยมีกลุ่มแกนนำช่วยกันขับเคลื่อนและซึ่มลึก มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาตั้งแต่ ตื่นนอนตอนเช้า แต่งตัวไปโรงเรียน จนเลิกเรียนเดินทางกลับบ้าน หมายความว่ากิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอชั้นเรียน ต้องได้รับการออกแบบและจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ

3.4 การออกแบบการเรียนรู้ที่ดี ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในกิจกรรมที่จะนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การจัดกิจกรรมเพิ่มความเข้มข้นของการเรียนรู้แบบ

ค่อยเป็นค่อยไป การให้ข้อมูลย้อนกลับของผลการกระทำ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสปรับปรุงพัฒนาตนเอง การสร้างประสบการณ์แห่งความสำเร็จและการจัดกิจกรรมให้มีการกระตุ้นการคิด

3.5 สร้างระบบการพัฒนาความรู้และการจัดการความรู้ เกี่ยวกับการดำเนินงาน พัฒนาวินัยนักเรียน อย่างเป็นระบบ เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์องค์ความรู้จากการดำเนินงานและปรับปรุงระบบการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.6 การใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ อธิบาย สถานการณ์ปัญหาของวินัยนักเรียนในโรงเรียน (Events) ซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อน และมีปัจจัยสาเหตุ (Cause) ที่ส่งผลให้เกิดผล (Effect) คือ ปัญหาวินัยนักเรียน ในรูปแบบของวงจรสาเหตุแห่งปัญหาวินัยนักเรียนในแต่ละด้าน ที่โรงเรียนกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนา (Causal loops diagram)

3.7 การดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน ควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียนอย่างรอบคอบ รอบด้าน ตั้งแต่ปัญหาของชุมชนและโรงเรียน เป้าหมายคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ และนโยบายของชาติ เพื่อนำมาประกอบการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวินัยนักเรียน ตลอดจนการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและเครื่องมือวัดความสำเร็จ (Key performance indicators) ของการพัฒนาวินัย ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สะท้อนความก้าวหน้าของการพัฒนาวินัยให้มีความน่าเชื่อถือ (Content validity) และต้องมีความเชื่อมั่นได้ (Reliability)

รายละเอียดของรูปแบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยนักเรียน

1. การเตรียมความพร้อม ต้องเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันให้ชัดเจนของทีมขับเคลื่อนการพัฒนาวินัยและบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้ ทุกคนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เรียนรู้ถึงเป้าหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียนของโรงเรียน

1.2 การสรรหาบุคคลที่จะเป็นคณะรับผิดชอบ ที่มีศักยภาพ มีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

1.3 การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้อย่างกว้างขวางกับชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.4 การปรับหรือสร้างระบบการบริหารที่สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน

1.5 การสนทนาที่มุ่งสะท้อนคิดต่อผลการปฏิบัติ (Reflection dialogue) โดยที่ทุกขั้นตอนของการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะต้องมีการสะท้อนความคิดของสมาชิกในทีมทุกขั้นตอน เพื่อนำความเห็นของทุกคนมาหลอมรวมและปรับปรุงกระบวนการพัฒนาวินัยนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. กิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน เป็นการออกแบบอย่างตั้งใจและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ลักษณะของกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน จำเป็นต้องดำเนินการอย่างน้อย 2 ลักษณะพร้อมกัน และดำเนินการ ให้สอดคล้อง เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียนไปในแนวทางเดียวกัน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน มีข้อเสนอแนะประเภทของกิจกรรม ดังนี้

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด เป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีโอกาสของการได้รับการพัฒนาทั้งบุคลิกภาพ ระเบียบวินัย และอุดมการณ์

2.2 กิจกรรมฝึกอบรมวินัยที่ได้รับการออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ กิจกรรมการเดินแถวมาโรงเรียน กิจกรรมการเดินแถวเข้าชั้นเรียน กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมน้องช่วยพี่ และกิจกรรม Body scan

2.3 กิจกรรมฝึกภาวะผู้นำ ได้แก่ กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน และกิจกรรม การสร้างสรรค์ผลงานโดยนักเรียนเป็นผู้ออกแบบ (Learner generated media: LGM)

2.4 กิจกรรมการเข้าค่ายอย่างเข้มข้น โดยแบ่งลักษณะของการออกแบบกิจกรรมที่มีการฝึกฝนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันทั้งนักเรียนและครูอย่างต่อเนื่อง ในช่วงเวลา 1-2 วัน เช่น ค่ายผู้นำ ค่ายอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรม ค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต กิจกรรมระดมสมอง กิจกรรมเพลงความซื่อสัตย์ เป็นต้น

3. กิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยเหตุผลดังนี้

3.1 การแก้ปัญหาวินัยนักเรียน มีเงื่อนไขและบริบทของปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน การใช้กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่บูรณาการกับการเรียนการสอน จะช่วยสะท้อนแง่มุมของกระบวนการพัฒนาวินัยนักเรียนในทุกมิติ

3.2 ลดความโดดเดี่ยวในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนของครูรายบุคคล มาเป็นการทำงานร่วมกันผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นลักษณะของการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกัน

3.3 สร้างพลังการพัฒนาวินัยนักเรียน ผ่านการทำงานร่วมกันของครูและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำให้เกิดพลัง ในการสร้างสรรค์แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

4. การประเมิน นิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียน ที่ดำเนินการพัฒนาทั้งกิจกรรมที่บูรณาการผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำเป็นต้องมีระบบการประเมิน นิเทศ ติดตามการปฏิบัติอย่างจริงจัง ชัดเจนและต่อเนื่อง แล้วนำผลการประเมินย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงเป้าหมายและกิจกรรมการพัฒนาให้มีความเหมาะสม

ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างวินัย

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. **ปัจจัยด้านผู้บริหาร** เป็นความสามารถของผู้บริหารที่ควรมีในการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

2. **ปัจจัยด้านครู** เป็นคุณลักษณะ ความรู้และความสามารถของครูที่ควรมีในการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน มีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมวินัยนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการและประสานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวินัยของผู้เรียนกับการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

3. **ปัจจัยด้านนักเรียน** เป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้เรียน ที่เมื่อมีลักษณะหรือพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว จะทำให้การเสริมสร้างวินัยบรรลุเป้าหมาย

4. **ปัจจัยด้านเครือข่ายความร่วมมือ** เป็นความร่วมมือกันของสถาบันต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน ที่สามารถช่วยเหลือ ดูแล แนะนำนักเรียนให้มีวินัย เมื่ออยู่ภายนอกโรงเรียน ช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการสอดส่องดูแลขณะที่นักเรียนอยู่นอกโรงเรียน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

5. **ปัจจัยด้านบริบท** เป็นการสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีวินัยของนักเรียน

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่จะต้องใช้เวลาความร่วมมือ เปิดใจยอมรับการพัฒนา และต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชนโดยรอบ โดยมีเงื่อนไขที่จะทำให้การเสริมสร้างวินัยประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. ความสนใจและเต็มใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนต้องให้ความสนใจ มั่นใจในคุณค่าและความสำคัญของการมีวินัย โดยอาศัยความคิดริเริ่มของคณะครูและการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นหลัก

2. การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ในแผนหรือหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน มอบหมายผู้รับผิดชอบหลักอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
3. การติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
4. การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยให้เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา ต้อง ไม่เป็นการเพิ่มงบประมาณจากปกติและไม่ใช้การเพิ่มภาระงานให้กับผู้สอน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างวินัย ควรเป็นกิจกรรมที่ใกล้ตัวและเป็นส่วนหนึ่งในแบบแผนการปฏิบัติของโรงเรียนตามความเหมาะสม
5. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยรอบ
6. การสร้างความยั่งยืนของการเสริมสร้างวินัย โดยนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ปรับเข้ากับกระบวนการภายใน จะเป็นการบูรณาการการดำเนินงานและกลายเป็นความร่วมมือของครูและผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

1. การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างและพัฒนาวินัยในแต่ละด้านในแผนหรือหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาความจำเป็น และบริบทของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และสามารถปฏิบัติการพัฒนาได้จริง โดยมอบหมายผู้มีส่วนรับผิดชอบอย่างชัดเจนและเป็นระบบ
2. กำหนดแบบแผนในการกำกับติดตามการเสริมสร้างและพัฒนาวินัยอย่างต่อเนื่อง
3. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและพัฒนาวินัย อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาและความต้องการของสังคมและชุมชน
4. การดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาวินัยผู้เรียน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน และเป็นกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของครู
5. สถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยของผู้เรียนในลักษณะของการทำงานวิจัย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). *กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือครูแนวการจัดทำแผนการสอนพัฒนา คักยภาพ โครงการทดลองพัฒนาคักยภาพของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดวงพิมพ์
- กุลชา ศิรเฉลิมพงศ์. (2544). *แนวทางการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้. (2544). *แนวคิดคอนสตรัคชันนิสซึม*. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560, จาก www.edu.nu.ac.th/selfaccess/researches/admin.
- จรรยา กุลสุทธิชัย. (2547). *การดำเนินงานเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียน บ้านลำโรง (ภิญโญอนุสรณ์) อำเภอกะสัง จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ใจจริง บุญเรืองรอด. (ม.ป.ป.). *การบริหารกิจการนักเรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. (2539). *การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ: โครงการวิจัย*. รายงาน การวิจัย กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชาญชัย ศรีเพชร. (2557). *การเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 23*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐชา ฐานีสร และคณะ. (2553). *ศึกษาศภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ณัฐวุฒิ บุรีแสง. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 10(48), 17-26.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2527). จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. *วารสารแนวแหวน*, 18(91), 58-59.
- ถิรพงศ์ ฤกษ์ชา. (2558). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาวินัยนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 9(ฉบับพิเศษ), 169-185.
- ธิดารัตน์ ธนะคำดี. (2552). การพัฒนาแบบวัดความมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. *ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ธีรภูมิ ประทุมพรรัตน์. (ม.ป.ป.). *การบริหารกิจการนักเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2548). *การแนะแนว เพื่อพัฒนาผู้เรียน*. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- ประกิต วงษ์มอญ. (2550). *สภาพการปฏิบัติตามวินัยนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามความคิดเห็นของครูฝ่ายปกครองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระดับเขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ประวีณ ฦ นคร. (2557). *เอกสารคำบรรยายเสริมทักษะด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ประหยัด ยางกลาง. (2546). *การปฏิบัติงานตามระเบียบวินัยและการส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนัส หันนาคินทร์. (2542). *หลักการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต. โต.). (2539). *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- พล แสงสว่าง. (2529). *อาชีพศึกษาและแนะแนวอาชีพ*. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- พัชรี สวนแก้ว. (2545). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 2173107 จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ดวงกลม.

- ไพบูลย์ ขำขันมะลี. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนหนองตอวิทยา อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุรวัดน์ คล้ายมงคล. (2542). Constructivist. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560, จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~kyurawat/doc/constructivist.pdf>.
- ร่วมจิตร ศรีวงศ์. (2552). *วิธีเสริมสร้างวินัยนักเรียนยุคใหม่*. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/410846>.
- รุจิรี ภู่อสาร และคณะ. (2536). *แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- เรขา ดุลยรัตน์. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูการจ้ดกระบวนการกลุ่มและการจัดการเกี่ยวกับการสอนกับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2539). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลภา สบายยิ่ง. (2542). *จิตวิทยาเพื่อการดำรงชีวิต*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิสูตร ไร่ดี. (2553). *การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบโดยใช้กิจกรรมชุมนุม โรงเรียนบ้านหนองปรือคิม่วง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุภวดี บุญดวงศ์. (2555). ปัจจัยเชิงเหตุของการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และบุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. *วารสารวิชาการคุณธรรมความดี*, 1(1), 59-78.
- สมจิตรา เรืองศรี. (2550). *การใช้แบบทดสอบเพื่อการแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาภิต. (2549). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำเภา พุทธปวน. (2548). การศึกษาการส่งเสริมพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). รายงานการศึกษาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. มปท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). ข้อมูลวันสำคัญโครงการปිරณรงคัวัฒนธรรมไทยและแนวทางในการจัดกิจกรรม/ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริกร อินสม. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุชา จันทร์เอม. (2531). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรเกียรติ์ จอมไพศรี. (2550). การพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560, จาก <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/constructivist-theory/>.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (ม.ป.ป.). วิธีเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. (2561). Education bureau. ค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2561, จาก <http://www.edb.gov.hk>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
Interview Form

Interview Form

Interviewer: Researcher

Interviewee: Principal and teachers at schools, all sectors of Japanese society related to the schools to strengthen disciplines in schools.

1. Do the relevant Japanese government policies and Japanese regulations promote or hinder to strengthen disciplines in schools?

2. How do the relevant Japanese government policies and Japanese regulations promote to strengthen disciplines in schools?

3. How do the relevant Japanese government policies and Japanese regulations hinder to strengthen disciplines in schools?

4. Do the Educational Standards and Japanese Basic Education Curriculum promote or hinder to strengthen disciplines in schools?

5. How do the Educational Standards and Japanese Basic Education Curriculum promote to strengthen disciplines in schools?

6. How do the Educational Standards and Japanese Basic Education Curriculum hinder to strengthen disciplines in schools?

7. What are the procedures and processes to strengthen disciplines in schools in Japan?

8. What concepts, processes and principles are applied in each procedures and each processes to strengthen disciplines in schools in Japan?

9. Are there the cooperation of all sectors of Japanese society to strengthen disciplines in school?

10. What are they?

11. How do they strength then disciplines in schools?

12. What are states and condition applied in the cooperation of all sector of Japanese society to strengthen disciplines in schools?

13. Are there the mechanism systems of the cooperation of all sector of Japanese society to strengthen disciplines in schools?

14. What are the mechanism systems of the cooperation of all sector of Japanese society to strengthen disciplines in schools?

15. What are the concepts, principles and theories of factors that strengthen Japanese people to have disciplines?

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ
และตัวปัจจัยการมีวินัยของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การมีวินัย ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์ท่านช่วยพิจารณาความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การมีวินัย
ของนักเรียน ตามโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการมีวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละ
เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ตอนที่ 3 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ตอนที่ 4 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการมีวินัยด้านความรับผิดชอบและการตรง
ต่อเวลา

ตอนที่ 5 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จัก
กาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพของผู้ตอบ

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อื่นๆ (ระบุ).....

2. สังกัด

สพป. เขต.....จังหวัด.....

สพม. เขต.....

อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการมีวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอก
เห็นใจผู้อื่น (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

โปรดพิจารณาความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียนในแต่
รายการ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

5 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียนมีความเหมาะสมในระดับ
มากที่สุด

- 4 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียนมีความเหมาะสมในระดับมาก
- 3 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียนมีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้การมีวินัยของนักเรียนมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

นิยามศัพท์

การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะ/พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ครอบครัว และสังคม

จิตอาสา หมายถึง จิตที่มีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมด้วย สิ่งของ เงินทอง เวลา แรงกายและสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างสมัครใจ ไม่มุ่งหวังสิ่งใดตอบแทน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้

1. **ต่อบุคคล** เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ความรู้ ชี้นำในสิ่งที่มีประโยชน์ ชักจูงในสิ่งที่ดีงาม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เพื่อบรรเทาความต้องการของผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

2. **ต่อสังคม** ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ให้บริการและอำนวยความสะดวกในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตั้งใจทำงานส่วนรวมจนสำเร็จ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วน แสดงออกโดยไม่หวังผลตอบแทน

3. **ความเสียสละ** หมายถึง การแบ่งปันให้แก่บุคคลอื่นที่ควรให้ด้วย กำลังกาย ทรัพย์สิน สติปัญญา พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละ

4. **ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น** หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และมีการแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ

ที่	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. จิตอาสาต่อบุคคล						
1.1	นักเรียนแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น					
1.2	นักเรียนให้ความช่วยเหลือต่อผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ					
1.3	นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
1.4	นักเรียนทำประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน					
1.5	นักเรียนพยายามที่จะแบ่งเบาหรือบรรเทาความต้องการของผู้อื่น					
1.6	นักเรียนเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น					
1.7	นักเรียนเป็นผู้ชักจูงเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ดีงาม					
2. จิตอาสาต่อสังคม						
2.1	นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม					
2.2	นักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์					
2.3	นักเรียนเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม					
2.4	นักเรียนเสนอความคิดที่จะพัฒนาโรงเรียน					
2.5	นักเรียนตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ					
2.6	นักเรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว					
2.7	นักเรียนสละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า					
3. ความเสียสละ						
3.1	นักเรียนเสียสละสิ่งของเพื่อแบ่งปันให้แก่บุคคลอื่น					
3.2	นักเรียนเสียสละเวลาและแรงงานช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์					
3.3	นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นที่ทำการงาน					
3.4	นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยแก้ปัญหาให้แก่บุคคลอื่น					
3.5	นักเรียนยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุขและประสบความสำเร็จ					
3.6	นักเรียนแบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภคให้แก่ผู้ที่ขัดสนและสละทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล					
4. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น						
4.1	นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น					
4.2	นักเรียนเป็นผู้ที่เอาใจเขามาใส่ใจเรา					
4.3	นักเรียนแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
4.4	นักเรียนคาดเดารูสึกของผู้อื่นจากการแสดงทางสีหน้าได้					
4.5	นักเรียนใช้ประสบการณ์ ความรู้สึกของตนเองเพื่อเข้าใจสถานการณ์ของคนอื่นอย่างเหมาะสม					
4.6	นักเรียนใช้ภาษาท่าทาง และภาษาพูดที่ บ่งบอกถึงความเข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

นิยามศัพท์

การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะ/พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ครอบครัว และสังคม

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น อย่างถูกต้องและดีงาม ประกอบด้วย

1. **การไม่บิดเบือนข้อมูลจากความจริง** หมายถึง การไม่พูดหรือแสดงพฤติกรรมให้ผิดแผกไปจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริงที่จะทำให้เกิดความเสียหายและเสียหายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น จำแนกเป็นการไม่กระทำอันใดให้ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง การไม่พูดในสิ่งที่ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง และการไม่คิดสิ่งผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง

2. **การระอวยและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด** หมายถึง ความรู้สึกภายในที่จะทำบาปทำความชั่ว/ทำสิ่งไม่ถูกต้องไม่ควร และความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่วและผลของกรรมชั่ว เช่น ความระอวยและเกรงกลัวที่จะคิด จะพูดหรือจะกระทำความชั่ว

3. **การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้อง** หมายถึง การให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมตามหลักศีลธรรมและหลักกฎหมาย และแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตนหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญาที่ให้ไว้กับตนเอง บุคคล หน่วยงาน และสังคม จำแนกเป็น การให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้องและการปฏิบัติตามข้อตกลงกับข้อตกลงหรือคำสัญญา

4. **การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน** หมายถึง การไม่คิด ไม่พูด และไม่กระทำการใด ๆ ที่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย ไม่กระทำอันใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่พูดและไม่คิดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน

5. **การไม่แสวงหาประโยชน์ในทางที่เสียหาย** หมายถึง ไม่ประพฤติปฏิบัติ พูด และคิดในทางที่ไม่ถูกต้องสมควร เพื่อให้ได้ตามความต้องการของตนเอง อาจเป็นทรัพย์สิน สิทธิบางอย่าง หรือได้รับบริการให้ความสะดวกสบายอย่างเป็นพิเศษกว่าคนอื่น

ที่	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริง						
1.1 การไม่กระทำอันใดให้ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง						
1)	การไม่กระทำต่อตนเองอันใดให้ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง					
2)	การไม่กระทำต่อผู้อื่นอันใดให้ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง					
1.2 การไม่พูดในสิ่งที่ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง						
1)	การไม่พูดในสิ่งที่ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเอง					
2)	การไม่พูดในสิ่งที่ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้อื่น					
1.3 การไม่คิดสิ่งผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง						
1)	การไม่คิดสิ่งผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเอง					
2)	การไม่คิดสิ่งผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้อื่น					
2. การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด						
2.1 รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะคิดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร						
1)	รู้สึกละอายใจที่คิดจะเอาของของคนอื่นมาเป็นของตน					
2)	รู้สึกละอายใจที่คิดเข้าข้างตนเองทั้งที่รู้ว่าตนเองทำผิด					
2.2 รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะพูดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร						
1)	รู้สึกละอายที่จะพูดให้ตัวเองดูดีในสายตาคนอื่น					
2)	รู้สึกละอายที่จะนินทาว่าร้ายผู้อื่น					
2.3 รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร						
1)	รู้สึกละอายที่จะลอกการบ้านเพื่อน					
2)	รู้สึกละอายที่จะทุจริตในห้องสอบ					
3)	รู้สึกเกรงกลัวการทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน					
4)	รู้สึกเกรงกลัวการทำผิดกฎจราจร					
3. การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้อง						
3.1 การให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้อง						
1)	ให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงหลักศีลธรรมอันดี					
2)	ให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักกฎหมาย					

ที่	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3.2 การปฏิบัติสอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญา						
1)	การปฏิบัติสอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญาต่อตนเอง					
2)	การปฏิบัติสอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญาต่อบุคคล					
3)	การปฏิบัติสอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญาต่อหน่วยงานต่างๆ					
4)	การปฏิบัติสอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญาต่อสังคม					
4. การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน						
4.1 ไม่กระทำอันใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน						
1)	ไม่กระทำอันใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเอง					
2)	ไม่กระทำอันใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น					
4.2 ไม่พูดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน						
1)	ไม่พูดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเอง					
2)	ไม่พูดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น					
4.3 ไม่คิดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน						
1)	ไม่คิดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเอง					
2)	ไม่คิดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น					
5. การไม่แสวงหาประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสีย						
5.1 ไม่ประพฤติหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง						
1)	ทำการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ไม่ทำการใด ๆ ที่เป็นการหาประโยชน์จากผู้อื่น					
2)	ไม่ร่วมมือกันทำการใดๆ ที่ไม่ถูกต้องไม่ควร					
5.2 ไม่พูดเพื่อหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง						
1)	ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางที่เสื่อมเสียเพื่อประโยชน์ส่วนตน					
2)	ไม่พูดสอพลอ พูดโกหกเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน					
5.3 ไม่คิดหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง						
1)	ไม่คิดหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควร					
2)	ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนหรือเอาดีเข้าตน					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการมีวินัยด้านความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา

นิยามศัพท์

การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะ/พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยึดมั่นใน ข้อตกลง กฎเกณฑ์และระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ครอบครัว และสังคม

วินัยด้านความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจมุ่งมั่นต่อการศึกษา และการเป็นอยู่ของตนเอง ผู้อยู่ในความดูแลและสังคมอย่างเต็ม ความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด

วินัยด้านการตรงต่อเวลา หมายถึง ความตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุก ๆ เรื่อง ทั้งเรื่องกิจวัตรประจำวันของตัวนักเรียนเอง และความตรงต่อเวลาในการทำภารกิจที่ เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

ที่	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1.1	แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ					
1.2	รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
1.3	รับผิดชอบต่อการเรียน					
1.4	ขยันศึกษาเล่าเรียน					
1.5	รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง					
1.6	มีความอดทน เพียรพยายาม					
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม						
2.1	ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ					
2.2	เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและ/หรือชุมชน					
3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
3.1	ช่วยทำงานบ้าน					
3.2	เคารพ เชื่อฟังผู้ปกครอง					
3.3	ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ					
3.4	ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว					
4. การตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุกๆ เรื่อง ทั้งเรื่องกิจวัตรประจำวันของตัวนักเรียนเอง						
4.1	มาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง					
4.2	เข้าเรียนทันเวลา					
4.3	เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลา					
4.4	ส่งงานภายในเวลาที่กำหนด					
4.5	ส่งการบ้านภายในเวลาที่กำหนด					
4.6	เข้าห้องสอบตรงเวลา					
5. การตรงต่อเวลาในการทำภารกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น						
5.1	ไม่ผิดเวลานัด					
5.2	เมื่อยืมของแล้วส่งคืนตามเวลา					

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น

นิยามศัพท์

การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะ/พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยึดมั่นใน ข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ครอบครัว และสังคม

การปฏิบัติตามตามระเบียบ หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนเกี่ยวกับการ แต่งกาย การไว้ทรงผม การเข้าห้องเรียน การปฏิบัติตนทั้งในและนอกโรงเรียน การปฏิบัติตน ขณะที่อยู่ในห้องเรียน หรือในเวลาเรียน การดูแล รักษาความสะอาดของห้องเรียน การสร้าง ความรัก ความผูกพัน ภายในโรงเรียน การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มาโรงเรียน การนำยานพาหนะ มาโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัย การขออนุญาต ออกนอกบริเวณโรงเรียนหรือกลับบ้านก่อนเวลาเลิกเรียน การรับประทานอาหารเช้า การพักกลางวัน การลาป่วย และการช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ให้สวยงามและ ปลอดภัย

การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติตามของนักเรียนตามกฎของ โรงเรียนเกี่ยวกับ การตรงต่อเวลา การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การใช้ห้องเรียน หรือห้องประกอบการ การมีมารยาทในขณะที่ครูทำการสอน การนำอาหาร มารับประทานในห้องเรียน การเล่นให้เป็นเวลา การปฏิบัติตนในชั่วโมงเรียน การเดินเมื่อเปลี่ยน ห้องเรียน การไม่นำสิ่งที่เป็นอันตรายเข้ามาในโรงเรียน การไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกชนิด การไม่นำ อุปกรณ์ เครื่องเล่น เกม หรือสิ่งที่เป็นไปเพื่อความบันเทิงเข้ามาในโรงเรียน และการรักษาความ ปลอดภัยที่อาจเกิดจากบุคคลภายนอก

การรู้จักกาลเทศะ หมายถึง การวางตนให้ถูกต้องในเรื่อง การแต่งกาย การพูด การมี ความเกรงใจผู้อื่น การรู้จักให้เกียรติผู้อื่น การแสดงความขอบคุณ หรือขอโทษได้อย่างเหมาะสม การมีมารยาทในการทักทาย ให้เหมาะสมกับบุคคล การมีกิริยามารยาทที่อ่อนน้อม วางตัวให้ เหมาะสมกับเวลา บุคคล การรู้จักวางตนให้เหมาะสม รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ การมีมารยาท ในการยืน ให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การมีมารยาทในการเดิน การมีมารยาท ในการนั่ง การมีมารยาทในห้องเรียน หรือห้องประชุม การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร และการมีมารยาทบนรถโดยสารประจำทาง

การเคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง การรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็น และสิทธิของเพื่อน และผู้อื่น ในเรื่อง การพูด การฟัง การรู้จักรอคอย การไม่ส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนเพื่อนหรือ ผู้อื่น การระลึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การยอมรับและทำตามกฎ ข้อบังคับ ของโรงเรียน

หรือสังคม เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน การไม่แอบอ้างใช้สิทธิ์ของเพื่อนหรือผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และการไม่หยิบหรือใช้อุปกรณ์หรือทรัพย์สินสมบัติของเพื่อนหรือผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

ที่	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ						
1.1	ระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกายของนักเรียน					
1.2	ระเบียบเกี่ยวกับทรงผมของนักเรียนทั้งชายและหญิง					
1.3	ระเบียบเกี่ยวกับเวลามาโรงเรียนและการเข้าแถวเคารพธงชาติ					
1.4	ระเบียบการเข้าห้องเรียนเมื่อนักเรียนมาสาย					
1.5	ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนทั้งในและนอกโรงเรียน					
1.6	ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนขณะที่อยู่ในห้องเรียน หรือในเวลาเรียน					
1.7	ระเบียบเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน					
1.8	ระเบียบเกี่ยวกับการสร้างความรัก ความผูกพัน ภายในโรงเรียน					
1.9	ระเบียบเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาโรงเรียน					
1.10	ระเบียบเกี่ยวกับการนำยานพาหนะมาโรงเรียน					
1.11	ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัย					
1.12	ระเบียบในการขออนุญาตออกนอกบริเวณโรงเรียนหรือกลับบ้าน ก่อนเวลาเลิกเรียน					
1.13	ระเบียบในการรับประทานอาหาร, การพักกลางวัน					
1.14	ระเบียบเกี่ยวกับการลาป่วย -ลากิจ					
1.15	การช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนบริเวณโรงเรียน ให้สวยงามและปลอดภัย					
2. ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน						
2.1	กฎของการตรงต่อเวลา					
2.2	กฎของการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่					
2.3	กฎของการมีสัมมาคารวะ ต่อผู้ใหญ่					
2.4	กฎของการใช้ห้องเรียน หรือห้องประกอบการ					
2.5	กฎของการมีมารยาทในขณะที่ครูทำการสอน					
2.6	กฎของการนำอาหารมารับประทานในห้องเรียน					
2.7	กฎของการเล่นให้เป็นเวลา					

ที่	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2.8	กฎของการปฏิบัติตนในชั่วโมงเรียน					
2.9	กฎของการเดินเมื่อเปลี่ยนห้องเรียน					
2.10	กฎของการไม่นำสิ่งที่เป็นอันตรายเข้ามาในโรงเรียน					
2.11	กฎของการไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุขทุกชนิด					
2.12	กฎของการไม่นำอุปกรณ์ เครื่องเล่นเกม/สิ่งที่เป็นไปเพื่อความบันเทิงเข้ามาในโรงเรียน					
2.13	กฎของการรักษาความปลอดภัยที่อาจเกิดจากบุคคลภายนอก					
3. ด้านการวางตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ						
3.1	การแต่งการให้เหมาะสมตามกาลเทศะ					
3.2	การพูดได้ถูกต้องตามกาลเทศะ					
3.3	การมีความเกรงใจผู้อื่น					
3.4	การรู้จักให้เกียรติผู้อื่น					
3.5	การรู้จักกาลเทศะในการแสดงความขอบคุณ หรือขอโทษได้อย่างเหมาะสม					
3.6	การมีมารยาทในการทักทาย ให้เหมาะสมกับบุคคล					
3.7	การมีกิจกรรมารยาทที่อ่อนน้อม วางตัวให้เหมาะสมกับเวลา บุคคล					
3.8	การรู้จักวางตนให้เหมาะสม รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่					
3.9	การมีมารยาทในการยืน ให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล					
3.10	การมีมารยาทในการเดิน					
3.11	การมีมารยาทในการนั่ง					
3.12	การมีมารยาทในห้องเรียน หรือห้องประชุม					
3.13	การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร					
3.14	การมีมารยาทบนรถโดยสารประจำทาง					
4. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น						
4.1	การรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและผู้อื่น					
4.2	สิทธิในการพูดที่ต้องไม่พูดไปรบกวนคนอื่นที่กำลังเรียนหรือต้องการความสงบ					
4.3	สิทธิการฟังเพลงที่ไม่เปิดเสียงดังจนคนอื่นรำคาญ					
4.4	การไม่นำความลับของเพื่อนหรือผู้อื่นมาเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต					
4.5	การรู้จักรอคอย ไม่แซงคิวเพื่อนหรือผู้อื่น					

ที่	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4.6	การไม่ส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนเพื่อน/ผู้อื่นในขณะที่เรียน/ ฟังประชุม/ที่สาธารณะ					
4.7	การระลึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่พูด/แสดงท่าทาง ให้เพื่อน/ผู้อื่นเสียใจ					
4.8	การไม่พูดหรือกล่าวถึงปมด้อยของเพื่อน/ผู้อื่น อันจะทำให้อีกฝ่าย อับอายหรือเสียหาย					
4.9	การยอมรับและทำตามกฎ ข้อบังคับ ของโรงเรียนหรือสังคม เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
4.10	การไม่แอบอ้างใช้สิทธิของเพื่อนหรือผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ของตน					
4.11	การไม่หยิบหรือใช้อุปกรณ์หรือทรัพย์สินสมบัติของเพื่อนหรือผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต					
4.12	การไม่แย่งพูด หรือพูดสอดแทรกขณะที่เพื่อนหรือผู้อื่นกำลังพูด					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณสำหรับการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
รายงานการประชุมเครือข่ายวิจัย

**สรุปประเด็นการประชุมคณะวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้
รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ณ ห้องประชุมส่วนกลาง ชั้น 5 อาคาร 2 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
วันพฤหัสบดีที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2560 เวลา 09.00-12.00 น.**

เริ่มประชุม เวลา 09.00 น.

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร ประธานกล่าวเปิดการประชุมและกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งเป็นนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่างๆ รวม 5 สถาบัน คือ 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3) มหาวิทยาลัยนครพนม 4) มหาวิทยาลัยบูรพา และ 5) มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งเป้าหมายการดำเนินงานประชุมเพื่อร่วมกันออกแบบและสร้างเครื่องมือในการดำเนินการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้รูปแบบและกลไก การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประธานได้ให้นโยบายและแนวทางการทำงานของโครงการ สรุปได้ดังนี้

1. นักวิจัยต้องไปดำเนินการจัดประชุมวิพากษ์ก่อนดำเนินการทดลองและปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันให้ข้อเสนอแนะและประเมินความไปเป็นไปได้ของระบบ ซึ่งควรดำเนินงานไม่เกินวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 (ก่อนดำเนินการทดลองระบบ)

2. ตัวอย่างเอกสารเพื่อใช้ในการพัฒนาแนวคิด แนะนำของ ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช ซึ่งได้รับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ศึกษากระบวนการในการสร้างพฤติกรรมของเด็ก (Characteristic) ทั้งรูปแบบของกระบวนการให้เด็กคิดจากข้างในการวางเงื่อนไข และปัญญานิยม

3. การศึกษาประเด็นศึกษา ควรมีองค์รวมที่เป็น First order (ภาพรวมส่วนกลาง) ซึ่งภาพรวมของวินัยมี 4 ด้าน และแต่ละองค์ประกอบที่แต่ละมหาวิทยาลัยดำเนินการศึกษาจะเป็นองค์ประกอบย่อย

4. เครือข่ายและมหาวิทยาลัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้ดำเนินการศึกษาเพื่อพัฒนา (ร่าง) ระบบฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับผิดชอบในการศึกษาประเด็นความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา โดยดำเนินการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจเบื้องต้นจากโรงเรียนในเครือข่าย และหน่วยงานต่าง ๆ และการถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง (Story

telling) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพบปัจจัยและตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร ครู/บุคลากร นักเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน เครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งจะมีคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน

4.2 มหาวิทยาลัยทักษิณ รับผิดชอบในการศึกษาประเด็นการมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สรุปลงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวินัยในตัวเด็ก ประกอบด้วย ด้านครอบครัว ด้านสถานศึกษา และด้านชุมชน

4.3 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รับผิดชอบในการศึกษาประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต การกระทำ การแสดงพฤติกรรมที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง
- 2) การปฏิบัติตนตามหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง
- 3) การละอายและเกรงกลัวต่อการทำผิด
- 4) การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา
- 5) การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- 6) การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีมนุษยธรรม
- 7) การหาประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว ประกอบด้วยกลุ่มเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.4 มหาวิทยาลัยบูรพา รับผิดชอบในการศึกษาประเด็นการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น นำเสนอเครื่องมือวัดและศึกษาตัวบ่งชี้ พบว่าในส่วนของการสร้างวินัยตามระเบียบกฎเกณฑ์ ควรอยู่ภายใต้หลักการด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ การบังคับ และการลงโทษ การให้แรงจูงใจ และการสร้างจิตสำนึก ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ ดังนี้ (สอบถามจากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียน)

- 1) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ
- 2) กฎเกณฑ์
- 3) การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ
- 4) การเคารพสิทธิผู้อื่น

5. หลักจากดำเนินการประชุม แต่ละมหาวิทยาลัยควรดำเนินการแลกเปลี่ยนและส่งเอกสารการประชุมให้กับมหาวิทยาลัยเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสะดวกต่อการดำเนินงานในส่วนกลาง

6. ข้อสังเกตจากการประชุม เห็นว่าผลงาน (Output) ที่รัฐบาลต้องการจะได้รับ ต้องสามารถตอบโจทย์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้อย่างชัดเจน ควรดำเนินการทั้งโรงเรียน ไม่ได้ทำแค่เสี้ยวเดียว ดังนั้น องค์ใหญ่ (First order) ที่ต้องดำเนินการ ควรปรึกษาหารือเพื่อหาข้อสรุปถึงแนวทางการดำเนินงาน ทั้งนี้ องค์ประกอบย่อย ๆ ที่แต่ละมหาวิทยาลัยศึกษาถือเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

7. รูปแบบ (Model) ต้องมององค์รวมของโรงเรียน ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องไปดำเนินการ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัยก็ได้ โดยในแต่ละประเด็นและองค์ประกอบจะมีจุดเน้นอะไร เช่น ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะอย่างไร ต้องมีลักษณะพิเศษและโดดเด่นอย่างไร อาจจะออกมาในรูปของรูปแบบ (Model) ที่มีชุดคำอธิบาย เครื่องมือ และคู่มือ (จุดที่ทำให้เกิดวินัยต้องมีอะไรบ้าง ผ่านกระบวนการ เงื่อนไข และมีข้อเสนอแนะในกาเรียนการสอนอย่างไร เป็นต้น) ซึ่งการเขียนรูปแบบของแต่ละมหาวิทยาลัยจะไม่มีที่บังคับ

8. แนวทางในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) มีข้อสังเกตว่าโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ 1) รูปแบบ (Model) ตัวแปรตั้งต้น และ 2) วินัยของเด็ก (Discipline) ตัวแปรตาม ซึ่งควรดำเนินการออกเป็นแบบในลักษณะของ Hold school approach คำนึงถึงผู้บริหาร ครู นักเรียน สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่น ๆ ตามบริบททางการศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดให้ระดับของการแสดงความคิดเห็น เป็นมาตราวัด 5 ระดับ (Likert scale) ดังนั้น ต้องจัดทำแบบวัดและประเมินผลที่เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับวิธีการเก็บข้อมูล คือการนำเครื่องมือของทั้ง 4 มหาวิทยาลัยมารวมกัน เพื่อให้ครูผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ร่วมกันตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการทั้งแบบกระดาษและแบบออนไลน์ แห่งละ 200 ชุด หรือตามความเหมาะสม โดยที่ รศ.ดร.มนตรี แย้มกสิกร ดำเนินการจัดทำในรูปแบบออนไลน์ ทั้งนี้ให้ทุกมหาวิทยาลัยส่งเครื่องมือให้ ผศ. ดร.ฤตินันท์ สมุทร์ทัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายในวันที่ 20 มกราคม 2560 ทั้งรูปแบบ Word และ Pdf ที่อีเมล ruetinan@gmail.com เพื่อดำเนินการในส่วนของการหลอมรวมและจัดทำระบบออนไลน์ต่อไป

9. การประชุมครั้งต่อไปใน กำหนดจัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2560 ณ จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์คือการยก (ร่าง) รูปแบบและกลไก โดยการนำเสนอร่าง คำอธิบาย แนวปฏิบัติ กรอบแนวคิด และอื่น ๆ ต่อที่ประชุมโครงการ

การประชุมวันที่ 15 มิถุนายน 2560 เพื่อติดตามความก้าวหน้า จัดประชุมที่ มหาวิทยาลัยทักษิณ จ.สงขลา

การประชุมวันที่ 31 สิงหาคม 2560 เพื่อเขียนคู่มือ จัดประชุมที่สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา

การประชุมเพื่อนำเสนอผลงานโครงการ ในวันที่ 1 กันยายน 2560 โดยดำเนินการ ในลักษณะของการจัดประชุมเชิงวิชาการ ประกอบด้วย 1) ผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย 2) การนำเสนอของโรงเรียนนาร่อง และ 3) การจัดนิทรรศการของโรงเรียน

เลิกประชุม เวลา 12.00 น.

นางสาวพัชรี ทองอำไพ ผู้จัดบันทึกการประชุม
รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร ผู้ตรวจทาน

**สรุปประเด็นการประชุมคณะวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้
รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ณ ห้องพิณทอง โรงแรมเชียงใหม่แกรนด์วิว จังหวัดเชียงใหม่
วันพฤหัสบดีที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2560 เวลา 08.30-16.00 น.**

เริ่มประชุม เวลา 08.30 น.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤตินันท์ สมุทรทัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการจัดประชุมครั้งนี้ กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นคณะทำงานจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ การประชุมในครั้งนี้มีเป้าหมาย เพื่อร่วมกัน (ร่าง) รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดและประเด็นที่ได้จากการประชุมดังนี้

คุณสมรชนีกร อ่องเอิบ ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้อธิบายที่มาและความสำคัญของโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ฯ ซึ่งเป็นโครงการที่ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้เยาวชนมีวินัยในตนเอง โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการจัดประชุมคณะนักวิจัยในแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อระดมสมองในประเด็นที่ต้องการศึกษาทางด้านวินัย และจัดลำดับความสำคัญของวินัยที่ควรเร่งพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชน จึงเป็นที่มาของการศึกษาวินัย 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และ 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยมีเป้าหมายให้แต่ละมหาวิทยาลัยดำเนินการศึกษา ซึ่งความคาดหวังของโครงการนี้ คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รูปแบบและกลไกที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะคู่มือการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมกับโรงเรียนในสังกัด

คุณสำเนา เนื้อทอง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ชี้แจงและอธิบายถึงภาพรวมของการดำเนินงานโครงการฯ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) กรอบระยะเวลาการดำเนินงานของที่ปรึกษา ซึ่งเป็นรายละเอียดของโครงการผู้รับผิดชอบโครงการ วันเริ่มต้นและสิ้นสุดสัญญา (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

2) เป้าหมายการดำเนินงาน ซึ่งเป็นรายละเอียดเป้าหมายผลผลิตของแต่ละมหาวิทยาลัย (รายละเอียดตั้งเอกสารประกอบการประชุม)

3) เงื่อนไขการส่งงานของที่ปรึกษา เป็นรายละเอียดของผลงานแต่ละงวดที่ต้องส่งให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (รายละเอียดตั้งเอกสารประกอบการประชุม)

4) ประมวลการช่วงระยะเวลาการส่งงานของที่ปรึกษา โดยให้คณะทำงานแต่ละมหาวิทยาลัยกำหนดช่วงระยะเวลาส่งงานในแต่ละงวด และแจ้งให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต่อไป ทั้งนี้ การส่งงานงวดที่ 2 ซึ่งเน้นเรื่องของกระบวนการได้มาของรูปแบบและการนำไปใช้กับโรงเรียน ให้แต่ละมหาวิทยาลัยเตรียมความพร้อมในการส่งงานได้ตั้งแต่บัดนี้ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ร่างปฏิทินการติดตามงานในพื้นที่ ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการติดตามแต่ละมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ครั้ง (กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม)

ในส่วนของการดำเนินงาน หากแต่ละมหาวิทยาลัยมีความพร้อมในการทดลองและปฏิบัติการรูปแบบในสถานศึกษา (Implement) ขอให้แต่ละมหาวิทยาลัยส่งชื่อและที่อยู่ของโรงเรียน โครงการฯ แผนการดำเนินงาน และรูปแบบการเสริมสร้างวินัย ที่แต่ละมหาวิทยาลัยรับผิดชอบ ให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะส่งหนังสือแนะนำมหาวิทยาลัยและโครงการฯ เป็นการสร้างการรับรู้และให้เกียรติกับโรงเรียนที่เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างของการพัฒนา ซึ่งขณะนี้ มหาวิทยาลัยบูรพาได้ส่งชื่อโรงเรียนและกำหนดวันจัดค่ายผู้นำทำวินัย (DDLC) วันที่ 2-4 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 จังหวัดชลบุรี

สำหรับกำหนดการจัดประชุมในครั้งต่อไป เปลี่ยนแปลงจาก วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2560 เป็นวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา และที่ประชุมได้พิจารณาพร้อมกันเพิ่มเติมถึงกำหนดการประชุมในครั้งต่อ ๆ ไป ดังนี้

ตารางที่ 1 กำหนดการดำเนินการจัดประชุม

ที่	รายละเอียด	กำหนดการ	สถานที่ดำเนินงาน/ผู้รับผิดชอบ
1	การประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้า	29 มิถุนายน 2560	มหาวิทยาลัยทักษิณ
2	การประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้า	27 กรกฎาคม 2560	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3	การประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้า	24 สิงหาคม 2560	มหาวิทยาลัยบูรพา
4	การจัดประชุมวิชาการโครงการฯ	14 กันยายน 2560	ยังไม่ระบุ (สกศ. รับดำเนินงาน)
5	สรุปผลการดำเนินงาน	พฤศจิกายน 2560	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

แนวทางการจัดประชุมวิชาการ ในเบื้องต้น กำหนดจัดงาน 1 วัน และขอเสนอให้แต่ละมหาวิทยาลัยเขียนบทความวิชาการ แห่งละ 2 เรื่อง และขอฝากเป็นการบ้านให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปขบคิดถึงรูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงาน โดยมีคณะทำงานทั้ง 5 สถาบัน เป็นเจ้าภาพร่วม (Co-host)

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร กล่าวขอบคุณคณะทำงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการจัดประชุมในครั้งนี้ และทบทวนการประชุมในครั้งที่ผ่านมา โดยหลักการการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบ และกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นลักษณะของแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Whole School Approach) และเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการในโรงเรียน และให้คณะทำงานในแต่ละมหาวิทยาลัยนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ตามลำดับดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศึกษาประเด็นการตรงต่อเวลา) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤตินันท์ สมุทร์ทัย (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) จากการนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงาน พบว่า การออกแบบงานวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานในเชิงวิชาการที่ดี และเห็นว่าผลการดำเนินงานดังกล่าว พบเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและความสำเร็จของการศึกษาและพัฒนา รูปแบบและกลไกด้านวินัยฯ ของโรงเรียนนาร่องที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินงาน คือ “ผู้บริหารโรงเรียน”

2) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกแบบขั้นตอนการดำเนินงานในเชิงวิชาการได้ดี และพบว่าประเด็นสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ คือ “ข้อมูลเชิงคุณภาพ” ที่จะเกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Participate) 2) ความผูกพันของครูที่มีต่อการทำงาน (Engagement) และ 3) ความมุ่งมั่นของครู (Passion) ดังนั้น จึงต้องให้ความสำคัญในการศึกษาประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

3) เนื่องจากการศึกษาโครงการ ฯ เป็นลักษณะของการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Whole School Approach) หากนำแนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ไปปรับเข้ากับกระบวนการภายใน จะเป็นการบูรณาการดำเนินงานและการสานต่อการทำงานที่ดี เปรียบเสมือนกับเป็นระบบย่อยในระบบใหญ่ เช่น การรวมกลุ่มครูในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อดำเนินการ PLC เป็นต้น ทั้งนี้ การดำเนินงาน

ดังกล่าว นักวิจัยต้องทำงานอย่างรวดเร็ว เพื่อให้โรงเรียนได้มองเห็นประโยชน์จากการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน

2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ศึกษาประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) ขอให้มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อธิบายรายละเอียดที่มาของการสร้างรูปแบบ และกลไกในการเสริมสร้างวินัยฯ เพิ่มเติมให้ชัดเจน เช่น โรงเรียนนาร่องมีความสำคัญอย่างไร สังเคราะห์ข้อมูลอื่น ๆ อย่างไร การพิสูจน์และตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนทำอย่างไร กระบวนการทำความเข้าใจกับโรงเรียนเพื่อให้เกิดความร่วมมือทำอย่างไร สื่อที่ใช้ในการพัฒนา มีจุดเด่นอย่างไร มีกิจกรรมอย่างไรบ้าง สะท้อนออกมาเป็นคำอธิบายที่มาของรูปแบบ เครื่องมือ และกิจกรรมที่ชัดเจน

2) โมดูล ที่ 1 ให้อธิบายแนวคิด (Concept) ของกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจน เพราะจากการนำเสนอ พบว่าการให้เด็กเกิดการรับรู้ทางด้านความซื่อสัตย์สุจริตยังคงเป็นการสอนแบบตรง (Direct Teaching) หากมองในหลักการทางจิตวิทยาการเรียนรู้ การเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดขึ้นกับเด็กให้ประสบผลสำเร็จ ต้องให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีของเพียร์เจต์ ที่กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด เกิดความสงสัย และค้นหาคำตอบ ตกผลึกทางความคิดด้วยตนเอง (Constructivist) จะทำให้เด็กเกิดการรับรู้และฝังความคิดทางด้านวินัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ศึกษาประเด็นปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น) นำเสนอโดย ดร.ศจี จิระโร (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) โรงเรียนนาร่องทั้ง 5 แห่งนั้น แต่ละพื้นที่อยู่ห่างไกลกันและอยู่ห่างจากมหาวิทยาลัยบูรพา จึงมีข้อสังเกตในเรื่องของระยะทางที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเก็บข้อมูล การดูแลให้คำปรึกษา ตลอดจนการติดตามหลังการพัฒนา คณะนักวิจัยจะสามารถเก็บข้อมูลได้มากน้อยเพียงใดในระยะเวลา 4 เดือน ส่วนกลางเกิดความกังวลว่าหากผู้นำได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมแล้ว เมื่อนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน ปล่อยให้โรงเรียนดูแลและบริหารจัดการด้วยตนเอง จะไม่เป็นไปตามที่ต้องการ เพราะพื้นที่ห่างไกล ความสม่ำเสมอในการดูแลและติดตามอาจจะเกิดปัญหา ดังนั้น จะต้องวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

2) การเข้าค่ายเพียง 1 ครั้ง จะมั่นใจได้อย่างไรว่าผู้นำเหล่านั้นเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนา และนำไปปฏิบัติในโรงเรียนอย่างแท้จริง เพราะหากผ่านการเข้าค่ายแล้วไม่ได้ นำไปสู่การปฏิบัติ คณะนักวิจัยมีแผนดำเนินงานอย่างไร มีสิ่งใดการันตีหรือรับรองได้ว่าผู้นำที่ผ่านการเข้าค่ายจะได้รับการพัฒนาและนำไปปฏิบัติจริง เพราะการเข้าค่ายต้องใช้เทคนิคและวิธีการพอสมควรในการพัฒนา ดังนั้น คุณสมบัติของวิทยากร กิจกรรมการดำเนินงาน แผนการติดตาม ควรเป็นอย่างไร

3) การไปศึกษาดูงานโรงเรียนแต่ละแห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่จุดมุ่งหมาย ฝึกอบรมคนอยู่แล้ว หากมองในมุมที่ต้องนำรูปแบบไปใช้กับโรงเรียนปกติจะมีความเป็นไปได้ อย่างไร จึงอยากให้มีคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการจัดค่าย ที่ใช้คำอธิบายง่าย ๆ มีรูปภาพ และสื่อง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน อธิบายการดำเนินงานที่ง่ายต่อการปฏิบัติเพื่อให้โรงเรียนในบริบทใดก็ได้สามารถนำแนวคิดและ วิธีการไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

4) กรณีศึกษาของโรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เคยศึกษาวิถีชีวิตเด็กใน 1 วัน เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อคณะนักวิจัย จึงขอดำเนินการค้นหา สื่อดังกล่าวและจะนำมาเป็นเผยแพร่ให้กับนักวิจัยต่อไป

5) จากการนำเสนอทั้ง 3 มหาวิทยาลัย จึงทำให้ค้นพบรูปแบบที่มีความแตกต่างกัน ในส่วนของมหาวิทยาลัยบูรพา ใช้วิธีการสร้างกลุ่มแกนนำแบบจากหัวขบวนลงสู่ด้านล่าง (Top down) ดำเนินการศึกษา 5 โรงเรียน แต่เมื่อทำค่ายผู้นำ กลับนำตัวแทนในและละโรงเรียนมาเข้า ค่ายร่วมกัน จึงมีข้อสังเกตว่า หากโรงเรียนอื่นจะดำเนินการตาม จะทำอย่างไร ต้องคำนึงถึง ด้วยว่า หากโรงเรียนที่นำรูปแบบไปใช้ เป็นโรงเรียนปกติ ไม่มีการสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนใด จะทำได้หรือไม่ เป็นต้น

6) รูปแบบของมหาวิทยาลัยบูรพา มีข้อสังเกตว่าเน้นเชิงกิจกรรมค่ายและเน้นความร่วมมือฝ่ายปกครองมากจนเกินไปหรือไม่ ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัย มหาสารคาม เน้นการปฏิบัติงานในห้องเรียน ลงไปที่กระบวนการเรียนการสอน ดังนั้น จึงควร ต้องย้อนกลับไปให้กับสำคัญกับหน้าที่ของโรงเรียนคือ การเรียนการสอนในห้องเรียน ในลักษณะ ที่ว่า “จะอย่างไรให้การเสริมสร้างวินัยมีอยู่ในรอบรั้วของโรงเรียน” ไม่ใช่การเข้าค่ายแล้วฝึกอยู่ เพียงอย่างเดียว ควรเติมเต็มในส่วนของบริษัทโรงเรียนว่าจะใช้กระบวนการที่ออกแบบสอดคล้อง ลงไปอย่างไร หากดำเนินการร่วมกับฝ่ายปกครองแล้วครูคนอื่นในโรงเรียนต้องทำอย่างไร

7) มหาวิทยาลัยบูรพา ศึกษาประเด็นปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ และเคารพสิทธิผู้อื่น คณะทำงานจึงไปศึกษาดูงานเรื่องการฝึกอบรมวินัยในเชิงกฎเกณฑ์ทั้ง โรงเรียนทหารและโรงเรียนอื่น ๆ ตามที่นำเสนอ ซึ่งจะเป็นการเน้นระเบียบและกฎเกณฑ์มากเกินไป หรือไม่ จนอาจละเลยเรื่องการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งเข้าใจว่ารูปแบบของแต่ละมหาวิทยาลัย

ควรมีความหลากหลายแต่ไม่ควรแตกต่างกันมากจนเกินไป เพราะเป้าหมายหลักของโครงการฯ คือการทำชุดการเสริมสร้างวินัย แต่ละรูปแบบจะถูกส่งไปพร้อมกันทั้งหมดยังโรงเรียนต่าง ๆ เพราะฉะนั้น การจัดทำรูปแบบควรพิจารณาเรื่องความเชื่อมโยงกับรูปแบบของมหาวิทยาลัย อันด้วย

4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (ศึกษาประเด็นจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) การสร้างรูปแบบมีความชัดเจน แต่เป็นห่วงเรื่องพื้นที่วิจัยใน 3 พื้นที่
 2) กิจกรรมที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนกลางมีความกังวลเรื่องวิชาการจากบุคคลเหล่านั้น ซึ่งเกรงว่าวิชาการจะติดไปกับงานวิจัยด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติต้องการการนำเสนอแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้ไปอย่างเป็นรูปธรรม และง่ายต่อการปฏิบัติ และไม่เป็นการสร้างภาระให้กับโรงเรียน

3) การที่ทำงานร่วมกับโรงเรียน อยากให้ครูได้มีส่วนร่วมในการคิดกับมหาวิทยาลัย ไม่ต้องการให้ฟังมหาวิทยาลัยเพียงอย่างเดียว ดังนั้น มหาวิทยาลัยต้องมีวิธีการที่จะดึงความต้องการของครูออกมาให้ได้มากที่สุด เพื่อให้รูปแบบและการทำงานสอดคล้องกับความต้องการของครู และความเป็นจริงของพื้นที่มากที่สุด

สุดท้ายนี้ ที่ประชุมขอให้แต่ละมหาวิทยาลัย ส่งเอกสารการดำเนินงาน และ Power point การนำเสนอในครั้งนี้ รายชื่อโรงเรียนนำร่องที่ลงไปปฏิบัติการ (Implement) และแผนการดำเนินงานของแต่ละมหาวิทยาลัย กลับมายังส่วนกลาง เพื่อส่วนกลางดำเนินการรวบรวมและจัดทำลงในระบบของ Google Site ซึ่งจะเป็นระบบรวบรวมข้อมูลแบบปิด ใช้สำหรับสมาชิกนักวิจัยในโครงการฯ นี้เท่านั้น

เลิกประชุม เวลา 16.30 น.

นางสาวพัชรี ทองอำไพ ผู้จัดบันทึกการประชุม
 รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร ผู้ตรวจทาน

**สรุปประเด็นการประชุมคณะวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้
รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ณ ห้องเฟื่องฟ้า โรงแรมบีพี สมิหลา บีช อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
วันพฤหัสบดีที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2560 เวลา 08.30-17.30 น.**

เริ่มประชุม เวลา 08.30 น.

รองศาสตราจารย์สุเทพ สันติวรานนท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการจัดประชุมครั้งนี้ กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นคณะทำงานจากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาและทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ การประชุมในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัย และการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีรายละเอียดและประเด็นที่ได้จากการประชุม ดังนี้

คุณสมรัชนิกร อ่องเอิบ ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้อธิบายที่มาและความสำคัญของโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ฯ ซึ่งเป็นโครงการที่ตอบสนองนโยบายของของกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของรัฐบาล เพราะโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ฯ เป็นการพัฒนาด้านแบบ (Model) ที่เป็นกลไกการเสริมสร้างวินัยให้กับเยาวชน มีงานวิจัยรองรับผลการศึกษาและนำไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษา ตลอดจนมีคู่มือที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หน่วยงานหลักที่จะนำรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยฯ ไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนอาจจะมีการขยายผลไปสู่หน่วยงานทางด้านการศึกษาอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น จึงอยากเห็นโครงการนี้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ทั้งนี้ จากการดำเนินงานของเครือข่ายวิจัยที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินงานแต่ละมหาวิทยาลัย ผ่านกระบวนการทำงาน ขั้นตอน ทฤษฎี ที่มีคุณภาพถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาสามารถนำไปเสนอให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างมั่นใจ ประกอบกับได้เห็นมิติใหม่ของการทำงานระหว่างนักวิจัยรุ่นใหม่และนักวิจัยอาวุโส ที่ได้ร่วมมือกันทำงาน ถ่ายทอดประสบการณ์ส่งต่อความรู้และทักษะการทำงานไปยังนักวิจัยรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณสำเนา เนื้อทอง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ฯ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ชี้แจงและอธิบายถึงภาพรวมของการดำเนินงานโครงการฯ ในประเด็นดังนี้

1) ความคืบหน้าเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการฯ ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการเบิกจ่ายเงินงวดที่ 1 เรียบร้อยแล้วในทุกมหาวิทยาลัย และขณะนี้อยู่ระหว่างเบิกจ่ายงวด 2 ของมหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้งนี้ขอเปลี่ยนแปลงผู้ประสานงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจากคุณสมพร พรหมดี เป็นคุณจันทิมาและคุณณัฐตรา

2) กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ได้เปลี่ยนแปลงระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างระหว่างหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องของการขอให้ส่งข้อมูลหลักผู้ซื้อผู้ขายที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยคุณณัฐตราได้จัดทำรายละเอียดดังปรากฏในเอกสารประกอบการประชุม และชี้แจงเพิ่มเติมต่อที่ประชุมดังนี้

- มหาวิทยาลัยใดที่ยังไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงเลขที่บัญชีการโอนเงินเข้าสู่ระบบ ให้ดำเนินการติดต่อกับกรมบัญชีกลาง ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบจะเปลี่ยนเป็นระบบเดียวกับมหาวิทยาลัยเอกชน ส่วนมหาวิทยาลัยที่ยังอยู่ในกำกับของรัฐจะอยู่ในอีกระบบหนึ่ง โดยมีเอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานในการขอเปลี่ยนแปลงข้อมูล คือ สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร/เอกสารบัญชีธนาคาร สำเนาพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย และสำเนาบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี รับรองสำเนาถูกต้อง ส่งมายังสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 1 ชุด กรมบัญชีกลาง 1 ชุด

- สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ต้องการตรวจสอบสถานะการขึ้นทะเบียนวันหมดอายุ และสาขาที่ทุกมหาวิทยาลัยได้ขึ้นทะเบียนไว้กับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาไทย ซึ่งขอให้ทุกมหาวิทยาลัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูล เพราะหากเกิดปัญหาอาจจะส่งผลกระทบต่อค่าจ้างงวดงานของแต่ละมหาวิทยาลัย

3) คุณจักษณา อธิรัตน์ปัญญา นำเสนอรายละเอียดแนวคิด STAR STEMS สร้างพลเมืองดี มีวินัย ภูมิใจไทย ไปสร้างชาติ บรรยายโดย พล.อ.ดร.พหล สง่าเนตร รองประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาศาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ฯ โดยมีรายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม

ลำดับต่อไป คณะนักวิจัยแต่ละมหาวิทยาลัยนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (ศึกษาประเด็นจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม และดร.ฐากร สิทธิโชค (รายละเอียดตั้งเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) จากรูปแบบที่นำเสนอ เห็นว่ากรอบความคิดหลักเป็นไปในลักษณะของ “แรงผลักดันภายใน” (Internal Change Drivers) ประเด็นคือจะมีกระบวนการกระตุ้นอย่างไรให้เกิดกระบวนการดังกล่าว ครูต้องดำเนินการอย่างไรให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด ต้องมีกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นต้น ทั้งนี้วิธีการที่จะทำให้เกิดแรงผลักดันภายในตัวเด็กเป็นรายบุคคล ควรให้เด็กเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) คือให้เด็กสร้างข้อขัดแย้งในใจและนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องมีกิจกรรม หรือมีสิ่งที่ทำท้าย กระตุ้นให้เด็กเกิดความต้องการแสวงหาคำตอบ ดำเนินการทั้งในกลุ่มนักเรียนและโรงเรียน ทั้งนี้ สามารถนำไปบูรณาการได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องเป็นวิชาหน้าที่พลเมืองเท่านั้น

2) สำหรับบริบทของประเทศไทยนั้น หากเราสร้างหรือกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อเสริมสร้างวินัยมากเกินไป อาจไม่ส่งผลที่ดีเท่าใดนัก เพราะจะกลายเป็นการบังคับจนเกิดการขัดขืน ไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้น จะทำอย่างไรเพื่อให้เด็กเกิดจิตสำนึกที่มาจากตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งโดยธรรมชาติของการทดลองนั้น จะมั่นใจได้อย่างไรว่าหลังจากผ่านการอบรมไปสักระยะเด็กเหล่านี้จะยังคงมีวินัยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับเรื่องของการสร้างความยั่งยืน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น ที่วินัยได้ฝังรากลึกในจิตวิญญาณของพลเมือง จึงอยากให้นักวิจัยได้พัฒนารูปแบบในระดับไมโคร (Micro) เช่น หากครูเริ่มต้นด้วยการให้เด็กตั้งคำถาม จะมีกระบวนการต่ออย่างไร และควรจัดทำเป็นแผนการสอน เพื่อให้มีการสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนมากที่สุด

3) คณะวิจัยควรให้ข้อเสนอแนะงานวิจัย ในประเด็นของการบูรณาการกับรายวิชาอื่นควรดำเนินการอย่างไร และในระหว่างการทำดำเนินงานพบเจออะไรบ้าง นักวิจัยควรจดบันทึกให้เสนอแนะและข้อสังเกตอย่างชัดเจน เพื่อให้คณะนักวิจัยที่รับผิดชอบสังเคราะห์ข้อมูลได้มองเห็นภาพรวมได้อย่างชัดเจน

2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศึกษาประเด็นการตรงต่อเวลา) นำเสนอโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะนักวิจัย (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) นิยาม “คุณลักษณะ” หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะ หรือไม่ หากใช้จะเป็นความหมายเดียวกับคำว่า “สมรรถนะ” ซึ่งตรงกับกรอบของคุรุสภา

2) งบประมาณที่มอบให้กับโรงเรียนเพื่อการพัฒนา นั้น ที่ประชุมได้จัดสรรไว้เพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานได้อย่างคล่องตัว แต่มหาวิทยาลัยต้องมีเทคนิคและวิธีการที่ชัดเจนที่จะสร้างความเข้าใจกับโรงเรียนให้นางบประมาณดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาที่แท้จริง ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จะดำเนินการ

3) นักวิจัยมีวิธีดำเนินการอย่างไรที่จะทำให้ “ครอบครัว” เข้ามามีบทบาทต่อการเสริมสร้างวินัยอย่างชัดเจน ซึ่งจากการถอดบทเรียนของต่างประเทศ พบว่าประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาวินัย ครอบครัวเป็นปัจจัยและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา ซึ่งในประเทศไทย กรณีศึกษาที่ครอบครัวเข้ามามีบทบาทและมีความชัดเจน คือ โรงเรียนบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ที่สามารถนำชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน จนกลายเป็นโรงเรียนคุณธรรมที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ

4) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินโครงการ “เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ” เป็นโครงการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและสมัชชาการศึกษาในระดับภูมิภาค ซึ่งตอนนี้จังหวัดลพบุรีถือว่าเป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เป็นตัวอย่างของชุมชนที่เข้มแข็งที่ไม่ได้มองเพียงแค่ปัญหาของชุมชน แต่มองถึงศักยภาพหรือจุดเด่นของชุมชนเข้ามาช่วยเสริมสร้างการจัดการศึกษาของตนเอง หากชุมชนเข้มแข็งก็สามารถบริหารจัดการสิ่งใดก็ได้ เพราะขณะนี้ การพัฒนามองแต่เฉพาะในโรงเรียน ไม่ได้นำบริบทของชุมชนมาร่วมด้วย

5) เป้าหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับโครงการวิจัยฯ คือนอกจากพฤติกรรมของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม บทบาทของชุมชนและครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา ทั้งนี้ กระบวนการต่าง ๆ ที่นักวิจัยได้ดำเนินการนั้น ขอให้ดำเนินการบันทึกข้อมูลทุกขั้นตอน ทั้งปัญหา อุปสรรค วิธีการแก้ไข สำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อถอดเป็นบทเรียน เช่น พบปัญหาที่เกิดจากผู้ปกครอง ดำเนินการแก้ไขอย่างไร แก้ไขแล้วเป็นอย่างไร สำเร็จหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น เพื่อเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพราะงานวิจัยถึงแม้จะพบความล้มเหลว แต่สามารถใช้เป็นข้อควรระวังเพื่อการพัฒนา

3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ศึกษาประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน และคณะนักวิจัย (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) จากการนำเสนอ เห็นว่าเป็นลักษณะของการเสริมสร้างวินัยรูปแบบจิตปัญญา ซึ่งเป็นการเสริมแรงผลักดันจากภายใน (Internal Change Drivers) ในรายละเอียดมีการกล่าวถึงกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ดังนั้น ผู้วิจัยควรจะอธิบายหรือให้รายละเอียดกระบวนการดังกล่าวอย่างชัดเจน และต้องสอดคล้องกับแนวคิดหลักของคุรุสภา

2) การนำการคิดเชิงระบบ (System thinking) มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะของการเขียนวงจร (Loop) ของปัญหา ซึ่งเป็นวงรอบของกระบวนการคิด ที่เด็กต้องคิดว่ามีปัญหาอะไร จะตัดวงจรของปัญหาอย่างไร และมีกระบวนการอย่างไร ผู้วิจัยควรจะอธิบายหรือให้รายละเอียดกับกระบวนการดังกล่าวอย่างชัดเจน

3) ในส่วนของกิจกรรมการนิเทศที่เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการติดตามการพัฒนาผู้เรียน ควรมองไปที่การนำไปใช้จริงหลังจากสิ้นสุดการทดลอง หรือหลังจากที่คู่มือได้เผยแพร่ออกไปสู่โรงเรียน ควรระบุในคู่มือถึงคุณสมบัติของผู้ทำการนิเทศติดตาม ต้องมีความรู้ มีทักษะอย่างไร ผู้ใดมีสิทธิ์ทำการนิเทศ ซึ่งรูปแบบที่เผยแพร่ นั้น ต้องเป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าระบบการนิเทศติดตามในประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก จึงเสนอให้ใช้กระบวนการของ PLC ในกระบวนการของรูปแบบ ซึ่งจะเป็นลักษณะของเพื่อนช่วยเพื่อน ถึงแม้ว่าจะระบุให้ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ติดตามในระบบ แต่ในทางปฏิบัติหากไม่มีบุคคลกลุ่มนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นก็ยังคงเดินต่อไปได้ด้วยกระบวนการของ PLC ทั้งนี้ในส่วนของกระบวนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยังขาดความชัดเจนในเชิงรูปธรรม จึงควรปรับกระบวนการให้สมบูรณ์

4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ศึกษาประเด็นปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร และดร.ศจี จิระโร (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1) กรอบแนวคิดของมหาวิทยาลัยบูรพามีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น เพราะมีความเป็นแนวคิดเชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งโดยหลักการหากนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน หลักการและแนวคิดที่แต่ละมหาวิทยาลัยออกแบบ โรงเรียนต้องสามารถปรับเปลี่ยนและออกแบบให้เข้ากับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งรูปแบบของมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นลักษณะของ

“การสร้างผู้นำ” เพื่อให้ผู้นำเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาต่อในโรงเรียน ซึ่งการพัฒนาผู้นำเป็นลักษณะของการเข้าค่าย ดังนั้นควรระบุในคู่มือถึงรายละเอียดของการสร้างค่ายต้องทำอะไร คุณสมบัติของครูฝึก คุณสมบัติของนักเรียน ต้องมีลักษณะอย่างไร ต้องระบุให้ชัดเจน ทั้งนี้การสร้างค่ายผู้นำหรือค่ายลูกเสือ นั้น สอดคล้องกับหลักการของยุทธศาสตร์ชาติ ที่พัฒนาวินัย โดยผ่านกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ ซึ่งนักวิจัยสามารถไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย

5. มหาวิทยาลัยนครพนม นำเสนอโดยนักวิจัยที่รับผิดชอบศึกษาวินัยของไทยและต่างประเทศ

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

จากการนำเสนอ มีข้อสังเกตว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านวินัยของแต่ละประเทศ คือ สภาพแวดล้อมและผู้นำ เพราะจากประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศพบว่าเป็นประเทศที่แพ้สงคราม ดังนั้นการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันทัดเทียมได้ ผู้นำจะต้องมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาประชากรในชาติ ที่เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้น และขยายสู่สถานศึกษา ชุมชน และสิ่งแวดล้อม

จากการนำเสนอโดยภาพรวม เห็นว่างานวิจัยแต่ละเรื่องเน้นการฝึกฝนผู้เรียน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้นิยามคำสำคัญ หรือ วินัยแต่ละด้านให้มีความชัดเจน เช่น ความซื่อสัตย์คืออะไร ความตรงต่อเวลาคืออะไร แต่ละตัวมีความสำคัญอย่างไร เหตุใดจึงต้องให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์ เป็นต้น ทั้งนี้มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งสามารถนำข้อมูลจากมหาวิทยาลัยนครพนมที่ได้ถอดบทเรียนจากต่างประเทศได้อย่างน่าสนใจ นำมาศึกษาและปรับใช้ให้เข้ากับกระบวนการของตน และขณะนี้ประเด็นที่รัฐบาลให้ความสำคัญนอกเหนือจากการศึกษาของนักวิจัยแต่ละมหาวิทยาลัย คือเรื่องความซื่อสัตย์และความพอเพียง ซึ่งเป็นศาสตร์ของพระราชทาน หากนักวิจัยนำประเด็นดังกล่าวสอดแทรกหรือเสริมใส่เข้าไปในงานวิจัย จะเป็นเรื่องที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า รูปแบบของแต่ละมหาวิทยาลัยมีจุดร่วมที่น่าสนใจ และแต่ละมหาวิทยาลัยสามารถนำจุดเด่นของแต่ละรูปแบบ ไปปรับใช้หรือเสริมสร้างระบบของตนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ข้อสำคัญคือต้องนิยามวินัยที่รับผิดชอบให้มีความชัดเจน

ประเด็นต่อมา ที่ประชุมร่วมกันยืนยันกำหนดการประชุมครั้งต่อไปในวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 โดยมีมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุม และที่ประชุมร่วมกันปรึกษาหารือในเรื่องของกิจกรรมการจัดประชุมวิชาการโครงการฯ ที่กำหนดจัดขึ้นในวันที่ 13-14 กันยายน พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาแบบและกลไกเสริมสร้างวินัยฯ ในสถานศึกษา ซึ่งรูปแบบของการจัดประชุมวิชาการ

เบื้องต้นเป็นการบรรยายพิเศษ การบรรยายทางวิชาการ และการจัดนิทรรศการของสถานศึกษาที่เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้มอบหมายให้นักวิจัยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจากต่างประเทศ เพื่อร่วมกันอภิปรายและเป็นการถอดบทเรียนด้านการเสริมสร้างวินัยของต่างประเทศ

สุดท้ายนี้ ที่ประชุมขอให้แต่ละมหาวิทยาลัย ส่งเอกสารการดำเนินงาน และ Power point การนำเสนอในครั้งนี้ กลับมายังส่วนกลาง เพื่อจัดทำลงในระบบของ Google Site และมอบหมายให้นักวิจัยในแต่ละมหาวิทยาลัย ส่งบทความคนละ 2-3 หน้า ตีพิมพ์ลงในวารสารของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อเผยแพร่

เลิกประชุม เวลา 17.30 น.

นางสาวพัชรี ทองอำไพ ผู้จัดบันทึกการประชุม
รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร ผู้ตรวจทาน

**สรุปประเด็นการประชุมคณะวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้
รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ณ ห้องโถงสัมมนา โรงแรมตักสิลา จังหวัดมหาสารคาม
วันพฤหัสบดีที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 เวลา 09.00-16.30 น.**

เริ่มประชุม เวลา 09.00 น.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการจัดประชุมครั้งนี้ กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นคณะทำงานจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งการประชุมในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัย และการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีรายละเอียดและประเด็นที่ได้จากการประชุม ดังนี้

คุณสำเนา เนื้อทอง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ฯ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ชี้แจงและอธิบายถึงภาพรวมของการดำเนินงานโครงการฯ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความคืบหน้าในการเบิกจ่ายงบประมาณของแต่ละมหาวิทยาลัย และการติดตามเรื่องเอกสารประกอบการชี้แจงข้อมูลหลักผู้ขาย

2. การจัดส่งรายงานให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยให้แต่ละมหาวิทยาลัยจัดทำเอกสาร จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ คู่มือของรูปแบบ รายงานฉบับสมบูรณ์ และบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ทั้งนี้ เอกสารทุกเล่มจะเป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สำหรับเล่มคู่มือ ที่ประชุมร่วมกันระดมสมอง เพื่อกำหนดกรอบและแนวทางในการจัดทำคู่มือให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แนวทางในการจัดทำคู่มือ

- 1) วัตถุประสงค์/เป้าหมายของรูปแบบ
- 2) กรอบแนวคิดพื้นฐาน (ภายใต้ความเชื่อ หลักการ หรือทฤษฎี)
- 3) กระบวนการที่ได้มาของคู่มือ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ประโยชน์จากคู่มือ โดยการอธิบายสั้น ๆ
- 4) บริบท (การอธิบายรายละเอียดของของรูปแบบว่าเหมาะสมกับบริบทใด)

5) รายละเอียดของรูปแบบ ประกอบด้วย คำอธิบายต่าง ๆ เช่น การเตรียมการ เงื่อนไขการใช้รูปแบบ บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร/ครู/ชุมชน) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ตามรูปแบบ เป็นต้น

6) ขั้นตอนในการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน (เงื่อนไข/ข้อสังเกต/สิ่งที่พึงระวัง) ตัวอย่างกิจกรรม

7) วิธีการนำไปใช้และการประเมินผล โดยแนบเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล (วัดอะไรและมีวิธีการวัดอย่างไร)

3. สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) มีความสนใจในเรื่องประเด็นของการเสริมสร้าง คุณธรรมให้กับเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ที่สทศ. และคณะนักวิจัยกำลังดำเนินงานกันอยู่ในขณะนี้ ประกอบกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งทุกหน่วยงานเห็นว่าการดำเนินงาน ของทุกหน่วยงานควรมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน และทุกหน่วยงานมีความยินดีที่จะสานต่อหาก การดำเนินงานโครงการสำเร็จเป็นรูปธรรม ดังนั้น การจัดประชุมในครั้งต่อไปที่มหาวิทยาลัย บูรพาเป็นเจ้าภาพ อาจจะมีตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์เพิ่มเติม จึงขอฝาก เรื่องการวางแผนการจัดประชุมและการศึกษาดูงานในครั้งต่อไป

ลำดับต่อไป คณะนักวิจัยแต่ละมหาวิทยาลัยนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ตามลำดับ ดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ศึกษาประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน และคณะนักวิจัย (รายละเอียด ดังเอกสารประกอบการประชุม)

2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ศึกษาประเด็นปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (ศึกษาประเด็นจิตอาสา เสียสละ เห็นอก เห็นใจผู้อื่น) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม และคณะ (รายละเอียด ดังเอกสารประกอบการประชุม)

4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศึกษาประเด็นการตรงต่อเวลา) นำเสนอโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะนักวิจัย (รายละเอียดดังเอกสาร ประกอบการประชุม)

ที่ประชุมมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของแต่ละมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. การดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป หากเรานำไปขยายต่อที่โรงเรียนจะมีความเป็นไปได้หรือไม่ ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จคือต้องมีผู้บริหารโรงเรียนที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ การสร้างความยั่งยืนของกิจกรรมการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัย ครูในแต่ละโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างไรกับกิจกรรมตามที่รูปแบบกำหนด ซึ่งในอนาคตเกณฑ์การเลื่อนวิทยฐานะของครู จะมีการเปลี่ยนแปลง 1 ในนั้นคือเงื่อนไขการปฏิบัติ PLC จำนวน 50 ชั่วโมง ดังนั้น กิจกรรมของโครงการวินัยเป็น PLC หรือไม่ หากสามารถนับรวมได้ จะเป็นแรงจูงใจให้ครูมีแรงบันดาลใจ และเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของครูที่ต้องปฏิบัติ

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ในการปฏิบัติ PLC แล้วเด็กได้อะไร ครูทำแล้วเด็กได้จริงหรือไม่ หากเด็กได้จริง การทำงานของครูจึงจะมีศักดิ์ศรีมากขึ้น และเป็นห่วงเรื่องของวิธีการที่อาจมีความไม่ตรงไปตรงมา เพราะเราไม่ได้เอาเด็กเป็นตัวตั้ง แต่เอาตัวผลประโยชน์ครูเป็นตัวตั้ง

การทำ PLC ที่ถูกต้อง คือการเอาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ครูต้องเลือกปัญหาของผู้เรียนแล้วออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เพื่อนครูร่วมกันวิพากษ์และนำไปจัดการเรียนการสอน หาข้อดี ข้อด้อย ทำซ้ำกันไป จนกว่าจะได้เป็นแบบปฏิบัติที่ดี (Best practice) สำหรับครูหรือโรงเรียนนั้น ๆ

2. ในส่วนของกระบวนการเพื่อพัฒนา ตัวสุดท้ายตัวแปรที่กำหนด เป้าหมายต้องระบุที่ตัวเด็กด้วย ดังนั้น ในแต่ละเรื่องควรมีการกำหนดเป้าหมายและโยงไปที่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จะทำให้การพัฒนาตนเองของครูมีความชัดเจน ซึ่งโดยหลักการควรจะเป็นเช่นนั้น อีกประเด็นที่ควรขบคิดและให้ความสำคัญคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

3. เรากำลังให้ผลประโยชน์กับครูที่เข้าร่วมโครงการกับเรา ทั้งนี้ กิจกรรมที่ทำกับโรงเรียนมีทั้งการพัฒนาครูในลักษณะต่าง ๆ การให้ความรู้และการติดตาม ที่ปรากฏในทุกส่วน และในขณะเดียวกัน ก็มีการจัดทำ PLC อย่างน้อย 1-2 ครั้ง ดังนั้น เพื่อความเป็นไปได้ หลักสูตรที่ครูจะ PLC ไปใช้ได้ ต้องผ่านการรับรองจากสถาบันครูพัฒนา ดังนั้น ในงานวิจัยของเราสามารถเสนอไปยังครูพัฒนาแล้วนำไปใช้กับโรงเรียน

4. โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างวินัย เพราะมีผู้บริหารที่มีความเข้มแข็งสามารถกำหนดทิศทางและกำกับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่สำคัญอีกประการคือ ครู ซึ่งจะหาอะไรที่จะให้ครูเกิดการนำไปใช้ และส่วนสุดท้ายคือนักเรียน

5. หลักสูตรนี้ หากดำเนินการทันทีแล้วเสนอมาที่ครูพัฒนา ครูสามารถนำไปนับชั่วโมงได้ทันที ทั้งนี้ ในการนำเสนอหลักสูตร จำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับที่สถาบันครูพัฒนา กำหนดหรือไม่ และหลักสูตรที่ดำเนินการในขณะนี้ไม่สามารถแบ่งกลุ่มครูที่จะเรียนรู้ได้

ดังนั้นหากเป็นไปได้ ขอให้เป็นหลักสูตรกลางได้หรือไม่ หรือจัดทำเป็นหลักสูตรตัวร่วมและค่อยจัดอันดับหรือทำให้หลักสูตรอื่น ๆ มีเกณฑ์ที่สูงขึ้น

6. การจัดทำหลักสูตรเพื่อเสนอไปที่สถาบันครูพัฒนา เป็นการสร้างความยั่งยืนของการทำงานเสริมสร้างวินัยของผู้เรียน หากทุกเครือข่ายร่วมมือกันจัดทำหลักสูตร และดูความพร้อมของตนเองว่าสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งทั้งนี้ทั้งนั้น ควรจัดทำหลักสูตรให้มีความชัดเจน ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้พัฒนาต่อ

7. สมรรถนะกับคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลาง แต่ละโรงเรียนมีจุดอ่อนอย่างไรเอาสิ่งนั้นเป็นตัวตั้ง แล้วดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบ

8. ดำเนินการจัดทำหลักสูตรที่ 5 คือการร่วมมือกันจัดทำหลักสูตรของทุกมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างวินัยในทุก ๆ ด้าน ที่ได้จากการผ่านกระบวนการคิด การทดลอง การประเมินผล ตามกระบวนการวิจัย

9. นิยามศัพท์ของแต่ละมหาวิทยาลัย มีความชัดเจนและอ้างอิงได้แล้วหรือไม่ เช่น ชื่อสัตย์และสุจริต มีความใกล้เคียงกัน นิยามให้ชัดเจนว่าแตกต่างกันอย่างไร มีคุณลักษณะอย่างไร และงานวิจัยมีความครอบคลุมหรือยัง ต้องอธิบายรูปแบบและกลไกให้มีความชัดเจน ซึ่งประเด็นทั้งสองมีความแตกต่างกัน

10. ขอให้ในคู่มือของแต่ละมหาวิทยาลัย การให้ข้อเสนอแนะในการใช้ ให้เน้น/อธิบายเรื่องบริบท เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก บริบทเมือง ชานเมือง ความพร้อม ไม่พร้อมสถานศึกษา เป็นต้น

11. กิจกรรมที่รายงานในคู่มือ ขอให้พิจารณาความซ้อนทับกันของหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งวินัยที่แบ่งนั้น มันควรเดินทางไปคู่กัน ไม่อยากให้เป็นเชิงเดี่ยวเฉพาะเรื่องที่ได้รับผิดชอบเท่านั้น อยากให้มองประเด็นของมหาวิทยาลัยอื่นร่วมด้วย

12. การส่งงาน หากมีวิดิทัศน์แนะนำ ขอให้แนบใส่วิดิทัศน์มาด้วย มีตัวอย่างให้เห็น เมื่อนำไปเผยแพร่ จะดีมาก แนบเครื่องมือทุกอย่าง

13. การตรวจเยี่ยมตามโรงเรียนต่าง ๆ ในกรณีที่ทำเป็นคู่มือเพื่อให้โรงเรียนทำเอง ควรระบุบทบาทหน้าที่ว่าใครเป็นคนทำ ใครมีบทบาท แล้วต้องดำเนินการอย่างไร

14. ความหลากหลายของเด็กนักเรียนที่ไปลงพื้นที่ บริบทที่ต่างกัน ควรระบุและให้คำแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

สุดท้ายนี้ ที่ประชุมขอให้แต่ละมหาวิทยาลัย ส่งเอกสารการดำเนินงาน และ Power point การนำเสนอในครั้งนี้ กลับมายังส่วนกลาง เพื่อจัดทำลงในระบบของ Google Site และขอเปลี่ยนแปลงกำหนดการจัดประชุมครั้งต่อไป จากวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2560 เป็นวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

เลิกประชุม เวลา 16.30 น.

นางสาวพัชรี ทองอำไพ ผู้จัดบันทึกการประชุม
รศ.ดร.มนตรี แย้มกสิกร ผู้ตรวจทาน

**สรุปประเด็นการประชุมคณะวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้
รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ณ ห้องประชุม 903 ชั้น 9 สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา
วันศุกร์ที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2560 เวลา 09.00-16.30 น.**

เริ่มประชุม เวลา 09.00 น.

รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการจัดประชุมครั้งนี้ กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นคณะทำงานจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งการประชุมในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัย และการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีรายละเอียดและประเด็นที่ได้จากการประชุม ดังนี้

คุณสำเนา เนื้อทอง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ฯ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการเป็นผู้รับผิดชอบหลักจัดประชุม ซึ่งครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่ 4 ของการจัดประชุม โดยแต่ละมหาวิทยาลัยได้หมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเชิงวิชาการและประเด็นต่าง ๆ ที่ค้นพบในการลงพื้นที่ภาคสนาม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะให้การดำเนินการจัดประชุมในลักษณะนี้ เป็นแนวทางแลกเปลี่ยนในเชิงวิชาการกับการดำเนินงานโครงการวิจัยอื่น ๆ ต่อไป

สำหรับการจัดประชุมเชิงวิชาการ เรื่องรูปแบบและกลไกในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน เพื่อรองรับสังคมในศตวรรษที่ 21 กำหนดจัดขึ้นในวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ ห้องเบญจรงค์ โรงแรมรอยัล บัญญา กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม ทั้งนี้ ที่ประชุมมีข้อเสนอแนะร่วมกัน ดังนี้

1. รูปแบบของการเสวนา ที่ดำเนินการโดย รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร และตัวแทนจากเครือข่ายมหาวิทยาลัย ให้แต่ละมหาวิทยาลัยนำเสนอผลงานของตน การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหา/อุปสรรคที่ค้นพบจากการดำเนินงาน และการนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา

2. ขอให้แต่ละมหาวิทยาลัยจัดทำบทความวิจัย ความยาวประมาณ 10-15 หน้า เพื่อเผยแพร่ในงาน ประชุม โดยส่งให้กับผู้ประสานงานภายในวันศุกร์ที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 (ควรส่งล่วงหน้า เพื่อความรวดเร็ว) สำหรับอีเมลที่ใช้ส่งงาน มีดังนี้

- คุณสำเนา เนื้อทอง อีเมล samnaonuethong@gmail.com
- คุณสมชาย นัยเนตร อีเมล sn_york@hotmail.com
- คุณจันทิมา อีเมล chantima1975@hotmail.com
- *** สำเนาอีเมลทุกฉบับถึง คุณพัชรี ทองอำไพ อีเมล kokokrunt@gmail.com

3. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอแนะให้จัดทำคู่มือการเสริมสร้างวินัย เพื่อเสนอแนะต่อที่ประชุมวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2560 เพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ

ลำดับต่อไป คณะนักวิจัยแต่ละมหาวิทยาลัยนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ศึกษาประเด็นปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1. จากการนำเสนอผลงาน ขอเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยบูรพานำผลการรายงานผลเชิงคุณภาพ โดยมีข้อมูลเชิงปริมาณเป็นส่วนสนับสนุนข้อมูล เพราะธรรมชาติของคนจะให้ความสนใจข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณที่เข้าใจยาก และในส่วนของรายละเอียดที่ปรากฏในคู่มือ ควรระบุผู้ใช้งานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ชัดเจน (ครู กรรมการนักเรียน นักเรียน เป็นต้น)

2. หากจะสร้างความยั่งยืนของการปฏิบัติด้านวินัยในโรงเรียน มีกรรมวิธีอย่างไร และจะขยายผลไปสู่ระดับชั้นและโรงเรียนอื่น ๆ อย่างไร เพื่อให้เป็นวิถีของโรงเรียน ควรให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตร่วมด้วย

3. การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยบูรพา เน้นการฝึกวินัยนักเรียน เป็นกระบวนการที่ให้เกิดฝึกฝนหรือทำซ้ำ ๆ จึงมีข้อสังเกตว่าเด็กจะรู้ซึ้งและเห็นคุณค่าหรือไม่ มีทัศนคติอย่างไร และการฝึกฝนวินัยในลักษณะนี้น่าจะเหมาะสมกับเด็กที่กำลังก้าวร้าว หรืออยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อซึ่งงานวิจัยของ อ.นงลักษณ์ วิรัชชัย และ อ.สุวิมล ว่องวานิช เป็นการศึกษาในรูปแบบ Meta-analysis ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในโรงเรียน คือ โรงเรียน ครู ผู้เรียน และผู้บริหารชุมชน

2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศึกษาประเด็นการตรงต่อเวลา) นำเสนอโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะนักวิจัย (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1. ความแตกต่างของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพา และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ มหาวิทยาลัยบูรพาจะเน้นการฝึกฝนนักเรียน แต่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เน้นการให้เด็กเกิดการคิดจากภายใน (Inside out) ซึ่งปัจจัยร่วมระหว่าง 2 สถาบัน คือ ผู้บริหาร ที่จะเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น แต่ละมหาวิทยาลัยควรให้ข้อเสนอแนะว่า ทำอย่างไรที่จะให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมต่อกระบวนการเสริมสร้างวินัยของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากการนำเสนอคลิปวิดีโอของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เป็นการให้เด็กผลิตสื่อ ซึ่งสื่อที่ปรากฏออกมานั้นเป็นลักษณะของการอธิบายการดำเนินงานของเด็ก ทั้งนี้ หากเป็นไปได้ ขอเสนอให้เด็กจัดทำสื่อในลักษณะของการสังเคราะห์ กล่าวคือ เป็นสื่อ/หนังสือที่อธิบายถึง ความรู้ ความเข้าใจ (Concept) สั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวินัยของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะบ่งบอกได้ว่าเด็กมีความเข้าใจต่อการเสริมสร้างวินัยมากน้อยเพียงใด

3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (ศึกษาประเด็นจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม และคณะ (รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1. ในส่วนของกิจกรรมที่เน้นการบูรณาการในชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัยทักษิณ ดำเนินการมาในระยะหนึ่งแล้วนั้น มีผลอย่างไรบ้าง ขอให้นำเสนอรายละเอียดในส่วนนี้อย่างชัดเจน

2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เห็นว่าการมีจิตอาสาและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการพัฒนา จะมีความเป็นไปได้หรือไม่ ถ้ากิจกรรมที่ออกมาแบบนั้นมีรายละเอียดที่แสดงให้เห็นว่าวินัยดังกล่าวเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก ให้เด็กได้พูดถึงเรื่องนี้ตลอดเวลา และเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจคือการให้ผู้บริหารโรงเรียนได้พูดคุย ๆ ในโรงเรียน ตามความเหมาะสมและความสะดวกของโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้ซึมซับและกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวัน

4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ศึกษาประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต) นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน และคณะนักวิจัย (รายละเอียด ดังเอกสารประกอบการประชุม)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

1. การพัฒนาวินัยแต่ละเรื่องไม่ใช่ปัญหาที่เป็นมิติเดียว ยังมีปัญหาอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การสูบบุหรี่ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากทัศนคติ สภาพแวดล้อม และการเห็นตัวอย่างจากสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก ดังนั้น การแก้ไขปัญหา จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู และชุมชน ซึ่งจากการรับฟัง การเสริมสร้างวินัยของแต่ละมหาวิทยาลัย เห็นว่า ผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

2. โรงเรียนนำร่องของมหาวิทยาลัยของมหาสารคาม ขอให้วิเคราะห์บริบทต่าง ๆ ของโรงเรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ/ไม่สำเร็จ และรายละเอียดอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

5. มหาวิทยาลัยนครพนม รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร รายงานความคืบหน้าการดำเนินงานวิจัยในส่วนของมหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของการสังเคราะห์งานวิจัยในภาพรวมทั้งหมด ทั้งการสังเคราะห์งานวิจัยของ 4 มหาวิทยาลัย และการจัดทำรายงานของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ หากดำเนินการเสร็จสิ้น จะมีการจัดงานวิพากษ์ผลงานดังกล่าวโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคาดว่าจะมีขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ โครงการระยะต่อไป ควรมีโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 โรงเรียน โดยมอบหมายให้ 6 มหาวิทยาลัย รับผิดชอบแห่งละ 5 โรงเรียน ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนาขึ้นอยู่กับเป้าหมายของแต่ละโรงเรียน

คุณสำเนา เนื้อทอง ได้ขอให้ที่ประชุมร่วมกันระดมสมองและให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดประชุมใหญ่ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของโครงการเสริมสร้างวินัยฯ เบื้องต้นที่ประชุมเห็นว่าควร กำหนดจัดการประชุมใหญ่ ในวันที่ 14-15 มีนาคม พ.ศ. 2561 หรือ 21-22 มีนาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาขอตรวจสอบความเป็นไปได้และจะแจ้งให้ที่ประชุมทราบต่อไป

สุดท้ายนี้ ที่ประชุมขอให้แต่ละมหาวิทยาลัย ส่งเอกสารการดำเนินงาน และ Power point การนำเสนอในครั้งนี้ กลับมายังส่วนกลาง เพื่อจัดทำลงในระบบของ Google Site ต่อไป

เลิกประชุม เวลา 16.30 น.

นางสาวพัชรี ทองอำไพ **ผู้จัดบันทึกการประชุม**

รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร **ผู้ตรวจทาน**

คณะผู้จัดทำรายงานการวิจัย

รายงานผลการสังเคราะห์ ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถาน
ศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ปรึกษา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางเกื้อกุล ชั่งใจ

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนาระบบการเรียนรู้

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์งานวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์

คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์

นายวรัท พุกษากุลนันท์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด
และกิจการนักเรียน

ดร.บุญลือ ทองอยู่

ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร. ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

นายสมควร วรสันต์

ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

นายทองสุข รวยสูงเนิน

ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

นายจิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง

ข้าราชการบำนาญ

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี

ดร.ศิริลักษณ์ เส็งมี

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบุญญราศรี

นางพยุศรี วังโส

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาชีจรรย์

นายวันชัย ทองเกิด

ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม

นายนพดล เต๋นดวง

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม

(พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)

นายวิทยา อรุณแสงฉาน

นางชไมพร งามยิ่งยวด

นางสาวเกศินี หล้าปิ่นตา

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี

ครูประจำการโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม

ครูประจำการโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย

รายชื่อนักวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรร ธงยศ

ดร.มณฑิยา ชมดอกไม้

อาจารย์กมลวรรณ พลรักดี

ดร.เบญจ กิติคุณ

ดร.วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง

ดร.นาฏยาพร บุญเรือง

ดร.ภาณุวัชร ปุระณะศิริ

อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยพะเยา

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยนครพนม

บรรณาธิการเอกสาร

นายสำเนา เนื้อทอง

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

ประสานการจัดพิมพ์

นายสุภสิทธิ์ ภูภักดี

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายสำเนา เนื้อทอง

นางสาวจักษณา อธิรัตน์ปัญญา

นางสาวจันทิมา ศุภรพงศ์

นางสาวสมพร พรหมดี

นางสาวณุตตรา แทนขำ

นายสมชาย นัยเนตร

นายสุภสิทธิ์ ภูภักดี

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โทร. 02 668 7123 ต่อ 2516 และ 2560 โทรสาร 02 243 1129

